

Pöytäkirja Suomen Sosialidemokraattinen Puolue — Finlands Socialidemokratiska Parti r.p:n varsinaisesta XXXIII puoluekokouksesta, joka pidettiin Lahdessa, Lahden Kaupunginteatterissa 6.—10. päivänä kesäkuuta 1984 alkaen ensin mainittuna päivänä kello 12.00. Puheenjohtajina puoluekokouksessa toimivat Kalevi Sorsa, Teuvo Kinnunen, Arpo Heinonen, Iris Hacklin, Leena Koikkalainen ja Kaj Grundström sekä sihteereinä Martti Åberg, Hannu Anttonen, Matti Kouri, Pirkko Heikura ja Risto Salonen. Puoluekokouksessa oli edustettuna 360 kokousedustajaa.

ENSIMMÄINEN KOKOUPÄIVÄ 6. KESÄKUUTA 1984 KELLO 12.00

Kaupunginteatterin suuri näyttämö oli puoluekokousta varten koristettu Suomen ja puolueen lipuin. Näyttämöllä puheenjohtajiston pöydän takana oli suuri puoluekokouksen tunnus: punainen ruusu sekä teksti "SDP, Tulevaisuudesta päätetään tänään". Puheenjohtajiston pöydän edustaa koristivat kauniit kukka-asetelmat sekä teksti: "XXXIII puoluekokous". Ruusuaihe toistui vielä puhujakorokkeen edessä sekä teatterisalin seinillä.

Puoluekokouksen avajaistilaisuus alkoi tasan kello 12 Lahden Työväen Musiikin Ystävain Orkesterin esittämällä sikermällä vanhoista työväenlauluista. Orkesteria johti Pekka Saarni-salo. Tämän jälkeen esiintyi lapsi- ja nuorisokuoro "Aurinkoiset". Avajaistilaisuus päättyi orkesterin ja kokousedustajan yhteiseen Työväen Marssiin.

Puoluekokouksen äänityksen suorittivat Eero Jämbäck ja Erkki Aho. Pöytäkirjankansliasta vastasi Tuija Ihalainen.

1. KOKOUKSEN AVAUS

Avajaisjuhlallisuuksien päätyttyä astui puhujakorokkeelle puolueen puheenjohtaja Kalevi Sorsa. Hän avasi puoluekokouksen seuraavin sanoin:

Arvoisat puoluekokousedustajat, kutsuvieraat, lehdistön edustajat, hyvät toverit!

Julistan Suomen Sosialidemokraattisen Puolueen XXXIII puoluekokouksen avatuksi. (Suosionosoituksia).

Puheenjohtaja Sorsa vahvisti puoluekokouksen avauksen nuijan kopauksella.

Hyvät toverit! Eurooppaa väijyy myrsky horisontin takana. Ydinasevarustelu pitää maan-osaamme kourissaan uhkaavammalla tavalla kuin koskaan aikaisemmin. Ydinasesuurvaltojen vastakkainasettelu kahlitsee Eurooppaa ja näyttää sulkevan siltä näköalat parempaan. Samalla Euroopalta puuttuu yhteinen poliittinen tahto, yhteinen suunta työssä rauhan ja turvallisuuden hyväksi.

Miten tähän on tultu? Eurooppa on siirtynyt uusien ohjusten aikaan. Ydinaseet, jotka aiheuttavat eniten epävakaisuutta suurvaltojen sotilaallisiin suhteisiin, ydinaseet, jotka lisää-

vät ydinsodan syttymisen vaaraa mekaanisena automaattisena tapahtumana, ydinaseet, jotka olisivat ydiniskujen ensiaallossa, ydinaseet, jotka ovat suurvaltojen katkerimman poliittisen kiistan aiheena, ne ydinaseet ovat nyt Euroopassa.

Niiden lukumäärä kasvaa koko ajan. Tämä on seuraus xnasentavasta epäonnistumisesta, niin suurvaltojen neuvottelukyvyn, eurooppalaisten sovittelukyvyn kuin rauhanliikkeen taivuttelukyvyn epäonnistumisesta. Siitä huolimatta me emme saa alistua tilanteeseen. Meidän on eriteltävä se ja otettava siitä oppia.

Eurooppalaisella rauhanliikkeellä, aikamme uudella kansanliikkeellä on ollut spontaani, oikea perimmäinen tavoite: ydinaseeton Eurooppa, jossa yhteistyö ja kanssakäyminen ylittää raja-aidat ja jossa ylimpänä etuna on toisten huomioon ottaminen, yhteinen turvallisuus.

Rauhanliike ei ole jäänyt vaille vaikutusta. Kun Euroopan harteille ladotaan uutta ydinasekuormaa, tuntuu kenties ristiriitaiselta sanoa, että rauhantyö kannattaa sittenkin.

Tieto ydinaseista ja ydinaseuhkasta on levinnyt syvemmälle ja laajemmalle kuin koskaan aikaisemmin. Sen myötä on syntynyt tietoisuus ja vakaumus siitä, että ydinaseiden varaan nojaava turvallisuus ei ole oikeaa turvallisuutta, eikä se voi olla pysyvää turvallisuutta.

Ydinaseongelman ratkaisua ei voida kiertää, kun ryhdytään rakentamaan uutta — voimme sanoa toisen sukupolven — perustaa Euroopan turvallisuudelle. Se on Helsingin huippukokouksen tekemän työn laajentamista ja sen tulosten elinkelpoisuuden vahvistamista. Tätä työtä ei voida jättää pelkästään ydinasevalloille. Niin kuin ETYK, se on yhteinen urakka.

Kun ETYK syntyi, suurvallat kävivät menestyksekkäitä neuvotteluja ydinaseistuksen rajoittamiseksi. Noihin neuvotteluihin eurooppalaisilla ja ydinaseettomilla valtioilla ei ollut paljoakaan sanomista, mutta niiden tulokset koettiin myönteisiksi turvallisuudelle ja ratkaiseviksi kansainväliselle ilmapiirille.

Tämän jälkeen ydinasevarustelu on tapahtunut paljolti Euroopan, ydinsodan eturintaman turvallisuuden kustannuksella. Nyt kun ydinasetilanne on vielä paljon vakavampi kuin kymmenen—viisitoista vuotta sitten, emme voi nojata edes suurvaltojen neuvottelujen varaan. Niitä ei käydä.

Emme voi silti panna päättä pensaseen ja uskotella, että ratkaisu Euroopan turvallisuusongelmiin voisi jatkossakaan syntyä ilman suurvaltojen — toisin sanoen ilman käännettä suurvaltasuhteissa. Suurvaltojen on jälleen löydettävä yhteinen etunsa ydinsodan estämisessä ja ryhdyttävä neuvottelemaan ydinaserisunnasta. Äskettäin annettu neljän maanosan vetoormus esitti vaatimuksen neuvotella kaunopuheisella tavalla koko ihmiskunnan puolesta. Mekin tuemme tuota glovaalisen vastakkainasettelun lientämiseen tähtäävää ehdotusta.

Ydinasekilvan pysäyttäminen ja tuntuvien supistusten toteuttaminen on välttämätöntä. Olen vakuuttunut siitä, että Euroopan ja eurooppalaisten ydinaseettomien maiden on saatava aikaisempaa ratkaisevasti suurempi sanansija maanosansa kohtalonkysymykseen, ydinasekysymyksen ratkaisemisessa. Ja vielä enemmän: niiden on otettava tämä niille kuuluva puhevalta ja toimittava omassa asiassaan.

Olemme varmat siitä, että kaikkien eurooppalaisten yhteisenä tavoitteena on ydinaseiden riisunta ja ydinaseuhkan purkaminen niin, että taataan kaikkien turvallisuus ja löyde-

tään uudenlainen perusta turvallisuudelle maanosassamme. Tämän yhteisen edun olisi johdettava yhteistyöhön.

Kansalaismielipiteen yksiselitteinen puoli ydinasevarustelusta ei ole jäänyt vaille vastakäykä hallituksen taholla tälläkään hetkellä.

Yksi osoitus tästä on sotilasliittojen sisällä ja niiden kesken käynnissä oleva itsetutkiskeleva keskustelu ydinaseiden roolista ja käyttöopeista. Toinen osoitus on keskustelu ja aloitteellisuus ydinaseettomien vyöhykkeiden perustamiseksi Eurooppaan,

Tässä onkin lähtökohtamme Ydinaseuhkan purkaminen ja ydinasevarustelun torjuminen on aloitettava sieltä, missä ydinaseita ei vielä ole — tämän tilanteen vakiinnuttamiseksi:

ja sieltä, missä niiden poisvetäminen voisi olla sotilaspoliittisesti yksinkertaista;

ja sieltä, missä niiden poisvetäminen on sotilaallisesti kaikkein pakottavinta jo terveen järjen mukaan — missä niiden käyttö olisi herkimmissä ja vaikeimmin valvottavissa ja missä ne hämärtävät rajaa tavanomaiseen aseistukseen.

Tämän vuoksi puhumme Pohjolan ja Balkanin ydinaseettomien vyöhykkeiden puolesta ja Keski-Eurooppaan, sotilasliittojen välisen rajan kummellekin puolelle luotavan ydinaseettoman käytävän puolesta.

Koska ydinaseettomien vyöhykkeiden perustamiseen kuuluu ydinasesuurvaltojen panos — takuiden tai muiden sitoumusten ja aseiden vetäyttämisen muodossa — se olisi samalla uudenlaisen vuoropuhelun alku ydinasevaltojen ja ydinaseettomien eurooppalaisten maiden välillä. Se laajentaisi vuoropuhelua ydinaseiden alueella. Kaikki osapuolet toimisivat oman kansallisen turvallisuutensa nimissä. Yhteinen työ ydinaseuhkan poistamiseksi Euroopasta voisi alkaa.

Ydinaseistuksen purkamisen ohella on päästävä uudenlaiseen suhtautumiseen ydinaseiden käyttökysymyksessä. Uudessa ilmapiirissä voivat syntyä myös edellytykset sellaisten eurooppalaisten ydinsodan varalle kehittyneiden oppirakennelmien kuin ydinaseiden ensikäytön, varoituksesta tapahtuvan laukaisun tai ydinaseisiin suunnattavan ennaltaehkäisevän iskun hylkäämiselle. Ydinaseiden käytöstä on kaikissa olosuhteissa luovuttava.

Haluamme katsoa vielä pidemmälle, kohti ydinaseetonta Eurooppaa. Olkoon se maanosa, johon ydinaseita ryhdyttiin massoitain sijoittamaan, myös se paikka, jossa ydinaseiden purkaminen alkaa.

Hyvät toverit!

Kokouksemme kutsuvieraat, Pasok-puolueen puheenjohtaja Andreas Papandreou ja ruotsalaisen veljespuolueen puheenjohtaja Olof Palme, joka saapuu tänne Lahteen perjantaina, ovat kanssani sopineet yhteisestä, henkilökohtaisesta vetoamuksesta käänteeseen aikaansaamiseksi, välttävän myrskyn välttämiseksi meidän omassa maanosassamme, Euroopassa.

Näin se kuuluu:

"Koska suurvallat ovat katkaisseet ydinaseneuvottelunsa, uusia, yhä tuhoavampia ydinaseita sijoitetaan Euroopan maaperälle. Euroopan kansat eivät halua olla suurvaltain valtaistelun uhreja. Kaikki mahdollinen on tehtävä neuvottelujen umpikujan avaamiseksi. Se voidaan aikaansaada hyvin valmistellulla Neuvostoliiton ja Yhdysvaltain huippukokouksella.

On tuettava kaikkia yrityksiä Euroopassa sijaitsevien ydinaseiden vähentämiseksi. Me

jatkamme, kukin omilla alueillamme, ponnisteluja Pohjolan ja Balkanin ydinasevapaiden vyöhykkeiden perustamiseksi. Me tuemme myös ehdotusta taktisista ydinaseista vapaan käytävän luomiseksi Keski-Eurooppaan siinä yhteydessä, kun solmitaan sopimus Euroopan asevoimien keskinäisestä vastaavuudesta ja molemminpuolisista supistuksista. Kehotamme myös kaikkia osallistujamaita työskentelemään aktiivisesti sen puolesta, että Tukholmassa luottamusta ja turvallisuutta lisääviä toimia ja aseidenriisuntaa käsittelevässä konferenssissa saataisiin nopeasti tuloksia.

Kutsumme kaikkia eurooppalaisia voimakkaaseen yhteistoimintaan Euroopan pelastamiseksi." (Voimakkaita suosionosoituksia).

Hyvät toverit! Ainekset ovat tässä: eurooppalainen kansalaismielipide, Euroopan valtioiden tarve ja oikeus turvallisuuteen, ydinasevaltojen vastuuntunto. Tämä on tarjous yhteistyöhön kaikille. Tämä on vaatimus niille, joilla on suurin valta. Ja tämä on osoitus siitä, että kaikilla on mahdollisuus toimia.

Nyt ei ole syyttelyn aika.

On uudenlaisen ajattelun ja näköalojen avaamisen aika.

On toiminnan aika.

Kutsun nyt, toveri Andreas Papandreou puhumaan puoluekokoukselle ulkomaalaisten kutsuvieraiden puolesta. Toveri Papandreou puhuu englanniksi, hänen puheensa tulkitaan suomeksi. (Suosionosoituksia).

P a p a n d r e a u , Andreas (kutsuvieras): Herra puheenjohtaja! Hyvät sosialidemokraattisen puoluekokouksen osanottajat, arvoisat kutsuvieraat! Mielestäni on suuri kunnia, että saan osallistua teidän kokoukseenne täällä tänään. Onhan teidän puolueenne saavuttanut jo kunnioitettavan 85 vuoden iän, kun taas oma puolueeni on 10 vuotias, vaikkakin pidän sitä täysi-ikäisenä.

Toveri Sorsa on puheessaan täällä yksinomaan käsitellyt ydinaseita ja niiden aiheuttamaa uhkaa Euroopassa ja koko maailmassa ja haluaisin myöskin omassa puheessani keskittyä tähän toveri Sorsan esittämään vetoomukseen supervalloille ja muille tahoille, jotka voivat tähän asiaan vaikuttaa.

Mielestäni tämä Palmen, Sorsan ja itseni esittämä vetoomus on erittäin tärkeä tässä keskustelussa ja tässä tilanteessa, joka Euroopassa tällä hetkellä vallitsee.

Äskettäin esitettiin niin sanottu neljän maanosan aloite, jossa puoluejohtaja Tshernenkole ja presidentti Reaganille esitettiin vetoomus ja kehoitus, että he jatkaisivat ydinaseistusta koskevia neuvottelujaan ja sen lisäksi, että pystyttäisiin jäädyttämään nykyinen ydinasevarustelu.

Neuvostoliitto vastasi virallisesti hyväksyen vetoomuksen periaatteessa, mutta oli sitä mieltä, ettei se mennyt tarpeeksi pitkälle. USA:n hallitus ja presidentti Reagan ovat ilmoittaneet vastauksessaan, että heidän mielestään meidän tarkoituksemme oli hyvä ja ehdotuskin kannatettava ja uskottava, mutta he kieltäytyivät hyväksymästä jäädytyksen periaatetta.

Oletettavasti, tai niin meille on kerrottu, jatkuvan varustelun oikeutus on tasapainon säilyttäminen tai sen saavuttaminen, mikäli tasapaino ei vallitse. Sallikaa minun kuitenkin tähden-tää, että jos todellakin vain tasapaino on päämäärä, sen saavuttamisen pitäisi tapahtua pikemminkin aseistusta vähentämällä kuin lisäämällä. Haluaisin lisäksi sanoa, että edes termi tasapaino ei ole enää kovinkaan järkevä, koska kahdella supervallalla on jo nyt niin paljon

ydinaseita, että niillä voitaisiin tuhota maapallo moneen kertaan. Mikä voi sanan tasapaino merkitys olla näissä olosuhteissa? Minun on sanottava, että tällä hetkellä tasapainon haluaaminen voi hyvinkin naamioida sen, että halutaankin ylivaltaa, ylivaltaa, joka johtaa, välttämättä, ydintuhoon.

Ajan kuluessa ja kuoleman uuden teknologian kehittyessä olemme siirtymässä todella vaaralliseen aikakauteen. Ensiksikin se aika, joka ohjuksesta kuluu maalinsa saavuttamiseen lyhenee päivä päivältä. Jo nyt Pershing 2 -ohjukset, joita ollaan sijoittamassa Länsi-Euroopan maaperälle, vaativat vain 5—7 minuuttia iskeäkseen Moskovaan tai Leningradiin tai muihin kohteisiin Neuvostoliitossa. Siis on todellakin vain 5—7 minuuttia aikaa havaita, että jotain on laukaistu, tehdä poliittinen päätös siitä, tehdäänkö vastaisku vai ei, saada tieto siitä, onko kyseessä virhe vai ei. Tähän ei ole aikaa. Siksi ohjusten laukaisemisen jälkeen on mahdotonta tehdä poliittisia päätöksiä. Tämä taas tarkoittaa, että meidän on yhä enenevässä määrin luotettava tietokoneisiin. Silloin tietokoneet eivät ainoastaan hallitse elämäämme vaan myös päättävät ihmiskunnan kohtalosta.

Tähän asti puhe tähtien sodasta ja laser-säteistä on enimmäkseen tapahtunut tieteiskirjallisuudessa. Mutta valitettavasti tämäntyyppiset satelliitin ja laser-säteiden yhdistelmät, joita kutsutaan energiaohjautuviksi aseiksi, alkavat olla mahdollisia. Aivan kuten olemme vaatineet ensi-iskun kieltämistä, aivan kuten olemme vaatineet jäädyttämistä ja sen jälkeen neuvotteluja aseiden vähentämisestä, meidän on myös vedottava Yhdysvaltain hallitukseen, ettei se ryhtyisi sellaiseen avaruusteknologian kehittämiseen, joka antaisi Yhdysvalloille kenties 100 %:n turvallisuuden. Jos joskus tapahtuu niin, että jollakin on 100 %:n turvallisuus, näyttää siltä, että silloin sota kolkuttaa oviamme.

On mainittava, erityisesti SDP:n puoluekokouksessa, että Euroopassa on tehty kaksi merkittävää aloitetta. Toinen aloite on Pohjoismaiden, joilla onneksi ei ole yhtään ydinaseita varastoituna alueilleen. Ja on erittäin tärkeää, ettei yhtään varastoidakaan. Ja tietenkin toivomme kaikkea menestystä tälle erittäin tärkeälle pyrkimykselle, tälle ensimmäiselle pyrkimykselle perustaa ydinaseista vapaa vyöhyke.

Meillä Balkanin mailla on samanlainen pyrkimys. Balkanin maat ovat olleet Euroopan ruutitynnyri. Mutta olemme onnistuneet ottamaan ensimmäiset askeleet Balkanin ydinaseistuksen vähentämiseksi. Balkanin maihin on sijoitettu ydinaseita. Meillä Kreikassa on vanhempia mutta voimakkaita ydinaseita. Ne on sijoitettu maahan ilman minkäänlaista virallista sopimusta yhdenkään Kreikan hallituksen ja Yhdysvaltain hallituksen välillä.

Ydinaseiden poistaminen maaperältämme oli osa puolueohjelmaamme ja osa hallitusohjelmaamme, kun saavutimme hallitusvallan. Mutta ennen kuin teimme sen yksipuolisesti, halusimme päästä sopimukseen muiden Balkanin valtioiden kanssa. Sekä Bulgarian presidentti Zhivkov että Romanian presidentti Ceaucescu ovat aikaisemmin tehneet aloitteita, mutta ne eivät johtaneet tuloksiin. Olen erittäin iloinen voideosani kertoa, että viime helmikuussa pidettiin Ateenassa kaikkien Balkanin maiden edustajien kokous. Myös Turkin edustajat olivat mukana. Haluan tähdentää tätä, sillä suhteemme Turkkiin eivät ole erityisen hyvät. Ainoa poikkeus oli Albania, ja Albania selitti poisjääntinsä syyksi sen, että me emme ole luotettavia neuvottelijoita, koska jotkut kuuluvat NATO:on ja toiset Varsovan Liittoon. Se kehotti meitä lähtemään sotilasliitoista ja sen jälkeen kutsumaan Albanian edustajat neuvotteluihimme. Kohta pidämme toisen kokouksen Bukarestissa, ja toivomme, että ennen vuo-

den 1985 loppua olemme päässeet Balkanin niemimaan valtioiden välillä sopimukseen kaikkien ydinaseiden lopullisesta poistamisesta.

Käytän tilaisuutta hyväkseni ja vetoan — en ainoastaan kahteen supervaltaan vaan myös muihin niin Itä- kuin Länsi-Euroopankin hallituksiin ja muutamainkin tärkeisiin eurooppalaisiin instituutioihin, kuten Euroopan Yhteisöön ja Euroopan Talousyhteisöön. Minun on vaikea käsittää, miten hallitukset, jotka johtavat viisaasti maitaan, eivät ole huomanneet, kuinka lähellä ydinsotaa olemme ja kuinka vaarallinen tämä 1980-luku on ihmiskunnan tulevaisuudelle. Sillä Euroopan on ymmärrettävä, että jos ydinsota puhkeaa, ensimmäinen paikka, missä se syttyy, on Eurooppa, jonka maaperälle on nyt keskitetty suurin osa kaikenkertyypistä ja tuhovoilmaltaan erilaisista ydinaseista.

En pidätte kokoustanne kauempaa. Sanon vielä kerran, että olen iloinen voidessani olla täällä tänään, kokouksenne alkamispäivänä. Kansainvälisten vieraiden puolesta kiitän teitä mahdollisuudesta olla täällä ja toivotan teille hyvää kokoustyöskentelyä. Odotamme ja toivomme, että SDP on jatkossakin johtava hallituspuolue, jotta Suomi voi jatkaa edistyksen, demokratian ja rauhantiellä. Parhaat onnentoivotuksemme ja toiveemme todella onnistuneesta puoluekokouksesta. (Voimakkaita suosionosoituksia).

Sorsa, Kalevi (puheenjohtaja): Hyvät toverit! Puoluekokousten avajaisten iloon liittyy aina myös tummempi raita. Muistellemme puoluekokouksikauden aikana meidät jättäneitä tovereitamme. Kovin lähellä on sosialidemokraattisen liikkeen suuren vaikuttajan Karl August Fagerholmin hautajaishetket. Kovin lähellä on tässäkin kokouksessa Karl August Fagerholmin elämäntyö, hänen ajatuksensa ja aikaansaannoksensa. Niiden vaikutus pysyy. Jäähyväiset olemme joutuneet jättämään myös entiselle puheenjohtajallemme Emil Skogille. Poissa ovat kansanedustajat Tellervo Koivisto ja Bror Lillqvist sekä puolueen kunniajäsenet Anselm Ihalainen, Vilhelm Jakobson, Maija Keskimäki, Yrjö Laine, Lauri Metsämäki, Toivo Murtola, Kosti Paasio, Siviä Turunen, Jalmari Väisänen. Kun me nyt kiitollisina ja lämmöllä hiljennymme muistamaan näitä tovereita, suljemme samalla ajatustemme piiriin ne monet luotamme poistuneet toverit, joiden nimet jäivät mainitsematta, mutta joiden työ säilyy. Pyydän puoluekokousta kunnioittamaan hetken hiljaisuudella tovereittemme muistoa.

Puoluekokous kunnioitti seisaalleen nouden hetken hiljaisuudella poissiirtyneiden tovereiden muistoa.

Arvoisat puoluekokousedustajat. Porin puoluekokouksen aurinkoisessa päätösjuhlassa Kirjurinluodolla, toivottelimme toisillemme näkemiin Lahdessa, vuonna 1984. Sosialidemokratian tavoitteet kolmeksi vuodeksi oli lyöty lukkoon ja poliittinen tahto kerättiin niiden eteenpäin viemiseen.

Kolme työntäyteistä vuotta on nyt kulunut ja tänään tänne Lahteen kokoontuneina haluamme ensi töiksemme kiittää etelä-hämäläisiä tovereitamme, lahtelaisia järjestäjiä ja kaikkia niitä vapaaehtoisia, joiden työn tuloksena SDP:n XXXIII puoluekokouksen puitteet ovat hahmottuneet. Kiitos myöskin kunniajäsenillemme ja kutsuvieraillemme sekä veljespuolueillemme ja lehdistölle, joiden kiinnostus puoluekokoustamme kohtaan on ollut laajempi kuin koskaan aikaisemmin. (Suosionosoituksia).

Hyvät Toverit!

Meillä on kaikki edellytykset innostuneeseen ja avaraan keskusteluun ja päätöksentekoon. Kaikilta osin emme kuitenkaan voi suhtautua tulevaisuuteen luottavaisin mielin. Kansainvälinen tilanne, kuten totesimme, on hyvin vakava. Se kehityssuunta oli nähtävissä jo Porin kokouksessa kolme vuotta sitten. Kun keväällä 1981 eräässä haastattelussa tulin lausuneeksi epäilykseni siitä, ettei aseiden riisunta todennäköisesti tule etenemään presidentti Reaganin presidenttikaudella, sain pahan ilman linnun maineen. Olisin ollut hyvin tyytyväinen, jos johtopäätökseni olisivat olleet väärät. Käsitykseni oli kuitenkin silloin ja on yhä, ettei voiman politiikkaa voi yhdistää aseiden riisunnan politiikkaan. Aseiden riisunnasta on turha neuvotella jos osapuolet menettävät täysin luottamuksen toistensa aikeisiin. Tänään kenenkään ei pitäisi olla yllättynyt kun korjataan satoa vuosia kestäneestä epäluottamuksen kylvöstä. Keskeisten suurvaltojen suhteet neuvotteluilla, kaupankäynnillä ja jopa urheilusuhteilla mitattuna, eivät ole olleet kertaakaan näin huonot sitten 50-luvun. Eikä näköpiirissä ole käännettä parempaan. Neuvostoliiton uusi puolue- ja valtiojohto näyttää vihdoin saaneen läntisenkin maailman vakuuttuneeksi, ettei Neuvostoliiton jo viime vuoden puolella vakiintuneessa tinkimättömässä kannassa ole tapahtunut tai tapahtumassa muutoksia. Hyvin mahdolliselta näyttää myös se, että Yhdysvalloissa jatkaa sama hallitus myös seuraavat neljä vuotta. Neuvottelunäkymät eivät siis ole paljon olemattomia paremat.

Kysymys ei tietenkään ole vain neuvotteluista. Jos tilanne pysyisi samana, vaikka näinkin huonona, maailma voisi kyllä odottaa puoli vuosikymmentä. Tilanne ei kuitenkaan pysy samana, vaan uhka nousee jatkuvasti. Pääsyynä on kiihtyvä asevarustelu, yhä uusien epätasapainoa ja epäluuloa lisäävien asejärjestelmien kehittäminen ja käyttöönotto. Ihmiskunta ei voi jäädä odottamaan. Muutos on saatava aikaan.

Tämän vaarallisen kansainvälisen kehityksen keskellä Suomen ulkopoliittikka joutui vaikeimman ja vaativimman haasteensa eteen 20 vuoteen. Tuskin meistä kukaan Porissa osasi arvata, että vain kolme kuukautta puoluekokouksemme päätyttyä olisimme presidentin vaihdon edessä. Kakki me tiesimme muutoksen olevan edessä ja siihen valmistautumisesta keskusteltiin myös Porissa. Äkillisyydessään ja dramaattisuudessaan syksyn 1981 tapahtumat olivat varmasti kaikille suuri yllätys. Kysymys ei ollut vain valituksi tulevista henkilöistä, vaan ennen kaikkea siitä, mitä seurauksia presidentin vaihdoksella olisi Suomen kansainväliseen asemaan, millaisia haavoja edessä oleva vaalitaistelu jättäisi suomalaisen yhteiskuntaan. Presidentin vaihdon yhteydessä suomalainen kansanvalta osoitti kuitenkin sellaista kypsyyttä ja vakavuutta, joka tuli useimmille ulkomaisille tarkkailijoille ja ilmeisesti eräille suomalaisillekin yllätyksenä.

Sosialidemokraateilla oli tarjolla joka suhteessa ylivoimainen ehdokas. Arvailuille ei jäänyt sijaa. Oleellinen merkitys oli sillä, että Urho Kekkosen pitkällä presidenttikaudella Suomen kansainvälinen asema oli vakiinnutettu niin lujaksi, että maamme ulkopoliittikan jatkuminen vaikeasta kansainvälisestä tilanteesta riippumatta oli kaikkien arvailujen ulkopuolella. Kuluneiden, lähes kolmen vuoden aikana, Mauno Koivisto on varmalla kädellä luotsannut Suomea eteenpäin. Toteuttaen rauhantahtoista puolueettomuuspolitiikkaamme edeltäjensä hengessä. (Suosionosoituksia).

Suorittamillaan valtiovierailuillaan hän on vahvistanut Suomen hyvien suhteiden jatkumisen, niin naapurimaihin kuin muihinkin ulkopoliittikkamme kannalta tärkeisiin valtioihin.

Keskisin merkitys Suomen ulkopoliitikassa on ollut ja on vastaisuudessaakin suhteillamme itäiseen suurvaltanaapuriimme Neuvostoliittoon. Koiviston viime kesäisen valtiovierailun yhteydessä allekirjoitettiin pöytäkirja jolla jatkettiin YYA-sopimuksen voimassaoloaikaa 20:llä vuodella, tekstin säilyessä edelleen alkuperäisessä, hyväksi koetussa muodossa.

Suomen erityissuhde Neuvostoliittoon on Koiviston kaudella jatkunut ja itse asiassa entisestään vahvistunut. Tätä kuvaa se, että hänellä oli todennäköisesti ulkomaisista valtionpäämiehistä eniten kosketuksia edesmenneeseen presidenttiin, Juri Andropoviin ja että Koivisto oli ensimmäinen ulkomainen valtionpäämies, joka sai Konstantin Tshernenkolta vierailukutsun, tämän tultua valituksi Neuvostoliiton korkeimman neuvoston puhemiehistön puheenjohtajaksi. Koiviston huhtikuisen vierailun yhteydessä Tshernenko vahvisti tulevan henkilökohtaisesti toimimaan aktiivisesti suomalais-neuvostoliittolaisten suhteiden edelleen kehittämiseksi, mikä on syytä meidänkin myönteisesti panna merkille.

Suomi on jatkanut perinteistä yhteistyötään muiden pohjoismaiden kanssa ja pyrkinyt toimimaan Pohjois-Euroopan turvallisuuden lujittamiseksi. Toiminta Pohjolan ydinaseettoman vyöhykkeen perustamiseksi on ankuroitunut erottamattomaksi osaksi Suomen ulkopoliittikan kokonaisuutta.

Helsingin ETY-konferenssissa aloitettu yhteistyö on tällä hetkellä ainoa Idän ja Lännen välinen neuvottelukosketus, joka kaikesta kansainvälisestä jännityksestä huolimatta toimii ja tuottaa tuloksiakin. Samalla ETYK:in seuranta tarjoaa Suomen kaltaiselle puolueettomalle eurooppalaiselle valtiolle tasavertaisen vaikutusmahdollisuuden kansainvälisen politiikan keskeisiin kysymyksiin. Näiden maiden roolit, Euroopan puolueettomien roolit, ovatkin olleet keskeisiä Tukholman konferenssin aikaansaamisessa ja tähänastisessa työskentelyssä. ETYK-perinteiden mukaisesti Suomeen kohdistuu jatkossakin suuria odotuksia, joihin meidän on osattava vastata.

Olemme Suomessa onneksi ohittaneet sen vaiheen, jolloin kehitysapumäärärahoja tarkasteltiin hyvinkin kapeasta kansallisesta näkökulmasta tai korkeintaan hyväntekeväisyys-oleenä.

Suomen kehitysyhteistyömäärärahat ovat 20 vuoden aikana moninkertaistuneet. On luonnollista, että kehitysyhteistyön ongelmanasettelua joudutaan pohtimaan, kiinnittämään huomiota laatuun ja vahvistamaan myös suoritusporrasta.

Kehitysyhteistyön ja kauppapolitiikan välistä suhdetta tulisi perusteellisesti pohtia, varsinkin kun kehitysmaiden kanssa käymämme kauppa on laajenemassa. Kehitysyhteistyön ja kaupallisen toiminnan ero on kuitenkin pidettävä selkeänä eivätkä kaupalliset etunäkökohdat saa ohjata kehitysyhteistyön toteuttamista.

Kehitysmaiden taloudellinen ja sosiaalinen edistyminen on tullut entistä riippuvaisemmaksi kansainvälisen talouden yleisestä tilasta ja kehittyneiden maiden talouksista. Kehitysmaiden velkaantuneisuus on akuutti, koko maailmantaloutta koskettava ongelma. Ponnistelut kansainvälisen talouden rakennemuutoksen aikaansaamiseksi ovat kuitenkin lähes pysähtyneet, mutta se ei oikeuta tekemään johtopäätöstä, että talousrakenteen muuttumattomuuteen olisi sopeuduttava. Meidän on — yhdessä muiden valtioiden kanssa jatkettava ja tehostettava ponnisteluja pohjois—etelä-dialogin vauhdittamiseksi.

Hyvät toverit!

Näinä aikoina kuulee useilta tahoilta puhetta, jonka mukaan suomalainen yhteiskuntamme olisi 'valmis'; valmiiksi rakennettu, vain pintatöitä vailla. Tällaisen puheen voisi ottaa epäsuorana tunnustuksena sosialidemokratialle, jolla on vielä rukkaset ravassa tästä rakennustyöstä.

On totta, että olemme jo jonkin aikaa eläneet sekä aineellisesti että henkisesti murroskautta muutaman vuosikymmenen nopean kehityksen jälkeen. Sosialidemokratialla on kuitenkin sen verran historiantajua, että katsomme pitemmälle sekä taaksepäin että eteenpäin. Ei historia valmiiksi tule tai lopu, eikä myöskään työemme suomalaisen yhteiskunnan parhaaksi. Se voi olla yhä useammalle ihmiselle kohtuullisen hyvä elää, mutta samalla aivan liian monelle raskas, epäoikeudenmukainen, alistava — jopa vieras.

Ei SDP:n työ yksinkertaista ole ollut. Liike on väliin ollut itsekkin epävarma linjavalinnoistaan. Varsinkin alkuvaiheessa koettiin pahoja, jopa tuhoisalta tuntuneita takaiskuja. Asteittaisten uudistusten linja on kuitenkin ollut sitkeä ja uusiutumiskykyinen. Siinä on luonnostaan vastaansanomattomia etuja yhtäältä jarrut päällä jurraavaan konservatismiin ja totaaliin muutosaatteisiin toisaalta verrattuna.

SDP:llä on asteittaisia uudistuksia toteuttaessaan yhtenäiset periaatteet ja pitkäntähtäyksen tavoitteet. Vauhti on vaihdellut liikkeen poliittisen voiman ja taloudellisten mahdollisuuksien mukaan, mutta suunta on pysynyt selvänä. Tätä osoittaa se, että vuoden 1903 periaateohjelma pysyi voimassa lähes viisi vuosikymmentä ja että vuoden -52 ohjelman uusimistyö on vasta nyt tullut ajankohtaiseksi.

Vuosikymmenten työllä on suomalainen yhteiskunta vähitellen saatu omaksumaan liikkeen ensimmäisten ohjelmien sosiaalinen sisältö. Aikoinaan kiivastakin vastarintaa herättäneet ehdotukset ovat toteuduttuaan tulleet kuin itsestään selviksi osiksi suomalaista demokratiaa ja hyvinvointia.

Sosialidemokratian synty ja laajeneminen ajoittui monessa maassa suureen yhteiskunnalliseen murrokseen, teollistumiseen. Suomessa tuo murros sijoittui vuosisadan vaihteen tienoilta. Nyt on kehityksen tahti nopeutunut niin, että suurten muutosten hahmottaminen ympärillämme ei ole helppoa. Olemme kuitenkin viime vuosina yhä selvemmin nähneet palvelualojen merkityksen nopean kasvun, teollisuuden osuuden suhteellisen pienentymisen, ammattien luonteen muuttumisen sekä tiedon ja taidon merkityksen korostumisen.

Tilanne on monessa mielessä uusi. Sen vastaanottaminen ja siihen vaikuttaminen on suuri haaste sosialidemokratialle ja ammattiyhdistysliikkeelle. Vähintään yhtä suuri ongelma se on myös muille puolueille. Mutta meidän, juuri meidän, on täällä ja nyt ponnistettava tajuamaan muutoksen tekijät ja antamaan sille suuntaa. Meidän tehtävämme on oivaltaa sen luonne, nähdä ongelmat ja niiden pohjalta syntyvät ihmisten tarpeet.

Uusia haasteita ovat luonnon ja ihmisen keskinäisen riippuvuuden, luonnon kehitykselle asettamien ehtojen, mutta myös sen antamien mahdollisuuksien tunnistaminen. Uusia kysymyksiä ovat myös vastaaminen kansainvälistymisen haasteeseen, yhteiskunnan, yhtiösten, järjestöjen ja yksilöiden tasolla sekä nuorten ja työikäisten ihmisten varustaminen riittävällä tiedolla ja taidolla teknisen muutoksen ja informaatiotulvan edessä. Meidän on myös muistettava ikääntyvät ja informaatioyhteiskunnassa heikkoon asemaan joutuvat ihmiset, sillä heitä muutos kohtelee kovimmin eivätkä markkinavoimat heistä huolehdi.

Pyrkiessään asteittaisiin uudistuksiin tulee poliittisen liikkeen vaikuttaa valtiovallan kautta ja toimia sen piirissä kaikilla tasoilla. Tämä taas on Suomen kaltaisessa maassa mahdollista vain hyväksymällä kompromissipolitiikka ja osallistuminen yhteishallituksiin.

Suomen kirjavat monipuolueolot ja valtiosääntömme vahvat määräänemistövaatimukset ovat olleet johtamassa siihen, että välttämättömästä enemmistöjen rakentamisesta ja sopimisesta on tullut pysyvä osa, tunnustettu osa meikäläistä poliittista käytäntöä. Tämä sopiminen ei ole suinkaan helppoa, sillä poliittisella keskilinjalla, vasemmiston ja porvariston välisellä rajalla, on edelleen suuri mielipiteitä jakava merkitys.

Olen viime aikoina kantanut huolta siitä, millaisessa kunnossa ja henkisessä terässä nykyinen yhteistyö on. Tämä milloin kapeampi, milloin laajempi vasemmiston keskustan yhteistyö on osoittautunut sekä periaatteessa että käytännössä kohta puolen vuosisadan ajan maan kannalta edulliseksi ja osapuolten kannalta toimivaksi. Sen kannattajilla on oikeus odottaa, että keskinäisen nahistelun sijasta yhteistyölle alkaisi kehittyä myös syvempää sisältöä, esimerkiksi todellista yhteistä pohdintaa edessä olevien suurten ongelmien ratkaisemisesta. Sosialidemokraatit omasta puolestaan ovat tähän valmiit.

Elämme yhdessä maailman vapaimmista yhteiskunnista. Vapauden edellytykset ovat lisääntyneet jatkuvasti siinä mitassa kuin yhteiskuntamme vauraus on kasvanut. Kansalaisvapauksiemme tilaa voidaan verrata minkä tahansa maailman maan kansalaisvapauksiin ilman, että meidän tarvitsisi ujostella. Emme kuitenkaan saa sulkea silmiämme siltä, että sosiaalisessa todellisuudessaamme kohtaamme jatkuvasti esimerkkejä vapauden kaventamisesta, jopa arkipäivän fasismista. Meidän tehtävämme ihmisen yhteiskunnalliseksi vapauttamiseksi on tänään yhtä ajankohtainen kuin vuosisadan alussa, jolloin sosialidemokratia otti sen tavoitteekseen.

Olemme viime vuosikymmenien aikana pystyneet monin tavoin edistämään tasa-arvoa suomalaisessa yhteiskunnassa. Se näkyy tulojaon kehityksessä, yhteiskunnallisissa palveluissa ja koulutuksessa. Tänään kansalaisilla on varsin tasavertaiset mahdollisuudet henkisesti rikkaaseen elämään, jos kohta elämänehtojen aineellisessa puolessa on vielä paljon työtä. Olemme kuitenkin myös Suomessa pystyneet estämään sellaisten viime vuosina rai-vonneiden oppien etenemisen, joiden seurauksena moniin muihin kehittyneisiin maihin on luotu joukkomittaista sosiaalista kurjuutta.

Mutta arkipäivän käytännössä erilaisia mahdollisuuksia eivät kaikki voi tasavertaisesti hyväkseen käyttää. Ja yhä edelleen suurimmat tasa-arvon esteet ovat taloudellisia, elämisen perusehtoihin liittyviä. Yleisen vaurauden keskellä on edelleen ihmisiä ja ihmisryhmiä, joiden elämä keskittyy yksinomaan jokapäiväisen leivän ja särpimen hankintaan.

Käytännön solidaarisuuden keinot ovat viime vuosikymmeninä monipuolistuneet ja muuttuneet yksityisistä hyväntekeväisyysdenosoituksista yhteiskunnan jatkuvaksi toiminnaksi. Suomalaisessa yhteiskunnassa on noussut ilahduttavasti myös uudenlaisia solidaarisuuden saarekkeitä, joissa elää aito pyrkimys kohti laajaa yhteisvastuuta, vastuuta myös tulevista sukupolvista ja maailman köyhistä. Samalla on kuitenkin yhteiskunnallisessa ilmapii-rissä selvästi aistittavissa välinpitämättömyyttä, sellaista 'minä ite — muista viis' -henkeä, jolle maailman keskipisteinä näyttäytyvät oma suu ja oma hyvinvointi. Suomalaisenkin yhteiskunnan perusvirroissa ui mustia mujuja kovan ja kasvottoman kilpailuyhteiskunnan elättäminä. On vielä pitkä matka sellaisiin yhteiskunnallisiin suhteisiin, joissa ihmiset voisivat

ymmärtää ihmisyytensä avarasti, toimien solidaarisina ja vapaasti yhteisen edun hyväksi. Vastuu ihmisen alistaman luonnon elinehdoista tunkeutuu van hitaasti talouselämän tietoisuuteen. Eteneminen kohti naisen ja miehen tasa-arvoista elämänkumppanuutta käy läpi tuskallisten ristiriitojen ja väärinkäsitysten — puolin ja toisin. Ja eskalaatio, kipuaminen pitkään kilpavarustelun portaita jatkuu kohti sitä viimeistä askeltaan, jolta ei ole muuta paluuta kuin putous lopulliseen hiljaisuuteen.

Hyvät Toverit

Sosialidemokratiaa tarvitaan kipeämmin kuin koskaan. (Voimakkaita suosionosoituksia).

2. KOKOUKSEN LAILLISUUDEN JA PÄÄTÖSVALTAISUUDEN TOTEAMINEN

Puheenjohtaja: Puoluekokous aloittaa työskentelynsä. Meidän tulee ensiksi todeta puoluekokouksen laillisuus ja päätösvaltaisuus. Pyydän sihteeriä lukemaan puolueen säännöistä puoluekokouksen laillisuutta ja päätösvaltaisuutta koskevan kohdan sekä ilmoituksen puoluekokouksesta ja vihdoin varsinaisen kokouskutsun. Sihteeri.

Ä b e r g , Martti (sihteeri): Toveri puheenjohtaja. Puolueen sääntöjen 12. §:n mukaan: "Puolueen päättävältä käytetään puoluekokous, ei kuitenkaan niissä asioissa, jotka näiden sääntöjen mukaan kuuluvat puolueenuevostolle eikä myöskään niissä asioissa, jotka näiden sääntöjen mukaan on ratkaistava puolueäänestyksellä. Varsinainen puoluekokous pidetään joka kolmas vuosi, vuoden alkupuoliskolla. Kokouspaikasta ja ajasta päättää puolueoimikunta. Varsinaisesta puoluekokouksesta on viimeistään kuusi kuukautta ennen puoluekokouksen alkua ilmoitettava puolueen lehdissä tai kirjallisella kutsulla puoluejärjestöille. Yhdistyslaissa tarkoitettu kokouskutsu on julkaistava puoluelehdissä viimeistään kaksi kuukautta ennen kokousta."

Ilmoitus varsinaisesta XXXIII puoluekokouksesta on julkaistu puoluelehdissä riippuen niiden ilmestymispäivistä 1—9. päivinä joulukuuta 1983 seuraavasti kuuluvalla ilmoituksella:

"ILMOITUS PUOLUEKOKOUKSESTA

Suomen Sosialidemokraattinen Puolue, Finlands Socialdemokratiska Parti r.p:n XXXIII varsinainen puoluekokous pidetään Lahdessa, Lahden kaupunginteatterissa 6.—10. päivinä kesäkuuta 1984 alkaen ensin mainittuna päivänä klo 12.00.

Kokouksessa käsitellään varsinaiselle puoluekokoukselle sääntöjen mukaan kuuluvat asiat.

Kokouksessa käsiteltäväksi tarkoitetut aloitteet on tehtävä puolueen sääntöjen 13. §:n määräämässä järjestyksessä.

Helsingissä 1. päivänä joulukuuta 1983.

**SUOMEN SOSIALIDEMOKRAATTINEN PUOLUE —
FINLANDS SOCIALDEMOKRATISKA PARTI r.p:n
Puolueoimikunta**

Kalevi Sorsa

Erkki Liikanen."

Yhdistyslain tarkoittama varsinainen kokouskutsu varsinaiseen XXXIII puoluekokoukseen on lähetetty puolueoimistosta puoluejärjestöille 22. päivänä helmikuuta 1984 ja julkaistu puolueen lehdissä niiden ilmestymispäivistä riippuen 1—9. päivänä maaliskuuta 1984 seuraavasti kuuluvalla ilmoituksella:

"PUOLUEKOKOUSHKUTSU

Suomen Sosialidemokraattinen Puolue — Finlands Socialdemokratiska Parti rp:n varsinainen XXXIII puoluekokous pidetään Lahdessa Lahden teatteritalossa 6.—10. päivänä kesäkuuta 1984 alkaen ensin mainittuna päivänä klo 12.00.

Kokouksessa käsitellään puoluejärjestöille toimitettavassa esityslistassa olevat ja puolueen sääntöjen 15 §:ssä mainitut asiat, tehdyt sääntömuutosasiat sekä päätetään kiinteän omaisuuden kiinnittämisestä, myymisestä tai ostamisesta koskevista asioista.

Helsingissä 9. päivänä helmikuuta 1984.

SUOMEN SOSIALIDEMOKRAATTINEN PUOLUE — FINLANDS SOCIALDEMOKRATISKA PARTI r.p:n Puolueoimikunta

Kalevi Sorsa

Erkki Liikanen."

Edelleen puolueen sääntöjen 13 §:n 4 momentin mukaan puoluekokousaloitteet ja niihin liitettävät lausunnot painatetaan ja toimitetaan puoluejärjestöille esitysvihkona viimeistään kaksi kuukautta ennen sen kalenterikuukauden alkua, jona puoluekokous pidetään.

Varsinaiselle XXXIII puoluekokoukselle tehdyt aloitteet ja niihin liittyvät puolueoimikunnan lausunnot on painatettu ja puolueoimiston postikirjan mukaan toimitettu puoluejärjestöille 22. päivänä maaliskuuta 1984.

(Ilmoitus puoluekokouksesta ja varsinainen puoluekokouskutsu pöytäkirjan liitteenä. Liitteet n:o 1 ja 2).

Puheenjohtaja Voinemme nyt todeta, että ilmoitus puoluekokouksesta sekä varsinainen kokouskutsu puolueen varsinaiseen XXXIII puoluekokoukseen on julkaistu puolueen sääntöjen 12 §:ssä mainitulla tavalla ja siinä määritellyssä ajassa. Edelleen voimme todeta, että puoluekokoukselle tehdyt aloitteet niihin liittyvine lausuntoineen on painatettu ja toimitettu puoluejärjestöille puolueen sääntöjen 13 §:ssä esitetyllä tavalla ja ajassa.

Todettaneen näin. Todetaan.

Puoluekokous toteaa, että ilmoitus puoluekokouksesta, sekä varsinainen kokouskutsu varsinaiseen XXXIII puoluekokoukseen oli julkaistu puolueen sääntöjen 12 §:ssä mainitulla tavalla ja määritellyssä ajassa ja että puoluekokoukselle tehdyt aloitteet niihin liittyvine lausuntoineen oli painatettu ja toimitettu puoluejärjestöille puolueen sääntöjen 13 §:ssä esitetyllä tavalla ja ajassa.

Puheenjohtaja: Seuraavaksi saamme kuulla puoluetoimikunnan valitsemien puoluekokousedustajien valtakirjojen tarkastajien lausunnon. Sihteeri.

Sihteeri: Toveri puheenjohtaja. Puoluekokousedustajien valtakirjojen tarkastajien lausunto kuuluu seuraavasti:

"Puoluekokousedustajaa valtakirjan tarkastajain lausunto.

Puoluetoimikunnan valitsemina puoluekokousedustajien valtakirjojen tarkastajina olemme suorittaneet meille uskotun tehtävän ja todenneet puoluetoimikunnalle lähetetyistä puoluekokousedustajien valtakirjoista seuraavaa:

Olemme todenneet kokouksen osanottajille jaettuun luetteloon merkittyjen edustajien valtakirjat puoluetoimikunnan ohjeiden mukaan annetuiksi ja muutenkin laillisiksi.

Meille esitetyn selvityksen mukaan ei valtakirjojen eikä edustajien vaalienkaan suhteen ole tehty huomautuksia minkään piirijärjestön tai vaaliyhtymän osalta. Edellä olevan perusteella esitämme, että puoluekokous vahvistaisi puoluekokousvaltuudet oheisen luettelon mukaan.

Helsingissä 24. päivänä toukokuuta 1984.

Puoluetoimikunnan valitsemat valtakirjojen tarkastajat:

Jarmo Rantanen Risto Tuominen Uolevi Kaukovaara Jorma Westlund."

Puheenjohtaja: Olemme kuulleet puoluetoimikunnan valitsemien puoluekokousedustajien valtakirjojen tarkastajien lausunnon. Tarkastajat ovat todenneet, että valtakirjat on annettu puoluetoimikunnan antamien ohjeiden mukaisesti ja että ne ovat laillisia.

Edelleen tarkastajat toteavat, ettei itse valtakirjojen eikä edustajien vaalin suhteen ole esitetty huomautuksia. Tarkastajat esittävät, että puoluekokous vahvistaisi valittujen puoluekokousedustajien valtuudet. Edustajaluettelo on jaettu kaikille kokoussalkkuihin. **Puoluekokous voinee nyt yhtyä valtakirjan tarkastajien lausuntoon ja vahvistaa valittujen puoluekokousedustajien edustajan valtuudet. Valtakirjojen tarkastajien lausunto merkittäneen kuulluksi.**

Valtuudet myönnettäneen ja lausunto merkittäneen. Tehdään näin.

Puoluekokous päätti vahvistaa valittujen puoluekokousedustajien edustajavaltuudet. Puoluekokousedustajien valtakirjojen tarkastajien lausunto päätettiin merkitä kuulluksi.

Puheenjohtaja: Seuraavaksi toimitetaan varsinaisten kokousedustajien nimenhuuto piirijärjestöittäin. **Koska tämä on suuri sali, pyydän paikalla olevia kokousedustajia seisaallen nousten vastaamaan nimenhuutoon kuuluvalla äänellä.**

Jos varsinainen kokousedustaja, ei ole päässyt kokoukseen, pyydän, että valittu varaedustaja ilmoittautuu tällä kohden. Sihteeri.

Sihteeri Hannu Anttonen suoritti varsinaisten puoluekokousedustajien nimenhuudon. Kokousedustajat vastasivat nimenhuutoon seisaalleen nousten. Samassa yhteydessä

varaedustajina kokoukseen saapuneet merkittiin edustajaluetteeseen. (Luettelo varsinaisista puoluekokousedustajista pöytäkirjan liitteenä. Liite n:o 3).

Puheenjohtaja: **Nimenhuuto on päättynyt. Todettaneen, että 360 kokousedustajasta 358 on ilmoittautunut nimenhuudossa.** Pyydän asianomaisia piirisihteereitä huolehtimaan siitä, että nimenhuudosta poissa olleet tulevat ilmoittautumaan puheenjohtajalle saavuttuaan kokoukseen. Vasta sen jälkeen edustaja merkitään pöytäkirjaan. Nimenhuuto voitaneen nyt merkitä suoritetuksi.

Varsinaisten puoluekokousedustajain nimenhuuto merkitään suoritetuksi.

Puheenjohtaja: **Olemme siis todenneet, että ilmoitus ja varsinainen kutsu puolueen XXXIII puoluekokoukseen on julkaistu puolueen sääntöjen määräämällä tavalla ja ajassa ja että puoluekokoukselle tehdyt aloitteet lausuntoineen on toimitettu puoluejärjestöille sääntömääräisessä ajassa.**

Edelleen olemme todenneet, että puoluetoimikunnan valitsemilla puoluekokousedustajien valtakirjojen tarkastajilla ei ollut mitään huomauttamista valtakirjojen suhteen, ja kun suoritetussa nimenhuudossa 358 valittua edustajaa 360:sta on ollut paikalla, niin voimme nyt todeta, että XXXIII varsinainen puoluekokous on laillisesti koollekutsuttu ja osanottajamäärältään päätösvaltainen käsittelemään kokouskutsussa mainittuja asioita. Todettaneen näin.

Todettiin.

Suomen Sosialidemokraattinen Puolue — Finlands Socialdemokratiska Parti r.p:n XXXIII puoluekokous todettiin sääntöjen määräämällä tavalla koolle kutsutuksi ja osanottajamäärältään päätösvaltaiseksi.

Puheenjohtaja: **Tässä yhteydessä meidän tulee myös todeta muut kokoukseen osaa ottavat henkilöt, ensinnä puhe- ja esitysoikeutetut henkilöt.** Pyydän sihteeriä lukemaan puolueen säännöistä heitä koskevan kohdan.

Sihteeri: Toveri puheenjohtaja. Puolueen sääntöjen 14 §:n 2 momentin mukaan puhe- ja esitysoikeus puoluekokouksessa on puoluetoimikunnan jäsenillä ja varajäsenillä, puolueen tilintarkastajain puheenjohtajalla, Sosialidemokraattisten Naisten ja Sosialidemokraattisen Nuorison Keskusjärjestön sekä puolueen eduskuntaryhmän edustajalla.

Puheenjohtaja: **Järjestävä valiokunta esittää, että puhe- ja esitysoikeutettujen edustajien nimenhuutoa ei toimiteta, vaan puhe- ja esitysoikeutetut merkitään pöytäkirjaan läsnäolevina sen mukaisesti kuin he ovat puoluekokouskansliassa ilmoittautuneet.**

Voidaanko järjestävän valiokunnan esitys hyväksyä?

(Luettelo puhe- ja esitysoikeutetuista henkilöistä pöytäkirjan liitteenä. Liite n:o 4).

Puhe- ja esitysoikeutettujen henkilöiden läsnäolo päätettiin merkitä järjestävän valiokunnan esityksen mukaisesti.

Puheenjohtaja: **Vielä meidän tulisi todeta paikalla olevat läsnäolo- ja puheoikeutetut henkilöt.** Pyydän sihteerä lukemaan puolueen säännöistä heitä koskevan kohdan.

Sihteerä: Toveri puheenjohtaja. Puolueen sääntöjen 14 §:n 3 momentin mukaan läsnäolo- ja puheoikeus puoluekokouksessa on puolueuuvoston ja eduskuntaryhmän jäsenillä, puolueeseen kuuluvilla valtioneuvoston jäsenillä, puoluetoimistoa edustavilla valtuutetuilla toimitsijoilla, piiritoimikuntien edustajilla ja piirisihteereillä, puoluelehtien valtuutetuilla edustajilla, Suomen Sosialidemokraattisen Opiskelijanuorison Keskusliitto r.y:n ja Suomen Sosialidemokraattinen Raittiusliitto r.y:n valtuutetuilla edustajilla sekä kotimaisilla ja ulkomaisilla kutsuvierailla.

Puheenjohtaja: **Järjestävä valiokunta esittää tässäkin, että läsnäolo- ja puheoikeutetut henkilöt merkittäisiin ilman nimenhuutoa pöytäkirjaan ilmoittautumistensa perusteella.**

Voidaanko tämä hyväksyä? (Luettelo läsnäolo- ja puheoikeutetuista henkilöistä pöytäkirjan liitteenä. Liite n:o 5).

Läsnäolo- ja puheoikeutettujen henkilöiden läsnäolo päätettiin merkitä järjestävän valiokunnan esityksen mukaisesti.

Puheenjohtaja: Esityslistan kohta Kokouksen laillisuuden ja päätösvaltaisuuden toteaminen on tullut loppuun käsitellyksi.

3. LÄSNÄOLO-OIKEUDEN MYÖTÄMINEN TIEDOTUSVÄLINEIDEN EDUSTAJILLE

Puheenjohtaja: Seuraavaksi meidän tulisi päättää läsnäolo-oikeuden myöntämisestä eri tiedotusvälineiden edustajille kokouksessa. **Puoluetoimikunta esittää, että tiedotusvälineiden edustajille myönnettäisiin läsnäolo-oikeus.**

Voidaanko oikeus myöntää?

Myönnetään.

Puoluekokous päätti myöntää läsnäolo-oikeuden puoluekokousta seuraamaan saapuneille eri tiedotusvälineiden edustajille.

Puheenjohtaja: Toivotan julkisen sanan edustajat tervetulleiksi puoluekokoukseen.

4. KUTSUVIERAIDEN TERVEHDYKSET JA SAAPUNEIDEN KIRJALLISTEN TERVEHDYSTEN ESITTÄMINEN

Puheenjohtaja: Siirrymme nyt esityslistan kohtaan 4. Saapuneiden kutsuvieraiden tervehdykset sekä saapuneiden kirjallisten tervehdysten esittäminen. Toveri Papan-draun esityksen yhteydessä kuulin jo ulkomaisten kutsuvieraiden tervehdyksen.

Onko kokoukselle saapunut kirjallisia tervehdyksiä?

Sihteeri: Ei ole.

Puheenjohtaja: Ei ole saapunut kirjallisia tervehdyksiä.

Luovutan nyt ensimmäisen kotimaisten edustajien puheenvuoron Lahden kaupungin edustajalle, kaupunginhallituksen puheenjohtajalle Tenho Ikkaselle.

Ikkanen, Tenho (Lahden kaupunki): Hyvät ulkomaiset vieraamme, arvoiset kunniajäsenet, hyvät toverit! Suomen Sosialidemokraattisen puolueen XXXIII puoluekokous järjestetään kaupungissa, joka tällä hetkellä kuuluu myös ja on kuulunut koko historiansa ajan maamme teollistuneimpiin paikkakuntiin. Lahden tarina, jonka mukaan se on kehittynyt ja kasvanut tämän vuosisadan aikana harmaasta hämäläisestä kauppapaikasta täksi uuden-aikaiseksi 95.000 asukkaan kaupungiksi, poikkeaa monella tavalla monista vanhemmista kaupungeista. Lahden historia on ollut jatkuvaa nousua ja laajentumista, joka on tapahtunut rinnan maamme teollistumisen kanssa. Pieni ja keskisuuri teollisuus on alati ruokkinut Lahden kasvua.

Lahden teollisuuden merkitystä kuvaa hyvin myös tilastotieto, jonka mukaan edelleen yli 40 % kaupungin ammatissa toimivasta väestöstä työskentelee teollisuuden palveluksessa. Lahti on siis kasvanut erittäin nopeasti, ja kasvu on perustunut ratkaisevalta osaltaan lahtelaisten omaan työhön. Lahtihan alkoi kehityksensä aikana, jolloin maamme lääninhallinto oli jo vakiintunut ja paikkaan, jossa pääkaupungin läheisyys on ollut vaikuttamassa Lahden kannalta kielteisesti korkeakoulujen, valtion yritysten ja muiden investointien sijoituspäätöksiin. Näistä syistä muun ohella johtuu, että Lahden talousaluetta halkovat monet piirihallinnon rajat ja että Lahti edelleen on harvinaisen puhdaspiirteinen teollisuuskaupunki.

Pyrkimykset Lahden kaupungin perustamiseksi liittyivät ajankohdaltaan läheisesti työväenliikkeen heräämiseen täällä. Lahden Työväenyhdistyksen ensimmäinen perustava kokous pidettiin elokuussa vuonna 1898, ja heti perään syyskuussa samana vuonna tehtiin kauppalan yleisessä kokouksessa ensimmäinen vakava yritys kaupunkioikeuksien saamiseksi.

Työväenyhdistyksen toiminta käynnistyi uudessa perustavassa kokouksessa seuraavan vuoden kesällä, mutta kaupunkioikeudet Lahti sai monien vaiheiden jälkeen vasta marraskuussa 1905. Tuohon ajankohtaan mennessä työväenliike oli kokenut Suomessa voimakkaan kehityksen, niin myös Lahdessa. Niinpä toisistaan tietämättä samana päivänä marraskuun 1. keisari ja suuriruhtinas Nikolai II vahvisti Pietarhovissa asetuksen Lahden kaupungin perustamisesta ja lahtelaiset pitivät rautatientorilla kansalaiskokouksen, jossa jyrisevillä hyväksymishuudoilla vahvistettiin lakkokomitean laatima ohjelma suurlakon aloittamiseksi.

Juuri tuossa suurlakossahan työväenliike näytti ensimmäisen kerran todellisen voimansa.

Lahden ja työväenliikkeen yhteiseen historiaan sisältyy myös oma tunnettu surullinen lunksa, josta useat kaupunkimme pystytetyt muistomerkit kertovat omaa hiljaista kieltään. Vaikuttavin noista muistomerkeistä on Bellmanin puistoon pystytetty Punavankimonumentti, joka paljastettiin lahtelaisen työväenliikkeen yhteisenä hankkeena toukokuun 28. päivänä vuonna 1978. Aikanaan noille Bellmanin pelloille oli koottu 20.000 vangittua punakaartilaisista ja heidän omaistaan. Muistomerkin paljastustilaisuuteen osallistui kuuden vuosikymmen-

nen kuluttua yli 30.000 henkilöä, joukossa heitäkin, jotka muistivat nuo menneet synkät tapahtumat.

Lahti on vuosikymmeniä tunnettu Suomessa ja maailmalla nimenomaan urheilukaupunkina. Viime vuosina olemme ponnistelleet yhä enemmän myös kulttuuritoiminnan kehittämiseksi. Tämä uusi teatteritalo, jossa nyt olemme, on mittavin yrityksemme saattaa täällä liikuntakulttuuri ja hengen kulttuuri keskenään tasapainoon.

On miellyttävää kaupungin edustajana todeta, että myös tämän puoluekokouksen järjestäjät ovat käyttäneet tilaisuuksia suunnitellessaan tasapuolisesti hyväkseen sekä rakentamamme kulttuuri- että urheilulaitoksia.

Toivon, että Lahden kaupungin tälle suur tapahtumalle tarjoamat puitteet soveltuvat hyvin näiden päivien moniin tarpeisiin. Maan suurimman puolueen puoluekokoukset jäävät merkittävinä tapahtumina aikakirjoihin siitäkin huolimatta, että aina ei, ehkäpä onneksi, ole tehtävänä erityisen dramaattisia ja käänteentekeviä ratkaisuja. Nyt alkavassa SDP:n XXXIII puoluekokouksessa huomio kiinnittyy ennen kaikkea periaateohjelmasta käytävään keskusteluun, joka jo suoritettujen valmistelujenkin mukaan kattaa kaikki näköpiirissä olevat suuret, niin omaa maatamme kuin koko maailmaakin askarruttavat kysymykset. Ne suuntaavat, jotka tässä kokouksessa tullaan hahmottelemaan, määräävät ilmeisesti keskeisesti sen merkityksen, jonka tulevat ajat Lahden puoluekokoukselle antoi.

Hyvät vieraamme! Hyvät toverit! Näinä päivinä monet odotukset, toiveet ja uteliaat mielet suuntautuvat Lahteen ja tähän teatteritaloon. Käsiteltävinä olevat kysymykset edellyttävät vastuuntuntoa, mutta myös ennakkoluulottomuutta ja rohkeutta, samoja ominaisuuksia, jotka ovat aina olleet tunnusomaisia Sosialidemokraattisen Puolueen menestyksessä toiminnassa niin valtio- kuin kunnallishallinnossakin.

Lahden kaupungin puolesta toivotan työn iloa teille, hyvät kokouksen osanottajat, ja antoisia päiviä teille, kunnioitetut ulkomaiset vieraamme ja juhlatilaisuuksien osallistujat. Samalla kun lausun teidät kaikki vielä tervetulleiksi tänne kesäiseen Lahteen, toivon, että viihdytte täällä aikana, jolloin ulkoiset olosuhteet ovat hyvät kun koko kesäinen luonto on juhla-tunnelmissa. (Suosionosoituksia).

P u h e e n j o h t a j a : Kiitän puoluekokouksen puolesta toveri likkasta Lahden kaupungin ansiokkaasta esittelystä. Siitä havaitsemme, että päivänvastoinkin aseidenriisunnassa täällä haetaan kulttuurin ja liikunnan tasapainoa korkeammalta tasolta eikä varustelun alhaisemmalta tasolta, kuten aseriisunnassa. Tästä olemme kiitollisia, koska pääsemme tänään ja näinä edessä olevina päivinä itsekin hyötymään.

Kiitämme myös puoluekokoukselle osoitetuista ystävällisistä sanoista ja erityisesti Lahden kaupungin luottamuselimiä ja johtoa niistä monista päätöksistä, joilla puoluekokouksen työskentelyä ja elämää täällä on helpotettu. Kiitoksia! (Suosionosoituksia).

Kotimaisten kutsuvieraiden puolesta esittää tervehdyksen SAK:n puheenjohtaja, toveri Pertti Viinanen.

V i i n a n e n , Pertti (kutsuvieras): Toveri puheenjohtaja, arvoisat kutsuvieraat, puoluekokousedustajat, puoluetoverit! Minulla on mieluisa tehtävä kotimaisten kutsuvieraiden puolesta tervehtiä nyt työnsä aloittavaa Sosialidemokraattisen Puolueen XXXIII puoluekokousta.

Sosialidemokraattisen Puolueen ja ammattiyhdistysliikkeen sosialidemokraattien yhteistyöllä on ollut keskeinen merkitys suomalaisen yhteiskunnan kehittämistyössä tasa-arvoisemmaksi, demokraattisemmaksi ja turvallisemmaksi. Kansallisen uudistustyön ohella meitä yhdistää yhteinen tavoite rauhan ja veljeyden maailmasta, maailmasta, missä solidaarisuus ja ihmiskunnan turvallisuus sekä hyvinvointi muodostavat keskeisen tavoitteemme. Väkivallan käyttö ei ole sosialidemokraattien ratkaisu kansallisiin eikä kansainvälisiin ongelmiin. Me haluamme vähentää asevarustelua maailmasta ja toimia liennytyksen sekä kansainvälisen turvallisuuden vahvistamiseksi. Siksi työtä ydinaseettoman Pohjolan puolesta on edelleen jatkettava.

Hyvät toverit! Sosialidemokraattista Puoluetta ja ay-liikettä yhdistää yhteinen historia ja työ suomalaisten palkansaajien hyväksi. Sosialidemokraattien kannatus ja asema ay-liikkeessä on vahvistunut myös tällä puoluekokouskaudella. Sosialidemokraattisen Puolueen ja ammattiyhdistysliikkeen yhteistyöllä on kyetty vahvistamaan maamme taloudellista perustaa, työttömyyden kasvu taistamaan ja palkansaajien kotitalouksien tuloja kohentamaan sekä sosiaaliturvaa kehittämään. Näin ei ole asian laita kaikissa meihin rinnastettavissa maissa. Sen sijaan tulokset meille tärkeässä työelämän uudistamistyössä ovat olleet vaatimattomia. Työelämän laadullinen kehittäminen on jäänyt liaksi tulospoliittisten ongelmien varjoon.

Sosialidemokraattisen työväenliikkeen suurempia huolen aiheita tulevaisuudessa on uhka solidaarisuuden vähenemisestä yhteiskunta- ja työmarkkinapolitiikassa. Yhteiskunnassamme on voimia, joiden tavoitteena on työväenliikkeen, erityisesti sen toimivan osan eli sosialidemokraattisen työväenliikkeen uudistustyön kaikinpuolinen vaikeuttaminen. Siksi meidän on määrätietoisesti toistemme itsenäisyyttä arvostaen pyrittävä tulevallakin puoluekokouskaudella hyvään ja tuloksia tuottavaan yhteistyöhön. Suomalaisen palkansaajaperheen etujen ja oikeuksien valvominen ei onnistu yksin ammattiyhdistysliikkeen eikä se tule onnistumaan yksin puolueemme voimin.

Lähivuosien keskeisimpiä tehtäviämme on painaa työttömyys nykyistä pienemmäksi, lisätä demokratiaa työelämässä erityisesti teknologian soveltamista koskeissa kysymyksissä ja parantaa palkansaajaperheiden ja nuorten ihmisten sosiaalista ja taloudellista asemaa. Niin ikään keskustelua olosuhteisiimme soveltuvasta yhteistoimintarahastosta on tämän kokouksen jälkeen edelleen jatkettava. SAK tulee määrittelemään rahastokysymyksiin kantansa omassa edustajakokouksessaan 1986.

Työelämän neuvottelusuhde edellyttävät välittömiä toimia palkansaajapuolen aseman parantamiseksi mm. kehittämällä yhteistoimintalain säädäntöä ja työmarkkinoiden pelisääntöjä sekä parantamalla ay-liikkeen toimintaoikeuksia työpaikoilla. Näiden tavoitteiden edistäminen ei ole mahdollista palkansaajapolitiikkaan keskittyvien liittotason työmarkkinaratkaisujen kautta. Toteuttaaksemme näitä tavoitteita meidän on pyrittävä tulevaisuudessaakin keskittettyyn työmarkkinapolitiikkaan. Kaikki muut vaihtoehdot johtavat pidemmällä aikavälillä tuntuvasti epäsolidaarisempaan yhteiskuntakehitykseen ja työmarkkinapolitiikkaan, jopa ay-liikkeen yhteiskunnallisten vaikutusmahdollisuuksien vähenemiseen.

Nyt päättyneen tulopoliittisen neuvottelukierroksen perustalta ei pidä mielestäni vetää liian hätiköityjä johtopäätöksiä. Yksi asia on kuitenkin selvä: ilman sosialidemokraattien, niin puolueessa kuin SAK:ssakin, päättäväistä työtä ei olisi aikaansaatu taloudellisesti, laadullisesti

sesti ja myös tasollisesti tyydyttävää työmarkkinaratkaisua. Ratkaisun tekeminen ja aikaansaaminen asetti myös yhteistyömme varsin kovallekin koetukselle.

Puolueen ja ay-liikkeen erilaiset tehtävät ja luonne merkitsevät sitä, että asioita katsotaan myös eri näkökohdista. Käsitykseni mukaan meidän keskinäisen yhteistyömme taso on niin vahva ja sitä luokkaa, että pystymme olemaan arkipäivän asioista tarvittaessa myös eri mieltä ja silti viemään suomalaisen palkansaajan asiaa yhdessä eteenpäin.

Hyvät puoluekokousedustajat! Alkava kokous on koko maamme palkansaajakunnan kannalta tärkeä ja vilkas ennakkokeskustelu mm. periaateohjelman uudistamisesta lupaa mielenkiintoisia kokouspäiviä liikkeemme peruskysymysten ääriä.

Ammattiyhdistysliikkeen kannalta eräs keskeinen periaateohjelman sisällöllinen kysymys on suhteemme työhön ja demokratiaan. Seuraamme mielenkiinnolla tätä keskustelua. Uskon tulkitsevani hyvin laajojen jäsen- ja kannattajajoukkojen käsityksiä kun toivon, että te, puoluekokousedustajat, teette tästä kokouksesta keskustelevan, päätöksissään päättäväisen ja yhtenäisen.

Suomalainen palkansaaja ansaitsee tässä maassa yhden eheän, sisäisesti uudistuskypäisen ja huomisen haasteisiin vastaavan työväenpuolueen.

Toverit! Sosialidemokraattisen liikkeen jäsenenä on mieluisaa tehdä työtä myös ammat-
tiyhdistysliikkeessä. Toivotan kaikkien kotimaisten kutsuvieraiden puolesta puoluekokoukselle parhainta menestystä ja koko työväenliikettä eteenpäinvieviä päätöksiä. (Suosionosoituksia).

Puheenjohtaja: Kiitän toveri Viinasta niistä rohkaisevista ja innostavista sanoista, joita hän kotimaisten kutsuvieraiden puolesta osoitti kokouksellemme Erityisen kiitoksellisenä panin merkille sen arvon, jonka toveri Viinanen antoi ammat-
tiyhdistysliikkeen ja suuren työväenpuolueen yhteistyölle. Omakin käsitykseni on, että tuo yhteistyö on oleellinen selitys sille että me olemme voineet sosiaalisen ja sivistyksellisen edistyksen tiellä edetä aikana, jona monissa muissa maissa on jouduttu näissä suhteissa taantumaan. On ollut erityisen merkillepantavaa se seikka, johonka toveri Viinanenkin viittasi, että rikkumaton yhteishenki ja keskinäinen lojaalisuus on auttanut niidenkin harvojen kysymysten yli, joissa olemme olleet eri mieltä. Tämän yhteistyön toivomme puolueen puolesta tulevaisuudessa-
kin entistäkin vahvempana jatkuvan. Kiitoksia. (Suosionosoituksia).

Esitetyt tervehdykset merkittäneen nyt pöytäkirjaan.

Merkitään.

Esitetyt tervehdykset päätettiin merkitä.

5. UUSIEN KUNNIAJÄSENTEN KUTSUMINEN

Puheenjohtaja: Siirrymme esityslistan kohtaan viisi: uusien kunniajäsenten kutsuminen.

Todetkaamme kuitenkin ensin aikaisemmat kunniajäsenet.

Vanhaa tapaa noudattaen olemme kutsuneet puolueen kunniajäsenet seuraamaan puoluekokousta. Kutsua ovat voineet noudattaa Aili Eskola, Eino Haapanen, K. F. Haapasalo,

Toivo Hokkanen, Yrjö Hätinén, Visa Kivi, Ida Koivisto, Elsa Kolinen, Valter Kuusela, Matti Lepistö, Oskar Logren, Toimi Metsäranta, Niilo Orava, Theodor Pantakoski, Uuno Raatikainen, Vilho Seppälä, Sylvi Siitanen, Veikko Siukkola, Jorma Tuominen ja Eero Vuorinen.

Kokoukseemme eivät ole valitettavasti päässeet saapumaan Kustaa Alanko, Pirjo Elo, Juho Heinonen, Juho Hinkkanen, Yrjö Ihari, Sulo Jokela, Inkeri Kalpa, Einari Koskinen, Jenny Matinaho, Vieno Purja, Vilho Rantanen, Akseli Lunden, Matti Rusola, Martta Salmela-Järvinen, Otto Toivonen ja Kaarlo Törngvist.

Sen sijaan Kustaa Alanko muistaa puoluekokousta seuraavalla tervehdyksellä:

"Ei oikealle eikä vasemmalle, vaan suoraan yhtäjalkaa uusiin saavutuksiin. Puoluekokousta sairastuoteilta tervehtien

Kustaa Alanko." (Suosionosoituksia).

Esitän, että puoluekokous päättää tervehtiä Kustaata ja muitakin sellaisia kunniajäseniä, jotka eivät ole voineet tulla piiriimme sähköllä.

Voidaanko ehdotus hyväksyä?

Hyväksytään.

Puoluekokous päätti sähköitellä tervehtiä niitä puolueen kunniajäseniä, jotka eivät ole voineet saapua puoluekokoukseen.

Puheenjohtaja: Puoluetoimikunta esittää, että tämä puoluekokous päättäisi kutsua seuraavat veteraanimme puolueen kunniajäseniksi. Pyydän veteraaneja saapumaan tänne paikalle sitä myöten kuin nimiä mainitaan: **Veikko Aalto, Veini Aronen, Anna Bondestam, Anna Flinckman, Veikko Helle, Anna-Liisa Ikonen, Johannes Koikkalainen, Lauri Koivisto, Kalle Koponen, Artturi Kyllönen, Antti Laine, Onni Lamminpää, Vilho Lehtonen, Lauri Leppäranta, Eino Leskelä, Tommi Moilanen, Veikko Monola, Onni Oksanen, Arvi Pekkanen, August Pekkanen, Mooses Piispasen, Veikko Puskala, Arvo Pohjanhovi, Kaino Saarinen, Aune Salama, Holger Salokangas, Valdemar Sandelin, Viljo Sohkanen, Bruno Sundman, Leo Suvanto, Edith Terästä, Jalmari Tieno ja Vilho Väyrynen.**

Voidaanko puoluetoimikunnan esitys uusista kunniajäsenistä hyväksyä? (Suosionosoituksia).

Esitys hyväksytään.

Hyväksytään.

Uudet kunniajäsenet kävivät vuorollaan hakemassa kunniajäsenkirjansa puheenjohtaja Sorsalta.

Puoluekokous päätti yksimielisesti puoluetoimikunnan esityksen mukaisesti kutsua puolueen uusiksi kunniajäseniksi Veikko Aallon, Veini Arosen, Anna Bondestamin, Anna Flinckmanin, Veikko Helteen, Anna-Liisa Iksen, Johannes Koikkalaisen, Lauri Koiviston, Kalle Kopen, Artturi Kyllösen, Antti Laineen, Onni Lamminpään, Vilho Lehtosen, Lauri Leppärannan, Eino Leskelän, Tommi Moilannen, Veikko Monolan, Onni Oksasen, Arvi Pekkasen, August Pekkasen, Mooses Piispasen, Veikko Puskalan, Arvo Pohjanhovin, Kaino Saarisen, Aune Salaman, Holger Salokankaan, Valdemar Sandelin.

**nin, Vilho Sohkasen, Bruno Sundmanin, Leo Suvannon, Edit Teräs-
tön, Jalmari Tienon ja Vilho Väyrysen.**

Puheenjohtaja: Luovutan puheenvuoron Veikko Aallolle.

Aalto, Veikko (kunniajäsen): Toveri puheenjohtaja, hyvät puoluekokousedustajat! Minulle on annettu miellyttävä tehtävä kiittää kaikkien meidän kunniajäseniksi kutsuttujen puolesta puoluekokousta, puoluetoimikuntaa ja eri piirijärjestöjä, jotka ovat toimenpiteestä päättäneet.

Puoluejärjestöissä ja muissa työväenjärjestöissä toimivat henkilöt saavat osakseen useimmiten moitteita ja kielteistä arvostelua. Kiitoksen sanoja sitä vastoin harvemmin ja siksi tämänlaatuinen huomionosoitus puolueemme korkeimman päättävän elimen, puoluekokouksen edessä tuntuu arvokkaalta ja lämmittää meidän kaikkien sydäntä. Havaitsemme, että kymmenien vuosien työstä saamme näin arvokkaan kiitoksen, joka säilyy mielessämme merkittävänä tapahtumana.

Kiitämme yhteisesti saamastamme puolueen kunniajäsenyydestä, toivotamme XXXIII puoluekokoukselle menestystä sekä hyviä ja rakentavia päätöksiä puoluekokouksen tunnuksen sanoin: 'tulevaisuudesta päätetään tänään'. (Suosionosoituksia)

Kiitoksia puheenvuorosta! (Suosionosoituksia)

Puheenjohtaja: Kiitämme puoluekokouksen puolesta Veikko Aaltoa näistä ystävällisistä sanoista, joita hän puoluekokoukselle osoitti, sekä kaikkia veteraanejamme siitä suurenmoisesta työstä, jonka ovat tehneet puolueemme hyväksi ja joka työ vielä jatkuu. Kiitoksia. (Suosionosoituksia)

6. KOKOUKSEN ESITYSLISTAN HYVÄKSYMINEN

Puheenjohtaja: Otetaan nyt käsiteltäväksi kokouksen esityslistan hyväksyminen.

Puoluetoimikunnan esitys puoluekokouksen esityslistaksi on jaettu kokousedustajien salkkuihin. Sitä ei tarvitse täältä käsin lukea. (Puoluekokouksen esityslista pöytäkirjan liitteenä. Liite n:o 6).

Halutaanko esityslistaan tehdä muutoksia!

Keskustelu alkaa

Keskustelu päättyy.

Puoluetoimikunnan esitys puoluekokouksen esityslistaksi tulee nyt hyväksytyksi.

Esityslista hyväksytään.

Puoluekokous hyväksyy puoluetoimikunnan esityksen puoluekokouksen esityslistaksi.

7. KOKOUKSEN PUHEEN- JOHTAJAN VAALI

Puheenjohtaja: Siirrymme nyt puoluekokouksen järjestäytymiseen ja siinä ensinnä on kokouksen puheenjohtajan vaali.

Puolueitoimikunta esittää, että puoluekokoukselle valittaisiin kuusi puheenjohtajaa.

Voidaanko tämä esitys hyväksyä?

Esitys hyväksytään.

Puoluekokoukselle päätetään yksimielisesti valita kuusi puheenjohtajaa.

Puheenjohtaja: Puolueitoimikunta esittää puoluekokouksen puheenjohtajiksi seuraavia henkilöitä: Kalevi Sorsa puolueitoimikunnasta, Teuvo Kinnunen Kymistä, Arpo Heinonen Etelä-Hämeestä, Iris Hacklin Keski-Suomesta, Leena Koikkalainen Varsinais-Suomesta sekä Kaj Grundström Suomen Ruotsalaisesta Työväenliitosta.

Voidaanko tämä esitys hyväksyä?

Keskustelua.

Keskustelu päättyy.

Puolueitoimikunnan esittämät henkilöt voitaneen nyt valita kokouksen puheenjohtajiksi.

Puoluekokous päättää valita kokouksen puheenjohtajiksi Kalevi Sorsan, Teuvo Kinnusen, Arpo Heinosen, Iris Hacklinin, Leena Koikkalaisen ja Kaj Grundströmin.

8. KOKOUKSEN SIHTEERIEN VAALI

Puheenjohtaja: Nyt on suoritettava kokouksen sihteerien vaali.

Puolueitoimikunta esittää, että kokoukselle valittaisiin yleissihteeri ja neljä sihteerä. Voidaanko lukumäärä hyväksyä?

Lukumäärä hyväksytään, yleissihteeri ja neljä sihteerä.

Puoluekokous päättää yksimielisesti valita kokoukselle yleissihteerin ja neljä sihteerä.

Puheenjohtaja Puolueitoimikunta esittää, että yleissihteeriksi valittaisiin Martti Aberg sekä muiksi sihteeriksi Hannu Anttonen, Pirkko Heikura, Matti Kouri ja Risto Salonen.

Heidät voitaneen valita.

Valitaan.

Puoluekokous päättää valita kokouksen yleissihteeriksi Martti Äbergin sekä muiksi sihteeriksi Hannu Anttosen, Pirkko Heikuran, Matti Kourin ja Risto Salosen.

Puheenjohtaja: Kiitän valittujen puheenjohtajien ja sihteerien puolesta puoluekokouksen meille osoittamasta luottamuksesta.

9. KOKOUKSEN ÄÄNTENLASKIJAIN VAALI

Puheenjohtaja: **Puoluetoimikunta esittää, että puoluekokous valitsisi viisi ääntenlaskijaa. Riittääkö lukumäärä?**

Arvellaan riittävän viisi?

Hyväksytään.

Puoluekokous päättää valita kokoukselle viisi ääntenlaskijaa.

Puheenjohtaja: **Puoluetoimikunta esittää, että kokouksen ääntenlaskijoina voisivat toimia Eija Hietanen Helsingistä, Pentti Koivu Uudeltamaalta, Arja Ilola Varsinais-Suomesta, Veikko Jylhä Etelä-Hämeestä ja Risto Kähärä Mikkelistä. Edelleen puoluetoimikunta esittää, että ääntenlaskijain puheenjohtajana toimisi Pentti Koivu.**

Keskustelua!

Keskustelu voisi olla vilkkaampaakin, mutta kun ei ole niin se päättyy. Keskustelu päättynyt.

Puoluetoimikunnan esitys kokouksen ääntenlaskijoiksi tuli siis hyväksytyksi.

Puoluekokous päättää valita kokouksen ääntenlaskijoiksi Eija Hietasen, Pentti Koivun, Arja Ilolan, Veikko Jylhän, ja Risto Kähärän.

Ääntenlaskijain puheenjohtajaksi päättää puoluekokous valita Pentti Koivun.

10. KOKOUKSEN PÖYTÄKIRJAN TARKASTAJAIN VAALI

Puheenjohtaja: Seuraavaksi meidän tulisi valita puoluekokouksesta laadittavan pöytäkirjan tarkastajat. **Puoluetoimikunta esittää, että valittaisiin kolme pöytäkirjan tarkistajaa.**

Voidaanko lukumäärä hyväksyä?

Hyväksytään.

Puoluekokous päättää valita kokouksesta laadittavan pöytäkirjan tarkistajiksi kolme tarkistajaa.

Puheenjohtaja. **Puoluetoimikunta esittää, että kokouksesta laadittavan pöytäkirjan tarkistajina toimisivat Pirkko Aro Helsingistä, Kai Kalima Helsingistä ja Ritva Thurman Uudeltamaalta.**

Voidaanko tämäkin esitys hyväksyä?

Keskustelua!

Hyväksytään.

Puoluekokous päättää valita pöytäkirjan tarkistajiksi Pirkko Aron, Kai Kaliman ja Ritva Thurmanin.

11. KOKOUKSEN JÄRJESTYSSÄÄNNÖN HYVÄKSYMINEN

Puheenjohtaja: Seuraavaksi meidän tulisi päättää kokouksen järjestyssäännöstä. **Puoluetoimikunnan esitys kokouksen järjestyssäännöksi on jaettu sekin salkkuihin.** Sitä ei tarvitse tässä lukea. Se perustuu aikaisempiin puoluekokousten järjestyssääntöihin. (Kokouksen järjestyssääntö pöytäkirjan liitteenä. Liite n:o 7).

Keskustelua!

Keskustelu päättyy. On päättynyt.

Järjestyssääntö hyväksytään.

Hyväksyttiin.

Puoluekokous päättää hyväksyä puoluetoimikunnan esityksen puoluekokouksen järjestyssäännöksi.

12. VALIOKUNTIEN ASETTAMINEN

Puheenjohtaja: Ja sitten esityslistan kohta 12. Valiokunnat.

Voidaanko menetellä nyt sillä tavalla, että ensin päätetään valiokuntajako ja sen jälkeen niiden kokoonpano.

Puoluetoimikunnan esitys valiokuntajakoiksi ilmenee esityslistasta, sitä ei tarvitse lukea.

Voidaanko valiokuntajako hyväksyä?

Keskustelu päättyy.

Esitys hyväksytään.

Hyväksytään.

Puoluekokous päättää, että puoluekokoukselle valitaan kansainvälisten asiain valiokunta, ohjelmavalioikunta, laki- ja hallintoasiain valiokunta, energia- ja elinkeinopoliittinen valiokunta, työllisyyttä ja työelämän uudistamista käsittelevä valiokunta, ympäristö- ja asuntopoliittinen valiokunta, sosiaalipoliittinen valiokunta, koulu- ja kulttuuripoliittinen valiokunta, kunnallisasiain valiokunta, järjestö- ja

sääntöasiain valiokunta, talousasiain valiokunta, menettelytapavaliokunta ja järjestävä valiokunta.

Puheenjohtaja: Ja sitten valiokuntien kokoonpano. **Salkkuihin on jaettu puolueitoimikunnan esitys valiokuntien kokoonpanoksi. Valiokunnat voitaneen käsitellä esityslistan mukaisessa järjestyksessä. Mahdolliset henkilömuutokset voidaan esittää kunkin valiokunnan kohdalla.**

Menetelläänkö tällä tavalla?

Menetellään!

Puheenjohtajan esitys asian käsittelytavasta hyväksytään yksimielisesti.

Puheenjohtaja: Ja sitten kansainvälisten asiain valiokunta. Kelpaako?

Hyväksytään.

Kansainvälisten asiain valiokunnan kokoonpano hyväksytään esityssä muodossa.

Puheenjohtaja: Ohjelmavaliokunta?

Hyväksytään.

Ohjelmavaliokunnan kokoonpano hyväksytään esityssä muodossa.

Puheenjohtaja: Laki- ja hallintoasiain valiokunta? Sekin menee läpi.

Hyväksytään.

Laki- ja hallintoasiain valiokunnan kokoonpano hyväksyttiin esityssä muodossa.

Puheenjohtaja: Energia- ja elinkeinopoliittinen valiokunta?

Hyväksytään!

Energia- ja elinkeinopoliittisen valiokunnan kokoonpano hyväksyttiin esityssä muodossa.

Puheenjohtaja: Työllisyyttä ja työelämän uudistamista käsittelevä valiokunta?

Puheenvuoro Vuokko Väänänen.

Väänänen Vuokko (Oulun piiri): Toveri puheenjohtaja! Ei varsinaista muutosta nimelistaan, mutta täällä on nimi väärin, että korjaan sen ettei pöytäkirjoihin mene väärää nimeä mikäli tämä valiokunta tässä muodossa hyväksytään. **Täällä lukee Ojanen Vuokko ja pitäisi olla Väänänen Vuokko.**

Puheenjohtaja: No, eikös tässä olla muutenkin siihen suuntaan etenemässä, että naiset saavat valita nimensä. (Naurua).

Hyväksytään tällä muutoksella!

Hyväksytään.

Työllisyyttä ja työelämän uudistamista käsittelevän valiokunnan kokoonpano hyväksyttiin esityksen mukaisesti.

Puheenjohtaja: Ympäristö- ja asuntopoliittinen valiokunta?

Hyväksytään.

Ympäristö- ja asuntopoliittisen valiokunnan kokoonpano hyväksyttiin esityksen mukaisesti.

Puheenjohtaja: Sosiaalipoliittinen valiokunta?

Hyväksytään.

Sosiaalipoliittisen valiokunnan kokoonpano hyväksyttiin esityksen mukaisesti.

Puheenjohtaja: Koulu- ja kulttuuripoliittinen valiokunta?

Hyväksytään.

Koulu- ja kulttuuripoliittisen valiokunnan kokoonpano hyväksyttiin esityksen mukaisesti.

Puheenjohtaja: Kunnallisasiain valiokunta?

Hyväksytään.

Kunnallisasiain valiokunnan kokoonpano hyväksyttiin esityksen mukaisesti.

Puheenjohtaja: Järjestö- ja sääntöasian valiokunta?

Hyväksytään.

Järjestö- ja sääntöasiain valiokunnan kokoonpano hyväksyttiin esityksen mukaisesti.

Puheenjohtaja: Talousasiain valiokunta?

Hyväksytään.

Talousasiain valiokunnan kokoonpano hyväksyttiin esityksen mukaisesti.

Puheenjohtaja: Menettelytapavalioikunta? Menettelee!

Hyväksytään.

Menettelytapavalioikunnan kokoonpano hyväksyttiin esityksen mukaisesti.

Puheenjohtaja: Järjestävä valiokunta? Tämä voitaneen hyväksyä. Tässä esitetään lisäksi, että Teuvo Kinnunen toimisi tässä puheenjohtajana ja Martti Aberg sihteerinä.

Hyväksytään näin!

Hyväksytään.

Järjestävän valiokunnan kokoonpano hyväksyttiin esitetyssä muodossa.

Puheenjohtaja: Tällä tavoin tulikin esityslistan kohta 12 loppuun käsitellyksi. (Luettelo valiokuntien kokoonpanosta pöytäkirjan liitteenä. Liite n:o 8).

Puoluekokous päättää hyväksyä esitykset puoluekokouksen valiokuntien puheenjohtajiksi, sihteereiksi, asiantuntijoiksi ja jäseniksi sekä puoluetoimikunnan edustajiksi valiokunnissa.

Puheenjohtaja: Esityslistan kohta 12 loppuun käsitelty.

Puheenjohtaja: **Ehdotan, että kokouksen tässä vaiheessa ottaisimme lyhyen tauon.**

Kokous voisi jatkua jos sopii kello 16.00. Sopiiko näin?

Tauolla voi ruokailla Kannaksen koululla. Hyvää ruokahalua!

Kokous keskeytetään.

Puoluekokous päättää ottaa tauon ja kokoontua jatkamaan kokousta kello 16.00.

13. POLIITTINEN TILANNE JA SDP 1981—84

Kokousta jatkettiin kello 16.04. Puheenjohtajan paikalle oli siirtynyt Teuvo Kinnunen. Kaikki sihteerit olivat paikalla.

Puheenjohtaja: Pyydän kokousedustajia ottamaan paikkansa kokoussalissa. **Puoluekokous jatkuu.** Siirrymme esityslistan kohtaan 13. Aiheen alustaa puoluesihteer Erkki Liikanen.

Ole hyvä.

Liikanen, Erkki (Puoluetoimikunta): Toveri puheenjohtaja, hyvät puoluekokousedustajat, hyvät toverit!

On kulunut kolme vuotta siitä, kun Suomen Sosialidemokraattinen Puolue kokoontui Porissa. Paljon enemmän on tapahtunut, mitä tuolloin osasimme aavistaa. Puoluekokous teki monia tärkeitä päätöksiä, jotka ovat olleet ohjenuorana puolueen toiminnassa kuluneet kolme vuotta. Eräät näistä päätöksistä muuttuivat todeksi nopeasti. Porin puoluekokous päätti, että SDP asettaa seuraaviin presidentin vaaleihin oman, sosialidemokraattisen ehdokkaan. Tärkeä päätös ohitettiin vähäisellä julkisuudella, mutta se tehtiin vakaassa harkinnassa. Tohtori Urho Kekkosen valtiomiestyö tasavallan presidenttinä päättyi hänen sairautensa vuoksi jo seuraavana syksynä. Ja SDP lähti vaaleihin omalla ehdokkaalla. Vaalit olivat liikkeellemme ainutlaatuinen kokemus. Kansalaiset olivat tahoillaan valmistautuneet tilanteeseen, monet olivat jo ratkaisunsa tehneet. Mutta sittenkin oli itse vaalitaistelun aika. SDP asetti ehdokkaakseen odotetusti Mauno Koiviston. Meidän osaksemme tuli kunniatehtävä olla kansan tahdon väylänä. SDP rakensi laajan yhteistyön perinteisen puoluerajan yli ja Mauno Koivisto valittiin tasavallan presidentiksi. Meidän tahtomme ja kansan enemmistön tahto yhdistyivät. Poliittinen järjestelmä osoitti kykynsä toimia kansan tahdon mukaisesti. Selvää oli se, ettei mielipiteensä muodostaneen kansalaisen pääta voitu vaalipropakandalta enää kääntää, mutta yhtä selvää on, että ilman sosialidemokraattisen liikkeen koko voimaa ja panosta, ei kamppailua olisi voitu menestyksellä käydä. Me uskaltauduiimme tuol-

loin vaalityössä uudistuksiin, joihin normaali arkinen puolue työ tuskin olisi luonut edellytyksiä. Saatiin myöskin tervettä itsetuntoa siitä, että vaikka vastassa on huomattava osa poliittista järjestelmää, jota tuki vahva porvarillinen mielipide ja talouselämä, me kamppailussa selvisimme voittajana. No tilanne oli ainutlaatuinen eikä se enää toistu. Oli kuitenkin etuolaisuus, että tämä sosialidemokraattinen sukupolvi sai sen kokea.

Porin puoluekokous päätti muotoilla uudelleen myös kannan puolueen suhtautumisesta hallitusyhteistyöhön. SDP ilmoitti olevansa valmis laajaan yhteistyöhön maamme ulkopoliittisen linjan takaamiseksi, sekä yhteiskunnallisen edistyksen ja taloudellisen kehityksen turvaamiseksi. Emme nimenneet puolueita, koska emme halunneet asettaa itseämme minäkään toisen puolueen vangiksi. SDP halusi säilyttää oman harkintavapautensa ja tälläkin päätöksellä oli oleva myöhemmin suuri merkitys. Syksyllä 1982 alkoivat tapahtumat vyöryä kohti eduskuntavaaleja. SKP:n sisäisistä vaikeuksista johtuen puolueen toimintakyky hallituksessa murtui. Oli vedettävä johtopäätökset. SKDL jäi hallituksen ulkopuolelle ja uudesta asetelmasta menttiin vaaleihin. Eduskuntavaalitaistelu ja ennen kaikkea poliittisen ilmapiirin nopea muutos oli ennen näkemätön. Vielä syksyllä 1982 näytti siltä, että olosuhteet ovat vakaat, eikä vaaleissa tulla kokemaan yllätyksiä. Mutta muutamassa kuukaudessa nousut protestiaalto hyökyi läpi maan mullistaen poliittisia rajoja. SDP nousi voimakkaasti, uusia ryhmiä tuli eduskuntaan, protesti näkyi puolueitten välisissä suhteissa ja myöskin puolueiden sisällä. SDP selvisi itse vaaleista hyvin. Puolueemme kannatus kasvoi ja eduskuntaryhmä on tänään suurempi kuin koskaan sodan jälkeen. Saavutusta ei pidä väheksyä.

Eduskuntavaalien jälkeen olimme uudessa tilanteessa. Vaikka hallituspuolueet olivat voittaneet ja oppositio oli kärsinyt tappion, olisi ollut keinotekoista vetää vain se johtopäätös, että vaalit olivat luottamuslause hallitukselle ja epäluottamuslause oppositiolle. Hallitus pohjaa oli muutettu juuri ennen vaaleja ja toisaalta protesti näkyi, ei vain puolueiden kannatuksessa, vaan myös kansanedustajien vaihtumisena. Vaalituloksen oli siksi heijastuttava hallitusyhteistyössä ja myöskin hallituksen pohjassa. Lähdimme myös siitä, että hallituksessa jokaisen puolueen tulee olla edustettuna vain omalla parlamentaarisella voimallaan. Ratkaisut olivat loogisia, mutta ne vaativat ennakkoluulottomuutta. Meidän oli kyettävä säilyttämään kansan luottamus poliittiseen järjestelmään, kansan luottamus siihen, että vaaleissa vaikutetaan myös vaalien jälkeiseen todellisuuteen. SMP tuli hallitukseen Keskustapuolueen ja RKP:n rinnalle. Porin puoluekokouksen päätöksellä hallitusyhteistyöstä annettiin mahdollisuuksia tällekin uudelle ratkaisulle. Nyt päättäneeseen puoluekokoukseen ajoittuvat myös useat ammattiyhdistysvaalit. Olemme ilolla voineet todeta, että sosialidemokratian asema ammattiyhdistysliikkeessä on vahvistunut. Eräät tasapainoliitot ovat muuttuneet selvästi sos.-dem. johtoosikiksi. Siitä on lausuttava tunnustus ammattiyhdistysliikkeen sosialidemokraateille, joiden työn varassa menestyksemme on ollut.

Mutta kaikki ei ole mennyt niin kuin Porissa suunniteltiin. Kolme vuotta sitten näytti siltä, ettei vaaleja ole heti tulossa ja koko puolue voi keskittyä järjestötyön uudistamiseen. Pantiin toimeen järjestötalkoot. Pyrimme tavoittamaan puolueosastot ja selvittämään yhdessä tovereidemme kanssa toimintamme vahvoja ja heikkoja puolia. Kokosimme koko joukon ideoita puolue toiminnan vireyttämiseksi. Valitsijamiesvaalit veivät osan järjestötoimintaan tarkoitetusta energiasta, mutta niistä saatiin myös paljon uutta voimaa ja innostusta puolueemme asiaan.

Puolueen järjestöllisen tilan osalta on myönnettävä, että tehty työ ei ole ollut riittävää. Puolueen jäsenmäärä laski lievästi, mutta laski kuitenkin vuosina 1981 ja 1983. Jäsenmäärän laskeminen ei niinkään ole tapahtunut eroamisten vuoksi, vaan siksi, että uusien liittyneiden jäsenten määrä on supistunut. Tämän kevään osalta toisaalta voimme todeta, että jäsenmäärämme on vuonna 1984 kääntynyt uudelleen nousuun. Jäsenmaksunsa maksaneiden jäsenten määrä on alustavien tietojen mukaan nyt selvästi viime vuotta korkeampi. Mutta ongelmat eivät ole väistyneet. Puoluetoimikunta on sen vuoksi tehnyt ehdotuksen puoluetoimikuntaa koskevaksi kannanotoksi, jolla pyritään puoluetoiminnan asemaa vahvistamaan.

SDP:n talous on saatu vakaalle pohjalle. Sosialidemokraattinen puolue on ulkopuolisista rahoittajista riippumaton, mikä onkin puolueen politiikan kannalta ehdottoman välttämätöntä. Selvästi tärkeimmät tulolähteemme ovat puoluetuki ja jäsenmaksut ja puolueen menot on sopeutettu tulojen mukaiseksi. Uusia tehtäviä ei ole voitu hoitaa palkkaamalla lisää väkeä, vaan yhä enemmän on jouduttu rakentamaan puolueväen vapaaehtoistyön ja nykyisen henkilökunnan lisääntyvän panoksen varaan.

No entä mitä puoluekokouskaudella on tapahtunut politiikan sisällön ja ilmapiirin suhteen. Suomi on pärjännyt taloudessa kohtalaisen hyvin. Työttömyystilanteessa ei ole hurraamista, mutta silti olemme kyenneet välttämään useimpia Länsi-Euroopan maita kohdanneen kurjimuksen, jossa työttömyys on painunut pysyvästi yli 10 prosentin. Myös julkinen talous on pysynyt kunnossa, eikä meillä ole jouduttu summittaisiin palvelujen leikkauksiin. Vaikka uudistusten vauhti on hidastunut, yhteisten palvelujemme perusta on säilytetty. Saavutuksia ei ole mitään syytä hävetä. Tasainen ja vakaa kehitys on ollut mahdollista sen vuoksi, että meillä on kyetty kohtuulliseen sovinnonpolitiikkaan taloudessa ja työmarkkinoilla. Se on merkinnyt neuvotteluja ja kompromisseja, paljon puhuttua konsensusta. Mutta yhteisymmärryksen konsensuksen politiikalla on myös vaaransa. Sen avulla saavutettua pidetään itsestäänselvytenä, joka tulee pyytämättäkin. Poliitiikan kuvasta tulee harmaa ja pitkäväteinen, monet alkavat kärsimättömästi hakemaan joko tai, tai kerrasta poikki ratkaisuja. Kysymys ei ole siitä, että ihmiset haluaisivat luopua taloudellisen ja sosiaalisen kehityksen tuloksista, vaan katsotaan, ettei saavutettua uhkaa mikään. Niin ulkoisen ympäristön, kuin sisäisen kehityksen suhteen heittäydytään luottavaiseksi, ikäänkuin meille olisi varattu erityinen kolkka maailmassa jossa asiat kuitenkin aina lopulta hoituvat.

Mihin tämä johtaa sitten vaalitulanteessa. Voi hyvinkin käydä niin, että ihmiset ajattelevat seuraavasti: on hyvä kun demarit ja muut hoitavat asiat, mutta kyllä sinne eduskuntaan heidän lisäksi tarvitaan lisää väriä. Kun ollaan sitä mieltä, ettei vaaleissa uhata mitään saavutettua, on varaa käyttää kakkosääntäkin. Kun ateria on itsestäänselvyys, voi keskittyä jälkiruuan, tai paremmissa piireissä vaikka viinimerkin valintaan.

Tiedotuksen luonteen muuttuminen vahvistaa suuntausta. Poliittikka henkilöityy. Kuvat ja temput myyvät. Iltapäivälehtien kilpailu loi uuden tiedotuskäytännön, joka on levinnyt tai leviämässä muihinkin välineisiin. Poliittinen kirjoittaminen muovautuu markkinointimiesten käsissä savikiekkoammunnaksi. Kuvia heitetään ilmaan ja ammutaan haulikolla alas. Asiat yksinkertaistetaan, analyysit väistyvät. Syyseuraussuhteet eivät enää jaksa kiinnostaa. Kun esimerkiksi on liian monimutkaista sanoa, että veronmaksajat maksavat kuntien palkat, on

verrattomasti helpompi kertoa, että se on pelkkää Paavolan pahuutta, etteivät kaikki saa mitä pyytävät. Kuvakin vielä kirkastaa yksinkertaista asiaa.

Poliittiset puolueet ja poliitikot eivät osaltaan ole päässeet vähällä. Ja niin onkin hyvä. Me puolustamme viimeiseen saakka sananvapautta. Se on demokratiamme ja kansanvaltamme keskeinen kulmakivi. Ja meidän pitää ottaa myös kritiikistä vaarin. Analyttinen julkinen keskustelu pakottaa puolueen itsekritiikkiin, mikä taas tekee välttämättömät uudelleenarvioinnit helpommiksi. Ja toki me olemme virheitä tehneet. Olemme epäilemättä menneinä vuosina liioitelleet puoluepolitiikan mahdollisuuksia ja olleet viemässä puoluepukaroinniksi muuttunutta politikointia aivan tarpeettomillekin alueille. Me olemme olleet, ja olemme edelleen valmiit avoimeen itsekritiikkiin. Ja se tulee myös tässä kokouksessa jatkumaan. Sosialidemokraattisen puolueen voima onkin siinä, että me voimme ilman valtataistelun, saatikka hajoamisen uhkaa, kriittisesti arvioida myös omaa työtämme. Mutta kritiikin hyväksyminen ei merkitse, että antaudumme niiden edessä, jotka haluavat vaihtaa terävän kynän katkais-tuun haulikkoon. Me olemme vakuuttuneita siitä, että puoluetointa on yksi kansanvallan peruskivi. Sellaista parlamentaarista demokratiaa ei tunneta, josta puoluetointa puuttuu. Ja me aiomme vapaata puoluetointia puolustaa. Demokratiassa jokaisen vallankäyt-tjän on suostuttava arvostelun kohteeksi. Ja tänä päivänä me tiedämme, että tiedotusväli-neiden valta on kasvanut ja heidän myös pitää alistua arvostelun kohteeksi, vaikka se voi kipeältä tuntua, on se arvostelu sattunut joskus kipeästi meihinkin, silloinkin kun se on oike-assa ollut.

Tänään ei nimittäin vaadita mitään erityistä rohkeutta siihen, että politiikkaa potkaisee tai heittää kuraa puolueen päälle. Naurajat saa aina puolelle ja huonompikin vitsi käy kaupak-si. Otetaanpa viimeaikojen kirjoittelusta yksi esimerkki. Kun yksi puolue joutuu erään raken-nusliikkeen asioissa raastupaan, on tavanomaista, että puolue tuomitaan jo syytteen perus-teella, ilman oikeuden päätöstä. Mutta ei tässä kaikki, radio, televisio ja joukko johtavia sa-nomalehtiä kertovat kuorossa, että kaikilla puolueilla on kyllä samanlainen rahoitusjärjestel-mä, kuin josta yhtä epäillään, mutta niitä ei ole saatu vielä kiinni. Me tiedämme, että Suo-men Sosialidemokraattinen Puolue r.p:n asiat ovat kunnossa ja paperit puhtaat. Millä ih-meen oikeudella, ilman vähäisiääkään näyttöjä meidät mennään sotkemaan tuollaiseen. Mi-kä on väitteiden heittäjien vastuu kun kaikki osoitetaan perättömäksi ja on osoitettu jo perät-tömäksi. Miten korvataan poliittiselle liikkeelle aiheutettu vahinko? Vastaus on, vahinkoa ei korvaa mikään ja kokemus on osoittanut, ettei vastuuta lopulta kanna kukaan.

Ennen tavattiin sanoa, etteivät asia ole niinkuin ne vain ovat, vaan myös miltä ne näyttä-vät. Tänä päivänä tuo lause pitää kääntää toisin päin. Asiat eivät ole vain miltä ne saadaan näyttämään, vaan ne ovat myös, mitä ne ovat.

Suuri puolue ei voi sortua pelkkien temppujen tielle. Suuri puolue ei voi juosta jokaisen sähköjäniksen perässä, kun ne jänikset juoksevat yleensä vielä eri suuntiin. Silti olisi ereh-dys kuvitella etteikö tämä uusi tiedotusaalto, joka on meille levinnyt muualta lännestä, vai-kuta ihmisten ratkaisuihin. Viimeisten temppujen tekijät keräävät vaalitulanteessa marginaa-leja, jotka eivät ole vähäisiä. Tämä lisää epävakautta suomalaisessa poliittisessä elämässä.

Olemme samalla siirtymässä uuteen avoimeen itsekkyiden aikaan. Gallupeissa enem-mistö ilmoittaa olevansa valmis tinkimään elintasostaan, jos siten elinympäristö turvataan ja sitä suojellaan. Käytännössä taas eduskunnan porvarienemmistön entistä kirkkaampi

osaltaan monet puoluetolimikunnan ehdotuksetkin. Nämä neljä kysymystä pohjautuvat osaltaan liikkeemme perinteeseen, mutta edellyttävät myös uusia arviointoja.

Ensinnäkin: sosialidemokratian politiikan perussisältö on tästäkin eteenpäin oleva solidaarisuus, yhteisvastuu. Näin on aina ollut eikä perinteessämme ole mitään häpeämistä. Toiseksi-, sosialidemokratia on kansanliikettä, ja meidän tehtävämme on edustaa kansaa valtiossa ja kunnassa. On visusti varottava kääntämästä asetelmaa ylösalaisin niin, että meistä tulee vain valtion ja kunnan edustajia kansaan päin. Kolmanneksi: vapaaehtoinen puolue työ pitää nostaa korkeaan asemaan kansanvallan kulmakivenä. Ja neljänneksi: sosialidemokratian aloitteellisuutta aatteellisessa keskustelussa tulee edelleen vahvistaa.

Ensinnä solidaarisuudesta. Sosialidemokratia on aina ollut liike, joka kamppailee heikomman, sorretussa asemassa olevan puolesta. Enää he eivät muodosta yhtenäisiä enemmistöjä, vaan usein jopa pieniä erillisiä vähemmistöjä. Mutta se ei linjaamme eikä sen oikeutusta muuta. Sosialidemokratian moraalinen velvollisuus on olla heikomman puolella silloinkin, kun heitä on vähän.

Maailmanlaajuisesti työkenttämme on valtava. Me tarvitsemme entistä päättäväisempää solidaarisuustyötä ja voimakasta panosta kansainvälisessä kehitysyhteistyössä.

Me tarvitsemme solidaarisuutta tulevia sukupolvia kohtaan. Meidän on asetettava lujasti kansallismaisuutemme, suomalaisen luonnon ja suomalaisen ihmisen kiinteän yhteyden, suomalaisen maiseman puolelle yksityisiä voitonpyyteitä vastaan. Sosialidemokratia on ikivihreää liikettä siinä, että luonto on meille yhteinen arvo, jota ei saa tuhota millään verukkeella. Ja verukkeiden takaa kun paljastuu vielä yleensä kylmä keinottelu.

Me tarvitsemme yhteisiä palveluja, ja olemme valmiita kehittämään niitä edelleen. Vain yhteisin palveluin voimme taata ihmiselle perusturvan silloinkin, kun hänen omat ponnistuksensa ja hänen omat voimansa eivät riitä. Palvelujen purkaminen ja sitominen kansalaisten ostovoimaan on syvästi epäinhimillinen ja yhteiskunnallista taantumusta edustava pyrkimys.

Me tarvitsemme edelleen työtä yhteiskunnan tulo- ja varallisuuserojen tasoittamiseksi. Yhteiskunnan kehityksen ja poliittisen ja ammatillisen liikkeen kamppailun myötä on tulo- ja varallisuuseroissa tapahtunut muutoksia. Mutta silti eriarvoisuus on edelleen syvää ja perusongelmat ovat säilyneet.

Sanalla sanoen solidaarisuus on osa sosialidemokratian syvintä sisältöä ja perinnettä, mistä me voimme olla ylpeitä. Solidaarisuus, yhteisvastuu on ajankohtainen tunnuksemme myös tänään.

Toiseksi puolueen asemasta kansan ja valtion välissä. Lisääntyvä vastuu valtiossa ja kunnissa on ajanut meidät muiden väitellessä valtion ja kunnanhoitajan asemaan. Ja totta kai meille on tärkeää se, että valtion ja kunnan asioita hoidetaan hyvin ja tehokkaasti maksavathan palkansaajat lopulta siitä myös viulut.

Hyväkin asioiden hoito hallinnossa jähmettää meidät kuitenkin helposti puolustusasemiin arkisessa työssä, kun hallinnon päivittäiset rutinit hukuttavat alle puolueemme perimmäiset pyrkimykset. Luonteemme uudistusliikkeenä hämartyy ja puristumme päivän ongelmien pakkopaitaan.

Siksi on tärkeää muistaa liikkeemme perustehtävä. Me olemme kansanliikettä kansan puolesta. SDP:n tehtävä on koota sosialidemokratian pohjalta kansan tarpeet ja toiveet po-

kanta on, että suojeltakoon vain valtion omaisuutta, mutta kyllä yksityisen pitää saada tehdä omalleen mitä lystää.

Enemmistö on gallupeissa kertonut olevansa valmis tinkimään palkankorotuksistaan, mikäli siten voidaan työllisyyttä parantaa. Työmarkkinoilla taas malttia pidetään muille sopivana, kunhan itse saadaan vähän enemmän kuin toiset.

On tullut peräti muodikkaaksi kauhistella kuinka kohtuuttoman paljon paperitehtaan koneenkäyttäjät ansaitsee, ikäänkuin paperikoneen pyörittäminen olisi niin yksinkertaista ja vastuutonta puuhaa, että siitä nyt selviää kuka tahansa. On peräti suosittua kertoa, miten solidaarisen palkkapolitiikan vääristymiä on vihdoin ryhdyttävä korjaamaan.

Oma lukunsa on se, että edellytetään muiden jäävän selvästi heikommalle, koska meillä on sentään koulutusta. Totta kai palkkauksessa pitää ottaa huomioon se, että koulutus on aiheuttanut opiskelijalle velkaa ja kustannuksia, jotka hänen pitää myöhemmin elämässään hoitaa. Mutta samalla on muistettava, että yhteiskunta on antanut meille korkeaa opetusta saaneille myös valtavan edun. Se ei ole ollut yhteiskunnalle ilmaista, vaan se on maksanut paljon. Asian voi nähdä niinkin, että ilman jatkokoulutuspaikkaa jääneet, suoraan työelämään siirtyneet omat koulutoverimme ovat maksaneet veroillaan meidän koulutustamme. Pitäisikö heidän maksaa se vielä uudelleen toiseen kertaan. (Suosionosoituksia)

Palkkarakenteessa on varmasti vääristymiä myös julkisella alalla, jotka on korjattava ja niistä pitää voida sopia neuvotellen palkanmaksajien, viime kädessä siis veronmaksajan, ja palkansaajan kesken. Jos neuvottelutie ei tuo tulosta, me puolustamme viimeiseen saakka työntekijöitten oikeutta lakkotaisteluun. Mutta sopimusjärjestelmää ei saa muuttaa puoluepukaroinnin temmellyskentäksi.

Yhden varauksen kaikessa tässä me kuitenkin asetamme. Mikäli työmarkkinapolitiikalla halutaan murtaa yhteiskunnallisten palvelujen perustaa, me emme tule sitä hyväksymään. Mikä on vuosien työllä taistellen saavutettu, sitä ei hetken huumassa uhrata. SDP on nyt ja tulevaisuudessa yhteisten palvelujen puolustaja. (Suosionosoituksia)

Mitä me sitten voimme sanoa oikeistosta, joka vaatii julkisia menoja kirveellä leikattavaksi ja samaan hengenvetoon on tukevinaan kaikkia palkankorotusvaatimuksia julkisella sektorilla. Voiko tuon suurempaa epäjohtonumukaisuutta ja epärehellisyyttä ollakaan? Yhtälö ratkeaa vain joukkokirtisanomisilla ja romuttamalla palvelujärjestelmä.

Toki meilläkin on ollut omat ongelmamme. Kevään julkisen alan lakoissa oli tilanteita, joissa työntekijän johtava edustaja, valtakunnansovittelija ja työnantajan edustaja olivat kaikki yksityishenkilöinä SDP:n jäseniä. Meille on ollut selvää, etteivät he olleet tehtävissään puolueen, vaan joko liittonsa jäsenten tai yhteiskunnan nimittämiä, eikä puolue siksi voi noita ristiriitoja ratkaista. Mutta kiihkeässä propagandamylläkyssä tällaisen itsestäänselvyyden eritteleminen on vaikeaa. Ja on myöskin myönnettävä, että sosialidemokratian asema on muuttunut. Kun ehdokkaamme valittiin tasavallan presidentiksi, kun maan hallitusta johtaa Sosialidemokraattisen Puolueen puheenjohtaja ja kun SDP on puolueista ehyin ja toimintakykyisin, saadaan moni asia näyttämään toiselta mitä on. Meille työnnetään vastuuta runsaasti yli sen, mitä meillä on valtaa. Ja sittenkin on aina muistettava, että vallan ainoa lähde on kansa ja äänestäjät.

Entä miten puolueemme tulisi suunnata toimintansa tästä kolme vuotta eteenpäin? On syytä ottaa esille neljä avainkysymystä puoluekokouksessa keskusteltavaksi. Niihin liittyvät

liittisiksi vaatimuksiksi. Me kamppailemme vaaleissa saadaksemme valtakirjan äänestäjiltä ja kansa on vaikutusvaltamme lähde. Asemat valtiossa ja kunnissa ovat vain väline työssä, eivät koskaan itsetarkoitusta.

Poliittisessa kamppailussa on tärkeää, että puolueen sanoma on tiivis ja kirkas. On välttämätöntä, että puolueen tavoitteet ovat kirkaana meidän itsemme, edustajiemme kuin kannattajiemmekin tiedossa, että jokainen tietää minkä puolesta SDP seisoo ja taistelee ja minkä puolesta se käyttää vaikutusvaltaansa. Ja tässä sanoman kirkastamisessa meillä on puolueessa vielä kovasti työtä, myöskin tällä puoluekokouksella.

SDP ei koskaan hyväksy sellaista matalaa profiilia, mikä edellyttää puolueiden tavoitteiden piilottamista tai jopa haihduttamista. Mutta tietysti jäseniään ja kannattajiaan kohtaan vastuuta kantavana puolueena pyrimme asettamaan puoluekokouksikauden tavoitteet siten, että voimme päättäväisellä, lujalla toiminnalla pitää niistä myöskin kiinni.

Puoluetoimikunta on tehnyt esityksen sisäpoliittiseksi julkilausumaksi. Julkilausuman tehtävänä yhdessä muiden puoluekokouspäätösten kanssa on viitoittaa puolueen politiikkaa nyt alkavalla kaudella. Puoluekokous on näitä päätöksiä käsitellessään ja tehdessään suorittamassa vastuullista tehtävää.

Viime puoluekokouspäätöksistä on edustajille jaettu myöskin seurantaraportti, ja onkin muistettava, että puoluetoiminta, ei edes puoluekokousten toiminta, ole päätösten tekemistä yksinomaan, vaan myös niiden toteuttamista. Siksi seuranta on välttämätöntä ja myös harkinta kun uusia päätöksiä tehdään.

Puolueväen tehtävänä on pitää edustajansa puolueen tavoitteista tietoisena. Siksi me tarvitsemme vahvaa demokraattista puoluetoimintaa. Ja kolmanneksi: puoluetö on sen vuoksi nostettava korkeaan asemaan.

Viime ajat eivät ole olleet mitään puoluetoiminnan ruusutanssia. Tuskinpa vapaaehtoista työtä tekevät toverit odottavatkaan mitään ylimääräistä kansakunnan kunnioitusta saatikka valtion kunniamerkkiä työstään. Mutta se on tehtävä selväksi, että vapaaehtoinen puoluetoiminta on kansanvaltamme kulmakivi ja me sitä puolustamme.

Kun puolueemme vaikutusvalta on lisääntynyt, on entistä tärkeämpää, että puolueen jäsenten mahdollisuudet vaikuttaa puolueen politiikkaan ovat suorat ja mutkattomat. Yhtä tärkeä kansanvallan kannalta on, että suuri joukko suomalaisia osallistuu yleensä puoluetoimintaan. SDP ei koskaan ole pyrkinyt olemaan mikään suppea etujoukko. Niille, jotka etujoukoksi ovat pyrkineet muualla on tahtonut käydä vielä niin, että ensin menevät joukot takaa ja sitten harvenevat edessäkin. SDP on joukkopuolue ja sosialidemokratia kansanliike. Siksi me haluamme, että kannattajistamme moni vaikuttaa puolueemme politiikkaan myös oman liikkeemme jäsenenä. Ja vaikka me lehdistöä tänään täällä olemme arvostelleet, emme suinkaan voi syyttää puoluetoiminnan arvostuksen puutteesta vain lehdistöä ja julkista mielipidettä. On myös katsottava meihin itseemme.

Käsi sydämelle, hyvät toverit! Ovatko puolueosastojen luottamustehtävät eniten arvostetuja edes omassa piirissämme?

Kuinka usein puolueosaston johtoon valitaan henkilöt vasta sitten kun kunnanhallituksen ja tärkeimpien lautakuntien jäsenpaikat on jo jaettu? Kuinka usein valtakunnan ja kunnan kiireet vievät voimat niin, ettei enää ehdi oman puolueosaston kokoukseen? Kuinka me voimme vaatia puoluetöön arvostusta muilta elleimme me itse pidä sitä tärkeällä sijalla?

Puoluetoimikunta on tehnyt tälle kokoukselle aloitteen, jolla pyritään käänteeseen aikaansaamiseen puoluetoiminnan asemassa. Aloitteen yhdeksi tavoitteeksi asetetaan puolueen jäsenmäärän nostaminen. Puoluetoimikunta esittää täsmällisiä tavoitteita, jotka sitten jaetaan, mikäli ne täällä hyväksytään, myöskin piireittäin ja kunnallisjärjestöittäin. Ne ovat velvoittavina niin puoluetovereille luottamustehtävissä kuin ja varsinkin puolueen palkatulle henkilökunnalle.

Puolueosastot ovat jäsendemokratian perusyksiköjä. Siksi perusyhdistyksen luottamustehtävät ovat ainutlaatuisen tärkeitä. Yhdistyksen vetäjien tehtävänä on luoda jäseniin uskoa ja innostusta ja hakea yhdessä jäsenten kanssa uusia keinoja niin vaikuttamiseen kuin viihtyisään yhdessäoloonkin. Jokainen puoluejäsen tietää, miten ratkaisevaa osaston toiminnassa on innostus ja toverillinen ilmapiiri ja miten pahaa myrkkyä kaunaisuus ja pessimismi.

Puoluetoimikunta esittääkin, että puolueosastojen luottamustehtävien asemaa ja merkitystä tullaan korostamaan. Puoluetoimikunta esittää muiden muassa käynnistettäväksi suuria valtakunnallisia ja alueellisia luottamushenkilöiden neuvottelupäiviä, joista muodostuu puolueen keskeinen tapahtuma ja kentän ja puoluejohtoon säännöllisen vuorovaikutuksen foorumi.

Me tiedämme, että puoluetoiminta ei ole mitään palkattujen pukarien kahmintaa. Se ei ole mitään yksiviivaista yksilöiden henkilökohtaisten pyrkimysten voittoja ja tappioita. Puoluetoiminta on raskasta, pitkäjänteisyyttä vaativaa arkista työtä. Ja siksi meillä ei ole mitään syytä antautua julkisen mustaamisen alle. Meidän liikkeessämme, sen perinteissä ja nyky päivässä on paljon sellaista, mistä me voimme olla ylpeitä.

Ja niin pitää ollakin. Sosialidemokraattisen Puolueen politiikan ja puolueemme edustajien toiminnan tavoitteena on oltava, että tuotamme jäsenillemme ja kannattajillemme aiheen olla ylpeitä liikkeestämme, sen työstä ja saavutuksista. Se asettaa sosialidemokraattien toiminnalle korkeat velvoitteet.

Ja neljänneksi: sosialidemokratian aloitteellisuutta aatteellisessa keskustelussa tulee vahvistaa. Puolueen tulee olla avarakatseinen sisäisesti ja avoin myös ulospäin.

Periaatekeskustelu on osoittanut, että SDPillä on rohkeutta ja voimaa käydä avoimeen ja itsekriittiseen keskusteluun omasta aatteellisesta perustasta ja myöskin poliittisesta toiminnasta. Meidän ei ole tarvinnut kahlita keskustelua eikä pelätä, että se puoluetta hajoittaisi. Mikä muu poliittinen puolue tänään pystyisi samaan? Samalla on korostettava, että mitä solidaarisempia puoluetoverit ovat toisiaan kohtaan, sitä enemmän meillä on sijaa vapaalle ja erilaisilla mielipiteillä sisältävälle keskustelulle. Mitä syvempi on keskinäinen luottamus, sitä rikkaampi voi olla itse puolueenkin elämä. Yhtenäisyydessä on sosialidemokratian voima, erilaisuudessa sosialidemokratian rikkaus. Puolueen pitää olla avoin myös ulospäin. Meidän tulee hakea yhteyksiä niihin kannattajiin, jotka eivät ole puolueen jäseniä. Meidän tulee uskaltautua avoimeen dialogien, kaikkien suomalaisten myös vastustajiemme kanssa. Olemme kovasti iloisia siitä, että niin monet ovat olleet valmiita keskusteluun kanssamme. Me emme halua väistää vaikeimpiakaan kysymyksiä. Me emme tiedä valmiita vastauksia kaikkeen, mutta sen me tiedämme, että yhdessä keskustelemalla, etsimällä ja löytämällä voimme suuntaa viitoittaa. Ja sen me tiedämme, että niille ihmisille, joita kiinnostaa yhteiskunta, jossa luotetaan ihmisen haluun vaikuttaa ja kykyyn ratkaista, jossa solidaarisuudella

pidetään ketju koossa niin, ettei sen heikoinkaan lenkki murru. Jossa ei väistytäkään vaikeuksia vaan pureudutaan rohkeasti tulevaisuuteen. Heille sosialidemokraattinen liike tarjoaa parhaan keskusteluyhteyden ja myös mahdollisuuden toimia. Me teemme nyt alkavassa puoluekokouksessa ratkaisuja, jotka vaikuttavat pitkälle paitsi puolueen niin myös koko yhteiskunnan tulevaisuuteen. Meidän tehtävämme on täyttää velvollisuus liikkeemme perinnettä, mutta samalla myös vastuuta sen tulevaisuutta kohtaan.

Osoittakoon SDP:n XXXIII puoluekokous kykynsä suorittaa tämä tehtävä rohkeasti ja päättäväisesti. Luokoon puoluekokous pohjan periaatteelle sukupolven ajaksi, suunnan politiikalle puoluekokouskaudeksi ja innostuksen kunnallisvaalityöhön tästä syksyyn. Työ on alkamassa. (Voimakkaita suosionosoituksia).

Puheenjohtaja: Haluan kiittää kokouksen puolesta toveri puoluesihteerää erittäin ansiokkaasta ja syvälle suomalaiseen yhteiskuntaan pureutuneesta alustuksesta ja olen myöskin vakuuttunut siitä, että tämän alustuksen pohjalta tässä salissa tullaan käymään todella avoin ja vilkas keskustelu.

14. ASETETAAN EHDOKKAAT PUOLUENEUVOSTON PUHEENJOHTAJAKSI, I JA II VARAPUHEENJOHTAJAKSI SEKÄ PUOLUENEUVOSTON MUIKSI JÄSENIKSI PUOLUETOIMIKUNNAN PUHEENJOHTAJAKSI, I JA II VARAPUHEENJOHTAJAKSI, PUOLUESIHTEERIKSI, RUOTSINKIELISTEN PUOLUE- JÄRJESTÖJEN EDUSTAJAKSI SEKÄ PUOLUETOIMIKUNNAN MUIKSI JÄSENIKSI JA VARAJÄSENIKSI.

Puheenjohtaja: Järjestävä valiokunta esittää kokouksen esityslistan kohdan 14 liittyen, että kaikki henkilövalintoihin liittyvät esitykset tehtäisiin kirjallisesti kokouksen puheenjohtajalle tänään kello 19.00 mennessä. Siis esitykset puolueeneuvoston puheenjohtajaksi, varapuheenjohtajiksi ja neuvoston jäseniksi. Edelleen puoluetuomikunnan puheenjohtajaksi, varapuheenjohtajiksi, puoluetuomikunnan jäseniksi ja varajäseniksi sekä puoluesihteeriksi.

Järjestävän valiokunnan esitys henkilövalintoihin liittyvien esitysten tekemisestä hyväksyttiin yksimielisesti.

13. POLIITTINEN TILANNE JA SDP 1981—84

Puheenjohtaja: Järjestävä valiokunta esittää puoluekokoukselle, että alkavassa yleiskeskustelussa suoritetaan yleiskeskustelu myös työjärjestyksen kohdista 15,16,17 ja 18. Yleiskeskustelu on samalla lähetekeskustelu sisäpoliittisesta julkilausumaluonnoksesta. Tuon julkilausuman valmistelee kokoukselle menettelytapavalioikunta puoluetuomikunnan laatiman esityksen pohjalta.

Järjestävä valiokunta muistuttaa puoluekokousedustajia, puheenvuoron käyttäjiä kokouksen järjestyssäännöistä ja pöytäkirjakanslian antamista ohjeista. Lähinnä seuraavia puheenvuoron käyttäjiä pyydetään aina varautumaan puheenvuoroonsa ja siirtymään puhujakorokkeen lähettävälle, jotta me välttyisimme turhilta odottamisilta.

Yleiskeskustelu esityslistan kohdasta 13 alkaa.

Esittäisin vielä, että kun eduskuntaryhmän puheenjohtaja toveri Helminen, joka on pyytänyt saada alustaa eduskuntaryhmän toimintakertomuksesta, saisi tämän puheenvuoron muutaman puheenvuoron päästä. Otamme kuitenkin muutaman puheenvuoron ensin salista ja sen jälkeen toveri Helminen alustaisi eduskuntaryhmän toimintakertomuksen.

Puheenjohtajan esitys voitaneen hyväksyä.

Hyväksytään.

Puoluekokous hyväksyy yksimielisesti järjestävän valiokunnan esityksen yleiskeskustelun käymisestä samanaikaisesti esityslistan kohdista 13, 15, 16, 17 ja 18.

Edelleen puoluekokous hyväksyy puheenjohtajan esityksen Olli Helminen puheenvuoron käytöstä.

P u h e e n j o h t a j a : Siirrymme yleiskeskusteluun ja ensimmäisenä Voitto Maksimainen Pohjois-Karjalan piiri ja valmistautuu Liisa Jaakonsaari eduskuntaryhmästä. Toveri Maksimainen.

M a k s i m a i n e n , Voitto (Pohjois-Karjalan piiri): Toveri puheenjohtaja, hyvät puoluekokousedustajat, hyvät puoluetoverit, Pohjois-Karjalasta tarkasteltuna on todettava, että kuluneen puoluekokouksen aikana on sosialidemokraattinen toiminta ollut menestyksekkästä. Puolue on edennyt kaikissa vaaleissa. Kansa on osoittanut luottavansa sosialidemokraattien harjoittamaan uudistuspolitiikkaan.

Näitä kuluneita vuosia on leimannut yleisesti politiikan vastainen asenne. Kansalaisten mielipiteitä on jo ohjattu pinnallisiin ilmiöihin. Kansalaisten mieliin on jäänyt lahjonnat, rötöset ym. sensaatiouutiset. Aktiivinen tiedonvälitys edellyttää politiikassa mukana olevilta uudenlaisia asenteita ja moraaleja. Sosialidemokraattiset toverit ovat varsin hyvin selvinneet tästä riipottelusta. Ehkä juuri siksi kansalaiset luottavat puolueeseemme.

Kuluneen puoluekokouksajan on keskeisimpänä kysymyksenä ollut kansaneläkeläisten asioiden hoitaminen. Heidän asemaansa on saatu todella merkittäviä parannuksia.

Tämän päivän palkansaajat ovat olleet valmiit maksamaan vanhempiensa suomalaiselle yhteiskunnalle tekemästä työstä. Suuri osa tämän päivän eläkeläisistä on varsin tyytyväisiä. Etenkin kun muistetaan, ettei onnellisuutta voida rahalla saavuttaa. Toivottavasti vain eläke-edut voidaan säilyttää päätösten mukaisina myös tämän päivän työikäisen väestön saavuttaessa eläkeikän.

Kuluneiden vuosien aikana on yhteiskuntamme tulonsiirtopolitiikka yleensä laajentunut ja saanut uusia muotoja. Sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelujärjestelmä on kehittynyt. Myös lapsiperheiden asunto- ja päivähoito-ongelmiin on haettu ratkaisuja. Kansalaisten toimeentuloturva yleensä on parannettu. Toimeentuloturvan parantua on vertailukohtana pidetty yleensä eläkeläisten tuloja. Toivottavasti erillisratkaisussa ei vain mentäisi tilantee-

seen, että työelämään tuleva nuori pariskunta joutuu hakemaan palkkansa lisäksi toimeentuloturvan täydennysosaa sosiaalivirastoista. Mielestäni työstä saatava palkka tulisi olla hinnoittelun lähtökohtana. Ehkä täten parhaiten vältettäisiin erilaiset köyhyysloukutkin,

Hyvät puoluetoverit.

Puoluekokouskauden aikana työmarkkinoilla ovat toimihenkilöt ja virkamiehet ryhdistäytyneet. En kadehdi kiinteäpalkkaisella kuukausipalkalla olevia toimistovirkailijoita ym. pienituloisia. Kohtuuden nimessä he ovat tämän päivän palkkapolitiikan kuopassa. Valitettavasti vain heidän kattojärjestönsä. TVK-V ja Akava on enemmän kiinnostunut parempiosaisten asioiden hoitamisesta. Kuluneet kevään lakot osoittavat selvästi, että akavalainen ammattijärjestö ei tunne juuri kovinkaan suurta solidaarisuutta. Akavan kiinnostus kohdistui ensi sijaisesti lääkäreihin ja opettajiin. Vähän taisi jäädä käteen muille akavalaisryhmille. Meidän sosialidemokraattien tulee nähdä suomalaisessa yhteiskunnassa tapahtuvat muutokset. Yhä useampi meistä saa toimeentulonsa kiinteällä kuukausipalkalla. Meillä on oltava valmiuksia uusiin avauksiin toimihenkilöiden keskuudessa. Muutoin me olemme tekemässä pitemmällä aikavälillä tarkasteltuna kohtalokkaita virheratkaisuja.

Kuten alussa totesin, tämän päivän maailmankuvaamme ohjaa varsin voimakkaasti tiedottajat. Tänä päivänä syrjäseudullakin keskustellaan päivän poliittisista kysymyksistä. Mielipiteitämme ohjaa sotakirjeenvaihtajien uutisraportit, väkivaltaviihde ja poliitikkojen toiminat. Tässä ristiriitojen repimässä maailmassa korostuu turvallisuus, lähimmäisrakkaus ja vastuu tulevista sukupolvista. Meidän sosialidemokraattien tehtävänä on tarjota tätä tämän päivän suomalaiselle yhteiskunnalle.

Pohjois-Karjalaiset puoluekokousedustajat antavat tukensa puolueen johdolle puoluekokouskauden 1981—1984 toiminnasta. Meidän" mielestämme puolueen johto on kohtuullisesti kuullut myös Pohjois-Karjalaisten ääntä. (Suosionosoituksia).

P u h e e n j o h t a j a : Seuraavana Liisa Jaakonsaari ja valmistautuu Anna-Liisa Meriläinen Keski-Suomen piiristä.

J a a k o n s a a r i , Liisa (eduskuntaryhmä): Toveri puheenjohtaja, hyvät puoluetoverit. Tästä puoluekokouksesta on veikattu etukäteen vaisua kokousta. Minä en usko siihen ja se olisikin aika kohtalokasta, koska maailma ympärillämme on jännitteinen ja me elämme suuremmissa murroksessa kuin ehkä nyt ymmärrämmekään. Ei tarvitse muuta kuin astua tämän salin ulkopuolelle, pitää esimerkiksi yhteyttä uusiin yhteiskunnallisiin liikkeisiin, käydä vaikka katsomassa Pasolinin filmi, niin käy selvääkin selvemmäksi, että ihmiselämän erääksi syvimmäksi perushuoleksi on noussut se, että asioille ei voida mitään. Tämä ei ole lehdistön luoma harha, Erkki Liikanen, se on todella aito ihmisten tunne tällä hetkellä. Ihmiset ovat menettämässä oman elämänsä hallinnan. Puoluesihteerini muutenkin mielestäni lehdistökritiikissä astui populistismin ansaan, koska hän suolasi lehdistön samallatavalla kuin lehdistö suolaa poliitikot samaan saaviin. Meillä on myönteisiäkin esimerkkejä esimerkiksi siitä, miten suomalainen lehdistö suhtautuu SDP:n periaateohjelm uudistamiskeskusteluun. Niin paljon, niin innostunutta ja niin mielenkiintoista journalismia kuin tuosta meidän keskusteluaineistostamme periaateohjelman uudistamiseksi on harvoin suomalaisessa lehdistössä nähnyt. Se kertoo siitä, että kun politiikka itse tekee tulevaisuutta ja luo näköaloja niin se heijastuu myös lehdistössä.

Eräs historiallinen tosiasia on se, että valta jäykistää ja valta aina pyrkii suojelemaan itseään. Tämä on muistettava ja sitä on vältettävä jota säilyttäisimme kansanliike -luonteemme ja se mielestäni on yksi tämän puoluekokouksen kaikkein tärkeimpiä asioita. Palauttaa ja syventää tuota sosialidemokratian kansanliike -luonnetta. Uudet ajatukset loppujen lopuksi syntyvät vain siellä missä mitään ei ole menetettävää. Meidän on itse asiassa vaellettava uudestaan sinne, missä maailma on niukimmin tarjonnut oikeudenmukaisuutta, rakkautta ja turvallisuutta.

Se, että ihminen on menettänyt oman elämänsä hallinnan, ei koske enää sellaisia irtityöstäytyneitä asioita pelkästään kuten asevarustelu ja militarismi, vaan myös monet arkipäivän leipäkysymykset herättävät samanlaisen voimattomuuden. Esimerkiksi kysytään, miksi joukkotyöttömyys on pysyvä ja miksi tuloerot kasvavat ja miksi matalapalkkaongelma näyttää niinkin ratkaisemattomalta.

Minusta tuntuu, että tämä tulevaisuudettomuus ja näköalattomuus on yksi. On sovittu — konsensuksen lankeava lasku — koska se ei synnytä tällä hetkellä uusia ajatuksia. Vai voiko joku väittää, että on syntynyt esimerkiksi yksi ajatus siitä, miten täystyöllisyys voidaan turvata hitaan taloudellisen kasvun oloissa. Enkä löydä tälle puoluekokoukselle mitään muuta tärkeää tehtävää ja tärkeämpää tehtävää kuin synnyttää vastakuva tuolle voimattomuuden ja tulevaisuudettomuuden uhkakuvalle. Ensiksi on tärkeää rikkoa se myytti, että SDP:llä olisi jotenkin erityisen paljon valtaa.

Kyllä hallitsijoita ovat edelleen ne, jotka hallitsevat rahavirtoja. Nykyään yhä useammin myös ne jotka hallitsevat tieto- ja tunnevirtoja. siis hallitsijoita ovat pankit, kartellit, pörssit, mainostoimistot, supermarketit, kansainvälinen kauppa jne. Ja näiden hallitsijoidemme tavoite on kasvua mihin hintaan hyvänsä, kilpailu kaikilla elämän alueilla se, että koulu on tietotehdas ja työelämä on tiukkatahtinen, ei ole mikään erillinen ilmiö, vaan esimerkki tästä linjasta. Alistuminen, sopeutuminen, kuluttaminen jne. Ja ihmisiä tarvitaan näihin tavoitteisiin kuluttajina ja vaaliuurnilla. Muutoin he ovat etupäässä kiusaksi niille, jotka pitävät valtaa varsinkin jos ymmärtämättömyyttään tekevät vielä vääriä kysymyksiä.

Suomi on menossa — ja väitän nyt niin — Suomi on menossa kohti kapitalistisempaa, kohti materialistisempaa ja kohti kovempaa yhteiskuntakehitystä. Ja nyt on meidän kysyttävä se, että olemmeko enää vastavoima ja onko työväenliike enää vastavoima näitten hallitsijoiden asettamille tavoitteille.

Onko meillä erilaiset tavoitteet? (Puheenjohtaja: Aika alkaa olla täysi.) Voin lopettaa kiusallisen aiheeni sanomalla, että varattu aika on loppu, mutta saan ehkä vähän jatkaa. Periaatteellisissa pohdinnoissa vastaamme, että kyllä olemme vastavoima, mutta käytännön politiikassa ei. Olemme katsomossa, kun meidän pitäisi olla kehässä. Tarkoitukseni oli puhua ydinvoimasta, mutta jos aika loppuu, oliko 5 minuuttia aikaa. Ai. (Voimakkaita suosionosoituksia.)

P u h e e n j o h t a j a : Kehotan seuraavia puheenvuoron käyttäjiä ottamaan huomioon sen, että tuossa pöntössä on ns. valolaite ja ensimmäinen valo syttyi noin puoli minuuttia ennen kuin aika päättyi. Viimeinen syttyi silloin, kun puheenvuoro keskeytetään, niin kuin äskenkin tapahtui. Anna-Liisa Meriläinen ja valmistautuu Martti Tieaho, Uusimaan piiri.

M e r i l ä i n e n , Anna-Liisa (Keski-Suomen piiri): Oli kiva kuulla tuota Liisaa, kiitos

vaan. Erkki puhui tuolta huipulta, minun näköala on tuolta lattiatasolta ja näyttää siltä, että puolueestamme on todella vaarassa tulla sellainen luutunut hallintokone, ellemme tee jotain. Nuo muutospaineet, mitä on olemassa, niin eivät tarpeeksi kanavoidu. Minun mielestäni kanava on tukkoinen ja tukkoina ovat omalta osaltaan monia tärkeitä luottamustehtäviä vuosikaudet hallussaan pitäneet toverit, jotka eivät suostu jakamaan tai kierrättämään tehtäviä luullen kokemuksensa ja uutteruutensa takia olevansa korvaamattomia. Vallan vaihto jäsenedemokratian keinoin on vaikeaa, sillä nämä toverit muodostavat tietyn valtavetikon, joka valitsee toinen toisensa. Avoin keskustelu on myöskin valintatilanteissa vaikeaa. Monet kyvykkäät ja rehdit toverit vetäytyvät toiminnasta turhautuneina. Minä esitän, että puolueen säännöissä määritettäisiin tärkeimmissä puolueen luottamustehtävissä enimmäisoloajat tai muulla tavoin edistettäisiin vallanjakoa. Sama henkilö voisi olla enintään kaksi kautta peräkkäisissä yli kolme vuotta kestävässä puolueen tärkeissä luottamustoimissa, ellei mitään erityisiä syitä puolueen kannalta ole, ja esimerkiksi kolme tai neljä kautta alle kolme vuotta kestävässä puolueen luottamustoimissa. Tästä olisi hyötyä luottamushenkilöille itselleen, he voisivat käyttää kokemusta toisissa tehtävissä, neuvoa aloittelijoita, kehittää itseään ja hoitaa ihmissuhteitaan, ja puolueelle koituisi hyötyä, kun puolue työ saisi uutta voimaa ja sisältöä, saisi jälkikasvua. Nyt kokonaisia ikäluokkia puuttuu. Ne jotka jaksavat odottaa, kyynisoituvat ja takertuvat itsevaltaan, kun kahvaan pääsevät. Mielenkiinto puolue työtä kohtaan kasvaisi, jos valtaa jaettaisiin. Asiakeskeisyyteen voitaisiin siirtyä henkilökokeskeisyydestä ja usko vaikuttamismahdollisuuksiin kasvaisi nykyisen kohtalonuskaisuuden ja politiikan halveksunnan sijaan. Valtakokeilut ovat mielestäni esimerkiksi osavaltuustoina mitätöityneet vallassa olevien haluttomuuteen ja penseyteen jakaa todella valtaa. Ja periaateohjelmainsiainestossakin on vähätelty itsehallintokokeiluja. Näitä onnistuneita kokeiluja on mm. Italiasa kaupunginosahallinnossa. Eri tasolla puolueen johtotehtävissä toimivat ovat esimerkiksi, he luovat kuvaa puolueesta. Solidaarisuutta ja kansanvaltaa on turha peräänkuuluttaa, ellei sitä näy johdossa olevissa. Meiltä odotetaan itsekritiikkiä ja henkisiä aloitteita.

Sitten vielä esitän, että luotaisiin avoin kanava jäsenten tarpeille ja toiveille tulla puoluejohtoon tietoon. Jäsenistä voitaisiin ottaa edustava otanta ja näitä ihmisiä haastateltaisiin esimerkiksi kaksi kertaa vuodessa ajankohtaisista politiikan ja arkielämän asioista. Me aktiivitemme edusta keskivertojäseniä. Lojailius voi olla tie kritiikittömyyteen ja vastuussa ollen tulemme jääveiksi. Puolueloimiston ja piirien virkailijoita pitäisi myöskin kierrättää kentällä. Kiitos. (Suosionsoituksia).

P u h e e n j o h t a j a : Martti Tieaho Uudeltamaalta ja valmistautuu Arja Alho eduskuntaryhmästä.

T i e a h o , Martti (Uudenmaan piiri): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit. Kun nykyinen toveri Sorsan hallitus muodostettiin, löytyi sen yllättävälle pohjaratkaisulle monet hyvät perustelut. Se on mm. vaalien voittajien kokoonpano. Kuitenkin tässä hallituspohjassa piilee myös vaaransa, jonka haluaisin todeta tältä puoluekokouksen puhujakorokkeelta mahdollisimman painokkaasti, asian, josta oli puhetta aikanaan myös Uudenmaan sos.dem. piirin kokouksessa. Tuo vaara on porvarillisen hallitusyhteistyön uhka. Kun ennen tätä pohjaratkaisua SMP oli porvarien keskuudessa hyljeksitty kumppani, saa se nyt vuosien kuluessa hallituskelpoisuutta tavalla, joka saattaa johtaa porvarien yhteishallitukseen. Meidän sociali-

demokraattien tulee tämä vaara torjua riittävän ajoissa ja sulkea se omilla toimenpiteillämme mahdollisuuksien ulkopuolelle. Keinot jätän nyt valittavan uuden puoluejohdon mietittäväksi.

Syksyllä 1983 syveni kehitys, jossa valtio luistaa velvoitteistaan ja sysää kustannuksia kuntien harteille. Tuleva syksy on tälle kehitykselle ilmeisesti jatkoa, koska yhä enemmän valtio suunnittelee purkavansa jopa aikaisempaa lainsäädäntöä. Tämä ei ole oikein. Jos kustannukset siirtyvät kunnille rahoitetaan ne jakoverosta, jolloin maamme pienituloisen väestönosajoutuu kantamaan yhä suuremman yhteisen taakan. Sosialidemokratia on solidaarista liikettä, siksi jos olemme mukana hallituksessa päättämässä asioista, tulisi nimenomaan valtion veroista ja muista tuloista rahoittaa yhteiskunnalliset uudistusohjelmat. — Puolueemme asema on ongelmallinen. Päättöksenteko keskuudessamme tapahtuu ikäänkuin kahdessa kammariassa, puoluetoimikunnan huoneessa ja viereisessä kunnallisasiainjaoston huoneessa. Olemme sekä valtionhoitajia että myös kuntienhoitajia. Kahden kamarimme päättöksenteko ei ole synkannut. Tämä asia tulisi saada kuntoon pitäen lähtökohтана uudistusten oikeudenmukaisempaa rahoittamista valtion progressiivisilla veroilla. Tämä on myös Uudenmaan puoluekokousedustajaryhmän kanta.

Puolueen ja valtion suhteesta. — Espoon puoluekokouksessa lausuin, että "sosialidemokraattinen puolue ei tarvitse puheenjohtajaa, joka puhuu kuin kapitalistisen maan pääministeri, mutta toisaalta tämä maa tarvitsee pääministerin, joka puhuu kuin sosialistisen puolueen puheenjohtaja." Tämä vaatimus on edelleen ajankohtainen ja käytännössä toteutunutkin. Ja koska puolueettamme kutsutaan valtionhoitajapuolueeksi tai jopa presidenttipuolueeksi, on syytä sanoa myös varoituksen sana. Puolueen toiminnot tulee pitää riittävästi erillään valtion toiminnoista. Tilanne on juuri nyt keskuudessamme tukala, mutta ei menetetty. Voimme kaikki vaikuttaa tulevaan kehitystrendiin puolue-elimiemme vaalissa. Puoluetoimikunnasta ei saisi tehdä eduskuntaryhmän jatketta tai jopa sen työvaliokuntaa, puoluetoimikuntaan on voitava valita henkilöitä muillakin kuin vain valtiollisen elämän meri-teillä.

Palveluja, hyvät toverit, tulisi kehittää siellä, missä niihin on suurin tarve ja kysyntä. Niinpä asuntoja tulisi rakentaa taajamissa ja kaupungeissa. Pääkaupunkiseudullakin on noin 10 000 ihmistä kokonaan ilman asuntoa. Päivähoitoa ja kansanterveyttä tulisi viimeinkin kehittää myös suurissa työpaikkakeskitymissä, painotetusti siis Etelä-Suomessa. Koulut tulisi rakentaa sinne, missä ovat lapset, ja nimenomaan myös ammattikoulut sinne, missä voidaan tarjota työpaikkoja tämän koulun jälkeen. Ja liikennettä tulisi rahoittaa siellä, missä on suurin paine eli taajamissa ja kaupungeissa. Tämä edellyttää suunnan tarkistamista vuosien 81—84 politiikasta ja olen varma, että tämä puoluekokous antaa voimaa tähän suunnanmuutokseen. Kiitoksia. (Suosionosoituksia).

Puheenjohtaja: Seuraavana Arja Alho eduskuntaryhmästä ja valmistautuu eduskuntaryhmän puheenjohtaja Olli Helminen.

Alho, Arja (eduskuntaryhmä): Toveri puheenjohtaja, hyvät puoluetoverit. Minua askarruttavat monet asiat: ydinvoima, radikalisoituva toimihenkilökenttä ja monet muut, mutta päällimmäisenä huolen aiheenani, kun kerran Sosialidemokraattisen Puolueen XXXIII puoluekokouksessa olemme, on puolue työn ongelmat, ongelmat, jotka ulottuvat kaikille sen eri

tasoille ja joita ei haluta tai sitten ei edes uskalleta nähdä. Suomen Sosialidemokraatti otsikoi Kalevi Sorsan haastattelun Menestys on seurannut toimiamme. Miksi sitten huolestuisin, rohkensin epäillä, kylvää kysymyksien mielialaa, jos menestys on seurannut toimiamme? Olenko pahan ilman lintu, välttämätön puoluekokouksen raakkuva oikku, jonka ajatukset on helppo niputtaa niiden ajatusten joukkoon, jotka eivät kuulu puolueemme ajattelun-valtavirtoihin? Silti minusta kuitenkin tuntuu, etten ole toisinajatteleva, että minussa on kiipeänä ne tunnot, jotka muissakin ovat, ja minä yllytän teitä, hyvät toverit, sanokaa nyt täällä ääneen se, mitä sanotte, kun palaatte iltaisin kotinne puolueosastojenne kokouksista.

Mahdollisesti kaikki on kunnossa. Suomen suurin puolue tietää, miten sen tulee käyttäytyä, miten sen tulee kantaa vastuuta ja miten sen tulee pitää puoluekokouksensa. Mutta sisällöllisesti puuttuu jotain. SDP:tä on jäytännyt jokin, joka on kovertamassa siitä onttoa. Voisiko tätä ontoutta kuvata jotenkin? — Puoluetta vaivaa sairaalaisen yksimielisyyden pakko. Se on kuin vanne keuhkojen ympärillä ja joka tiukkenee ja tukahduttaa yhä enemmän. Puoluetta vaivaa puolue työn neuvottomuus. Enää sitäkään syytä ei kuule, kun väkeä on kokouksissa paikalla vähän, että miten se nyt noin sattui, oliko se syy ilmoissa vai Dallasisissa. Puolueen ikärakenne on myös ukkoutumassa ja akkaantumassa. Itse olen ollut viimeiset viisitoista vuotta SDP:n nuori. Ilkka Taipale ja Erkki Tuomioja esitellään; onhan meillä näitä nuoria radikaaleja. Toki voin sanoa, että nuorisoliitto on myös puolueensa vanki; se mikä vaivaa puoluetta, vaivaa nuorisoliittoa. Tätä luetteloa ontouden ilmenemisestä voisi jatkaa vaikka kuinka. Olemme kuin Liisa Ihmemaassa, kyselemme minkä tien valitsimme, ja vastaus on aina yhtä yksinkertainen: riippuu siitä, mihin haluamme mennä. Olemme kuin lähiötutkijoiden kulissien ja onnellisuusmuurien rajun taloudellisen ja sosiaalisen murroksen pyöryttämiä, etsimme vastausta samoin kuin ahdistunut yksityisytyensä tyhjä suomalainen perheen äiti tai isä Makasiini- ja Avotakka-lehden vihjeistä maalata keittiö keltaiseksi tai viljellä yrttejä parvekkeilla. Mutta itse asiasta, miksi SDP on olemassa, miksi olemme puolueen jäseniä, miksi lehdistö mollaa politiikkaa, miksi meillä ei ole näköaloja tai tavoitteita, joita lehdistö voisi välittää kansalaisille, siitä emme sano mitään. Niinkuin Liisa Jaakon-saari sanoi, ei puolueeseen liitytä siksi, että on kiva olla puolueen jäsen. Ei puolueessa toimita siksi, että voi lukea lehdistä, mitä mieltä satun olemaan. Ei puoluekokoukseen tulla siksi, että siellä ei tapahdu yllätyksiä. Puolueeseen liittyminen — ja sen pitää olla niin — on aatteellinen ja poliittinen valinta. Sitä varten meillä on erilaisia puolueita. Puolueeseen tullaan toimimaan sitä varten, että puolueen kautta vaikutetaan, käytetään valtaa, tehdään yhteiskunnallisia valintoja. SDP:ssä pitäisi juuri nyt olla mitä vilkkain ja innostunein keskustelu, ideointi, debatti, sillä meillä on nyt enemmän mahdollisuuksia vaikuttaa yhteiskunnallisiin valintoihin kuin koskaan. Mutta onko näin? Älkäämme ilmoittautuko ensimmäisiksi vastuun kantajiksi, vaan eritellämmme sitä, mistä kannamme vastuuta. Tuleeko meidän kantaa vastuuta siitä, jonka ilmoitamme ainakin lauluissa haluavamme kumota. Meillä ei ole oikeutta edes työväenliikkeen taisteluhistorian eikä tulevaisuuden haasteiden edessä vaieta tai ottaa valmiita mielipiteitä niiltä, joiden oletamme meitä edustavan. Me tarvitsemme sosialidemokratiaa ideologiana ja vielä enemmän me tarvitsemme rohkeita, tietoisia sosialidemokratian puolueen jäseniä, joidenka olkapäille voimme laskea sen vastuun, jota sosialidemokratia tarvitsee säilyäkseen aatteellisesti vireänä, sosialistisena yhteiskunnan muutosvoimana. On helppo sanoa, että puoluetointa on kansanvallan peruskiviä ja että demokratiassa

tulee voida arvostella jokaista vallankäyttäjää. (Puheenjohtaja: Toveri Alho, aika alkaa olla täysi.) Meillä on takanamme vuoriston vaivat ja edessä tasankojen vaivat ja tässä vastuumme on jakamaton ja yhteinen. Anteeksi, kelloni, siinä ei ole sekuntiviisaria, mutta minuuttiviisari kyllä.

Martti Asunmaa Helsingin piiristä ja Simo Kokko Kuopion piiristä saapuivat kokoukseen ja ilmoittautuivat puheenjohtajalle.

Puheenjohtaja: Seuraavana Olli Helminen ja valmistautuu Jorma Myllyniemi Uudeltamaalta.

Helminen, Olli (eduskuntaryhmä): Toveri puheenjohtaja, hyvät puoluekokousedustajat! Kuluneella puoluekokouskaudella eduskunta on ollut monin tavoin julkisuuden kohteena, eikä julkisuus ole kaikilta osiltaan ollut kovin myönteistä. Viimeksi käytyjä eduskunta-vaaleja leimasi raju keskustelu kansaneläkeuudistuksen virheistä sekä eduskunnan ja kansanedustajien asemasta. Kun vaalit käytiin osin "jalasmökkitunnelmissa", kansanedustajien vaihtuvuus oli poikkeuksellisen suuri. Valituksi tuli kaikkiaan 77 uutta kansanedustajaa.

Sosialidemokraattien menestys vaaleissa oli hyvä, sillä sosialidemokraattisten kansanedustajien määrä nousi 52:stä 57:ään. Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä kasvoi näin ollen suuremmaksi kuin kertaakaan aiemmin sotien jälkeen. Vaikka meidän kannaltamme vaalien tulos oli myönteinen, eduskuntavaalien tuloksesta oli luettavissa kansalaisten painava muistutus eduskuntatyötä kohtaan. Vaalien viesti päätöksentekijöille oli selkeästi se, että eduskuntatyössä olevat puutteet on korjattava ja parlamentarismi saatettava uudelleen kunniaan. Ellei kansalaisten toivomia korjauksia saada aikaan, he voivat seuraavissa vaaleissa esittää sellaisen mielenilmauksen, joka aikaansaa syvälle käypiä muutoksia koko poliittiseen järjestelmäämme.

Uuden eduskuntaryhmän aloittaessa työtään teimme periaatepäätöksen, että eduskuntatyö on asetettava kansanedustajan kaiken muun toiminnan edelle. Osallistumista täysistuntotyöskentelyyn on myös korostettu. Samoin on pyritty siihen, että nimenomaan eduskunta nostetaan merkittävien poliittisten puheiden foorumiksi. Itsestään selvää on, että tärkein toiminta tapahtuu valiokunnissa. Sen vuoksi ryhmämme valiokuntaryhmät kokoontuvat myös erikseen pohtimaan käsiteltävinä olevien lakiesitysten ongelmia ja kuulemaan omia asiantuntijoitaan.

Mutta eduskuntaryhmän työ kaipaa varmasti edelleen kehittämistä ja tehostamista. Tässä mielessä eduskuntaryhmä on asettanut oman kehittämissyöryhmän pohtimaan parannusehdotuksia samoin kuin erityisen tiedotusryhmän. Näiden työryhmien mietinnöt ovat äskettäin valmistuneet ja ovat tulossa lähiaikoina eduskuntaryhmän käsittelyyn. Eduskuntaryhmä on myös käynnistänyt sosialidemokraattisten kansanedustajien valmiuksia parantamaan tarkoitettua koulutustoimintaa.

Samanaikaisesti kun on ollut vireillä eduskuntaryhmän toiminnan kehittäminen, on käynnistetty myös eduskuntatyön uudistamiseen tähtääviä hankkeita. Tästä esimerkkinä on eduskunnan puhemiesjohtajan johdolla toimiva toimikunta, jonka tehtävänä on esittää parannusehdotuksia eduskunnan valiokuntalaitokseen nähden.

Eduskuntaryhmän samoin kuin eduskunnan työhön kohdistuu tänä aikana suuria odotuksia ja vahvoja ennakkopaineita. On näkynyt myös merkkejä siitä, että hallituspuolueiden

ja oppositiopuolueiden näkökannat harjoitettavan politiikan suunnasta ja sisällöstä eroavat aikaisempaa jyrkemmin toisistaan. Tämä näkyy eduskunnan päivittäisessä työskentelyssä. Hallituksen esitykset joutuvat usein eduskunnassa varsin kärkevän oppositiokritiikin kohteeksi. Siksi olemme eduskuntaryhmässä olleet asettamassa lisävaatimuksia myös hallituksen jäsenille ja nimenomaan oman ryhmämme hallitusryhmälle. Ministereiden tulisi aina tarvittaessa olla puolustamassa hallituksen esityksiä eduskunnassa. Oman hallitusryhmän jäsenten aktiivinen läsnäolo myös eduskuntaryhmän kokouksissa on otettu periaatteeksi.

Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä on pyrkinyt tiivistämään yhteistoimintaa myös SDP:n puoluetoimikunnan kanssa. Olemme pitäneet yhteisiä kokouksia yhteisten asioiden merkeissä, ja tähtäämme siihen, että seuraava kokous pidettäisiin kesälomien jälkeen syksyllä.

Toveri puheenjohtaja! Eduskunnan asemaa koskeneen keskustelun alle on jäänyt se mit-tava lainsäädäntötyö, mikä kuluneella puoluekokouskaudella on eduskunnassa suoritettu. Vaikka tätä lainsäädäntötyötä on selostettu puoluekokousedustajille jaetussa eduskunta-ryhmän toimintakertomuksessa, voinen mainita muutamia esimerkkejä merkittävistä lain-säädäntöuudistuksista viime vuosilta.

Rintamaveteraanien varhaiseläkejärjestelmän toteuttamisessa sosialidemokraatit olivat ratkaisun kannalta keskeisissä asemissa. Päätettiin kansaneläkeuudistuksen jatkovaihei-den toteutuksesta. Tästä asiastahan tänäkin päivänä käydään melko laajaa ja eripuraista keskustelua. Uudistettiin aluepoliittinen lainsäädäntö, säädettiin soralaki ja ilmansuojelulaki sekä tehtiin kalastuslain uudistus. Pitkään vireillä ollut ympäristöministeriön perustamishan-ke saatiin ratkaistuksi siten, että ministeriö saattoi aloittaa toimintansa 1.10. 1983 lukien.

Sosiaaliturvan puolella saavutuksiksi on luettava mm. VALTAVA-lainsäädännön aikaasaa-minen ja työsuhdeturvan parantaminen. Tässä vain muutamia esimerkkejä mainitakseni.

Tänä vuonna eduskunnan työssä on ollut keskeisellä sijalla tulopoliittiseen kokonaisrat-kaisuun liittyvien lakiesitysten käsittely. Eduskunta on paneutunut näihin lakiesityksiin huo-rellisesti pyrkimyksenä kuitenkin se, että lait käsitellään eduskunnassa valmiiksi vielä kulu-van kevätistuntokauden aikana. Lakiesityksissä on tosin tullut ilmi eräitä puutteita, jotka hal-lituspuolueiden olisi pystyttävä yhteisesti korjaamaan, ennen kuin lait voidaan lopullisesti hyväksyä.

Tulopoliittiseen kokonaisratkaisuun liittyvien lakien käsittelyä on vaikeuttanut myös mui-den hallituspuolueiden välistävedot omine rinnakkaislakiesityksineen jne.

Toveri puheenjohtaja, hyvät puoluekokousedustajat! Sosialidemokraattinen eduskunta-ryhmä on lähtenyt toiminnassaan siitä, että juuri sosialidemokratian tehtävä on tässä tilan-teessa ottaa johto parlamentarismin, politiikan ja jopa puolueiden puolustamisessa ja saat-tamisessa uuteen arvoon. Näiden varassa lopulta koko yhteiskuntamme toimii. Mutta näi-den ja näiden arvonnannon rappeutuessa myös koko yhteiskunta rappeutuu. (Suosionosoituksia).

Puheenjohtaja: Kiitän kokouksen puolesta eduskuntaryhmän puheenjohtajaa Olli Helmistä ryhmän toimintakertomusten esittelystä vuosilta 1981, 1982 ja 1983.

Yleiskeskustelu jatkuu. Seuraavana Jorma Myllyniemi Uusimaa, ja valmistautuu Matti Tu-kiainen Uudeltamaalta.

Myllynie mi, Jorma (Uudenmaan piiri): Toveri puheenjohtaja! Hyvät toverit! Periaateohjelmatoiminnan työskentelyn aikana tuli aika monesti esiin asia ja epäily siitä, että olemmeko me sosialidemokraatit odottaneet valtiolta vääriä asioita ja onko ollut virhearvio se, että olemme kuvitelleet, että valtion koneistoon mukaan pääsemällä me myöskin onnistumme saamaan aikaan mieleisiämme muutoksia yhteiskunnassa.

Kieltämättä tämä sama epäily on ainakin itselläni, ja tiedän, että aika laajalti kentälläkin on tullut mieleen kevään neuvottelukierrosten aikana. Monet ovat sila mieltä, että toverit joutuivat sellaisiin asemiin, sellaisiin rooleihin kevään aikana, jotka eivät luonnu sosialidemokraateille vaan mieluumminkin työnantajia edustaville. Minä uskoisin, että tässä on aihetta itsetutkiskeluun tulevia vuosia ja tulevia kausia varten.

Lisäksi lisääntyvästi kentällä epäillään sitä, että onko tulopoliittinen mekanismi sellainen, joka pakottaa meidät toimimaan osittain omia tavoitteitamme vastaan ja hämärtää meidän liikettämme osittain tämän toveri Liikasekin mainitseman konsensus-politiikan johdosta, johon tulopoliittinen mekanismi vie. Eli epäilyksiä on. Ja jos me ajattelemme valtiokoneistoa, millä tavalla se on syntynyt, meidän valtiokoneistomme ja yleensäkin läntisissä maissa elää porvariliberalistisella pohjalla, eliällä sillä pohjalla, joka on rakennettu aikanaan porvarillisen vallankumouksen pohjalle, ja tämä tarkoittaa tietenkin sitä, että koneisto on pyritty mahdollisuuksien mukaan rakentamaan niin, että kaikki muutokset, ja erityisesti vasemmistolaiset tavoitteet ja niiden toteuttaminen, olisi mahdollisimman hankalaa. Meidän valtiokoneistomme on äärettömän keskitetty. Johto on Helsingissä ja tämä tiukka ja keskitetty johto ja tämän porvarillinen tausta saa aikaan sen, että toverit, jotka ovat valtiokoneistoon onnistuneet pääsemään sisään, heiltä aikaa myöten menee usko. Kun aikansa yrittää vastahankaisessa ympäristössä, ja mitään ei tapahdu, niin siihen väsy. Lisäksi kaikki tiedämme, että joukossamme on myöskin tovereita, jotka eivät ehkä niin kovin vakavissaan ole ottaneet edes jäsenkirjaa.

Minä näkisin, että tätä keskitystä on lähdeittävä purkamaan ja vähän siihen suuntaan, minhin Anna-Liisa Meriläinen viittasi, eliällä itsehallintoon, ja viedään sitä läänitasolle, kuntatasolle ja miksei aivan kortteli- ja kylätasolle. Tällä tavalla koneisto tulee lähelle kansalaisia ja silloin on paremmat mahdollisuudet ymmärtää kansalaisia ja kansalaisten tarpeita.

Mutta ei riitä pelkästään tämän hallintokoneiston vieminen itsehallintotasolle ja kylä- ja korttelitasolle, vaan talouspuoli on myöskin hoidettava. Myöskin talouselämään pitäisi soveltaa tätä itsehallintoa, itsehallintososialismia mielellään ja pyrkiä pienempiä yksiköitä kohti, pyrkiä aluetuotantoon, miksei kylä- ja korttelituotantoonkin. Ja kun nämä molemmat asiat yhdistettäisiin, jonka tuki myönnän, se ei ole kovin helppoa eikä nopeasti tehtävissä, niin aikaa myöten saattaisi meillä olla tilanne edessämme, että ihmiset toimivat pienissä ympyröissä, tuntevat toinen toisensa, ihmiset toimivat yhdessä. Ja yhdessä toimiminen käsittääkseni on paras keino saada ihmiset sietämään toisiaan, mielellään jopa pitämään toisistaan.

Hyvät toverit! Toivon, että itsehallinnollinen ajattelu saisi lisääntyvästi jalansijaa meidän puoluekokouksessamme ja meidän puolueessa. Kiitos. (Suosionsoituksia).

Puheenjohtaja: Seuraavana Matti Tukiainen, Uusimaa, ja valmistautuu Martti Havin Varsi nais-Suomesta.

Tukiainen, Matti (Uudenmaan piiri): Toveri puheenjohtaja! Hyvät toverit! Tämän

puoluekokouksen alkujuhlallisuudet osoittivat, että on olemassa eräs politiikan alue, jossa SDP voi sanoa ilman mitään kainostelua, että se on edistynyt. Tarkoitin kansainvälistä politiikkaa. Suomen Sosialidemokraattisen Puolueen asema kansainvälisessä politiikassa on ainutlaatuinen. Siitä hyvänä konkreettisena esimerkkinä on se vetoamus, jonka toverit Papandreou, Palme ja Sorsa ovat tänään antaneet.

Liennytyksen ja aseidenriisun edistämisen ohella olen erityisen ilahtunut siitä, että SDP on viime vuosina suunnannut toimintaansa entistä enemmän kehitysmaihin ja solidaarisuustoimintaan. Tästä havainnollisena esimerkkinä on se, että Namibian SWAPON valtuuskunta osallistuu tähän puoluekokoukseen.

Sanotaan, että SDP:llä on tällä hetkellä valtaa. Jopa sellaista käsitystä lietsotaan, että SDP:llä on liikaa valtaa. Tälle käsitykselle on tiettyä katetta. Maan presidentti on lähtöisin Sos.-dem. Puolueesta, pääministerinä istuu puolueemme puheenjohtaja, SDP on hallituksen vakiokalustoa. Puolueella on siis varsin huomattavia asemia. Mutta onko sillä silti valtaa päättää, minkälaista politiikkaa maassa harjoitetaan? Jos on, miksi Suomessa on 150 000 työtöntä? Miksi pelkästään pääkaupunkiseudulla 10 000 ihmistä on vailla asuntoa? Miksi verotuksen painopiste on viime vuosina siirtynyt välittömästä verotuksesta välilliseen?

Täytyy muistaa, että eduskunnassa ja hallituksessa kummassakin on selvä porvarienemistö. Talouselämän vallankäyttöön ei edes tämän poliittisen vallan alue ulotu. Silti on syntynyt kuva, jonka mukaan SDP:llä on liikaa valtaa. En usko sen johtuvan pelkästään Yleisradion toimittajien keplalaisesta pahantahtoisuudesta. Kyllä vikaa on myös meissä itsessämme puolueena.

Kaikessa päätöksenteossa tämän maan politiikassa julkisuudessa syntyy sellainen kuva, että demarit ovat vallassa. Sos.-dem. puolue on omaksunut vastuunkantajan roolin tästä suomalaisesta kapitalismista. Hyvä esimerkki tästä on keväällä tehty tupo-ratkaisu. Tilanteessa jossa ay-liike oli valmis osoittamaan voimansa tuli hallitus ja sosialidemokraattinen pääministeri ratkaistaan tilanteen. Vaikka tupoa on ehditty kehua kaikkien aikojen parhaaksi, ei käteen jää muuta kuin se, että se mm. lisäsi tuloeroja, korotti hyvityssakkoja puutumatta todelliseen ongelmaan eli työnantajan yksipuoliseen sopimustentulkinto-oikeuteen. Myöskin myönteisenä markkinoitu työttömyysajan toimeentuloturva on sittemmin osoittautunut monin osin ongelmalliseksi ratkaisuksi. Kun tähän sitten vielä lisätään akateemisten alojen iltalypsy, jäi varsinaisille sosialidemokratian kannattajille varsin vähän käteen viimeisestä tupo-ratkaisusta.

Kysymys on siitä, mistä toveri Liikanenkin on aikaisemminkin, kuten tänään puhunut. Puolueen asettumisesta valtion ja kansan väliin. Tällä hetkellä SDP on puhtaasti valtionhoitajapuolue. Omat tavoitteet on täysin jätetty syrjään. Päinvastoin mm. edellä mainittua tupo-ratkaisua nimenomaan sosialidemokraatit ovat yrittäneet selittää sen parhaaksi moniin vuosiin.

Eräs esimerkki omien tavoitteiden syrjään jäämisestä on kysymys yhteistoimintarahastoista. Porin puoluekokouksessa päätettiin, että vain sellaisia asioita vaaditaan, jotka vie-dään läpi. En ole kuitenkaan kuullut, missä hallitusohjelmaneuvoittelussa yhteistoimintarahastot olisivat olleet esillä. Ei edes juhlapuheissa asiasta ole kuulunut mitään.

Tämä kasvottomuus on vaikuttanut ennen kaikkea nuorten asennoitumiseen SDP:tä kohtaan. Se johtuu toki yleisestä politiikan vastaisuudesta nuorten keskuudessa ja arvo-

murroksesta, mutta varmasti myös siitä, että vähävarainen nuoriso kärsii pahiten työttömyydestä ja asuntopulasta. Päästäkseen valtion ja kansan väliin SDP:n tulee tuoda esille omat tavoitteensa. Sillä tavoin pääsemme siihen tilanteeseen, josta toveri Liikanen puhui, että sosialidemokraatteja äänestetään ensimmäisellä äänellä . . . (Suosionosoituksia).

Puheenjohtaja: Seuraavana Martti Havin Varsinais-Suomesta ja valmistautuu Jukka Gustafsson Pohjois-Hämeestä.

Havin, Martti (Varsinais-Suomen piiri): Toveri puheenjohtaja, hyvät puoluekokoustoverit! Keskityn puheenvuorossani Pekkas-kevään herättämiin ajatuksiin. SAK:n ja muiden palkansaajajärjestöjen tavoitteena oli inflaatiota hillitsevä ja työllisyyttä tukeva tulopoliittinen kokonaisratkaisu. Ilmeisesti saavutettu Pekkas-ratkaisu täyttää nämä toiveet tyydyttävästi Suomen kansantalouden kannalta. Tästä asiasta en käy kiistelemään toveri pääministerin kanssa.

Ainakin yhden opetuksen tämän kevään tapahtumat ovat antaneet itseni lisäksi SDP:n johdolle. Ei enää koskaan suurpääomamiestä välitystehtäviin.

Mitä tämä kansantaloudellisesti järkevä ratkaisu merkitsee, kun sitä lähdetään purkamaan? Mm. seuraavia asioita. Teollisuudessa palkkoja korotettiin 140 markkaa kuukaudessa. Vastaavasti julkisen sektorin alimmat palkat nousivat 120 markkaa kuukaudessa. Pekkas-ratkaisu n anti yksityissektorille oli 7—8 prosenttia ja julkiselle sektorille 12—13 prosenttia. On selvää, että tällainen aiheuttaa katkeruutta.

Sen sijaan ei pidä ihmetellä, että professorit hautasivat lakkokirjeensä. Antaahan Pekkainen heille pari tonnia lisää palkkaa sopimuskauden aikana.

Kun SDP on työväenpuolue, niin sen pitää merkitä, että SDP puolueena ja puolueen jäsenet kaikilla tasoilla ovat tulo- ja tes-politiikkaa tehtäessä pienen ihmisen, matalapalkkaisen, pitkää työaikaa tekevien, hankalissa työolosuhteissa työskentelevien ja raskasta työtä tekevien puolella. Kysyisinkin toveri Sorsan vastattavaksi. Kun viime torstain lehdessä liputit pienen ihmisen puolesta, niin kun soitit Tukholmasta Pekkaselle ja esitit välitystehtävää, niin sovitteko siitä, ettei hän anna sinulle tietoja sovintoesityksen sisällöstä. Jos tiesit sovintoehdotuksen sisällön etukäteen, oliko oikein ja pienen ihmisen etujen mukaista, että kun matalapalkkainen saa koko kautena 300 markkaa kuukaudessa, niin korkeapalkkaiset saavat 2 000 markkaa kuukaudessa lisää palkkaa? Eikö tällainen sovintoesitys olisi pitänyt estää ennen sen julkiseksi tuloa?

Standardivastaus on, että vältettiin suurempi vahinko. Minä vastaan standardi vastaukseen kysymyksellä, mistä se tiedetään? Kenellä on sellainen viisaus ja tieto olemassa? Tällaisella ennustajaukolia olisi puolueelle varmasti käyttöä jatkuvasti.

Kun työnantajat ovat käyneet avoimiin hyökkäyksiin ammattiyhdistysliikettä vastaan omien konferenssiensa päätösten mukaisesti, eivät sosialidemokraatit voi seurata vierestä kun tällaista tapahtuu. SDP:n paikka on ammattiyhdistysliikkeen rinnassa. Jos on tarpeen, on hylättävä matala profiili ja taisteltava vastaan työnantajan pyrkimyksiä kääntää kelloa taaksepäin. Keskitettyjä sopimusratkaisuja on pyrittävä vastakin solmimaan. Kun näyttää siltä, että meillä ei riitä solidaarisuutta riittävästi matalapalkkaliittoja kohtaan on oikein, että niille annetaan mahdollisuus irtaantua keskitetystä ja siten parantaa palkka- ja työehtojaan. Oikeampi tapa olisi luonnollisesti hoitaa asia kokonaisvaltaisesti.

Keskitetyn ratkaisun tavoitteet olisi lyötävä lukkoon jo hyvissä ajoin. Saattaisi olla kokeilemisen arvoista käydä samantyyppistä kampanjaa kuin toverit Liittotasavallassa. Tällöin ei myöskään jäisi johtajille epäselväksi, onko joukot täysin rinnoin mukana esitystä tehtäessä.

Lopuksi, mikäli puolue ei salli ay-liikkeen toimivan sen jäsenistön tahdon mukaisesti niiden järkevien ja maltillisten uudistusten aikaansaamiseksi, se aiheuttaa vieraantumista ja passivoitumista sekä ay-liikkeen että puolueen jäsenistössä.

Puheenjohtaja: Seuraavana Jukka Gustafsson Pohjois-Hämeestä ja valmistautuu Jouko Skinnari eduskuntaryhmästä.

Gustafsson, Jukka (Pohjois-Hämeen piiri): Toveri puheenjohtaja! Sosialidemokraattinen Puolue on edelleen tuloksellisin ja tavallisen palkansaajan kannalta selvästi paras puolue. Mutta edes vähäisessä määrin puolueen taisteluperinteitä arvossa pitävälle puolueen jäsenelle ei viime kuukaudet eikä vuodet ole olleet siloisia. Puolueen jäsenmäärän lasku ja toiminnallinen innottomuus kertovat puolueväen pahoinvoinnista, jossa ei ole pelkästään kysymys yleisesti toiminnan kriisistä. Mielestäni pääongelma on hyvin totaalinen mukautuminen yksittäisten asioiden hoitoon hallituspolitiikassa ilman yhteiskunnan valtasuhteisiin pienimmässäkään määrin kajoavia ratkaisuja.

Nyt pitää heti täsmentää ja konkretisoida.

Espoon puoluekokouksessa kuusi vuotta sitten peräsin kolme—nolla voittoa porvaristolta maaleilla. Valtiosääntöuudistus, työelämän valtasuhteiden muuttaminen ja kahden viikon talviloma. Me olemme tehneet korkeintaan maalin rankkarista ja meillä on ollut käytännöllisesti katsoen ykköskentälleen koko ajan pelissä.

Olemme nyt puolustuskannalla. Erityisen huolestunut olen siitä, että meidän oma peräpää on alkanut vuotaa, me olemme päästäneet ilman suurempaa huomiota yhteiskunnan kontrollista rahan. Sitä kutsutaan harmaaksi rahaksi. Pankkien yli 15 prosentin korolla välittämää ja lainaamaa rahaa. Samalla kun olemme ohjelmallisella tasolla vaatineet suunnitelmallisuutta ja rahavirtojen ohjaamista, niin ei ole tehty näkyviä päättäväisiä toimia lain raja-
mailla pyörivän toiminnan estämiseksi.

Harmaata rahaa liikkuu rutkasti. Summa on lähes 20 miljardia markkaa.

Tilanne on kansantalouden kannalta mieletön. Yrityksille rahanlainaus on kannattavaa, pankeista puhumattakaan. Ei mietitä uusia investointeja, joista tuotto tulisi hitaammin. Miksi sallitaan järjestelmän ulkopuolella olevat toiset rahamarkkinat, joita ei koske edes leimamerkkivero. Mielestäni yrityksen sisään jäävän rahan verotusta voidaan vaikka löysätä. Mutta ulos menevän rahan verotusta on kiristettävä ja samalla aikaansaataava viipymättä konkurssilainsäädännön nykyaikaistaminen.

Toinen asiani liittyy tuloeroihin. Jos on tarkoitus jatkaa tuloerojen tasoittamista, niin joudutaan selkeästi osoittamaan ne tulonsaajat, jotka saavat liikaa joihinkin toisiin nähden. Puolue voi voittoa paljon osoittamalla näissä asioissa siviilirohkeuttaan.

Jos aiomme innostaa ja saada hyvää väkeä toimintaan, on meidän pakko nostaa isoja asioita yhteiskunnalliseen keskusteluun. On kysymys linjasta ja uskottavuudesta.

Eräs ystäväni kertoi talven ja kevään politiikasta näin: "Demariko? Mitä se sitten todistaa? Yhtään varma ei voi olla mistään, tuskin se itsekään on itsensä kanssa samaa mieltä kuukauden kuluttua."

Linjattomuus ja suoranainen toimimattomuus voivat heijastella kasvottoman yleispuolueen intressejä. Haluan uskoa ja olen varma, että enemmän on kuitenkin kysymys suoranaisten politiikan tekemisen vaikeudesta. Puolueen johdolla ei yksinkertaisesti nykyään tunnu olevan aikaa strategiseen suunnitteluun eli mitkä ovat tärkeitä ja oleellisia asioita. En moittisi niinkään puolueen superjohtoa. Sen sijaan minulla on pelko siitä, että puoluetoimikunnan ehkä eduskuntaryhmänkin kokonaисpanos on liian vähäinen linja-, kynnys- ja yhteiskunnallisten taistelukysymysten esiinnostamisessa.

Jos puolueen johtohahmot menettävät henkisen energiansa kansainvälisille foorumeille, Internationaalin, olympia-liikkeen ja rauhantyön alttarille, niin hyvä on. Mutta todettakoon, ketkä vastaavat puoluejohdossa sitten muista isoista asioista.

Käyttäkäämme tehokkaammin sosialidemokraattien ylivoimaisinta voimavaraa, omia päitämme, kun kerta aivoja runsaslukuisasti on. "Kaikkien maiden proletaarit-delegoigaa", myös puoluejohdossa!

Puoluekokouksen puheenjohtajaksi siirtyi Arpo Heinonen

P u h e e n j o h t a j a : Seuraavana Jouko Skinnari eduskuntaryhmästä ja valmistautuu Helge Åkerman Suomen Ruotsalainen Työväenliitto.

S k i n n a r i , Jouko (eduskuntaryhmä): Toveri puheenjohtaja! Kuultuani puheenjohtaja Kalevi Sorsan ja puoluesihteerin Erkki Liikasen ansiokkaat alustuspuheenvuorot, ja jotta asiat menisivät joutuisasti eteenpäin, ja koska olen tässä kaupungissa syntynyt ja kasvanut, rohkenen puoluekokousväen mielipiteitä tulkita sillä tavoin, että valitsemme puheenjohtajaksi edelleen yksimielisesti Kalevi Sorsan ja puoluesihteeriksi Erkki Liikasen. Me täytämme nämä puolueemme johtopaikat yksimielisesti. Tämä ei tarkoita, etteikö tyytymättömyyttäkin kyttäisi, etteikö toisenlaisiakin linjanvetoja kaivattaisi.

Voin tässä tarkoituksessa yhtyä niihin, jotka esittävät Pirkko Työläjärveä ensimmäiseksi varapuheenjohtajaksi ja toiseksi varapuheenjohtajaksi valittakoon Matti Ahde. Kokonaisuudessaan Suomen puoluetoiminta on kriittisen mielenkiinnon kohteena. Hidasliikkeisiä, byrokraattisilta vaikuttavia puoluekoneistoja kaihdetaan. Puolueet ovat kuitenkin kansanvallan perusta. Pysyäkseen kehityksen kärjessä SDP tarvitsee jatkuvaa uudistumista ja parhaita voimiaan puoluetoimikuntaan, vastuunottajia. Ei niinkään alueellisia myötäeläjiä.

Nykyinen puoluetoimikunta kadotti loppua kohti otetta asioihin, yllättäen meille tärkeissä työelämän polttavissa haasteissa. Kannatuksemme ja innostuksen nousu lähtee sieltä, missä ovat ihmisetkin, perusjärjestöissä. Oikeutetusti me vaadimme taloudellista ja uutta päätösvaltaa yrityksissä siirrettäväksi henkilöstölle. Siirtäkäämme sitä omassa puolueessamme puolueosastoille, jäsenille. Me emme tarvitse meitä jäsenistönä eri kasteihin henkilökohtaisten pyrkimystensä vuoksi jakavien muurien rakentajia. Tarvitsemme uutteria siiantekijöitä puoluetoimikunnasta eduskuntaryhmään ja perusjärjestöihin, työpaikoille, työväenliikkeen sisarjärjestöihin. Puolue olemme me kaikki yhdessä.

Valtiovalta Suomessa kuuluu kansalle. Sitä edustaa valtiopäiville kokoontunut eduskunta. Siksi eduskuntaryhmä ansaitsee päätöksenteossa nykyistä vahvemman aseman. Tämä edellyttää myös eduskuntaryhmän omaa jämäköitymistä Suomen kansan edustajina.

Kansainvälinen pääoma on tullut Suomeen. Vähä suomalaisia pääomia on siirtynyt ja on siirtymässä ulkomaille. Halvemman työvoiman ja kevyemmän verotuksen maihin. Liike-

pankit painostavat rajumpaan muutokseen. Lahden lasitehdas on hyvä esimerkki, kuinka englantilainen jättifirma Pilkington, valtioneuvoston päätöksellä, huomattavan omistusoikeuden saatuaan, ei olekaan enää kiinnostunut tehtaan jatkosta muutoin kuin Suomen valtion tuella. Lontoossa päätetään Lahden lasitehtaan, suomalaisen tasolasin ja 350 työntekijän kohtalo. Maan hallituksen on pelastettava lasitehdas.

Toveri puheenjohtaja! Rauha on tärkeä tavoite. Presidentti Mauno Koivisto on puheenjohtaja Kalevi Sorsan tuella onnistunut hyvin luovimaan maamme Urho Kekkosen jälkeiselle aikakaudelle. Tällä puoluekokouskaudella on aloitettava neuvottelut Koiviston uudelleenvallinnasta, tavoitteena Koivisto presidentiksi kaikkien puolueitten tuella yksimielisesti.

P u h e e n j o h t a j a : Helge Äkermannilla on puheenvuoro, Reino Paasilinna eduskuntaryhmä valmistautuu.

k k e r m a n , Helge (Suomen Ruotsalainen Työväenliitto): Mulla on vähän heikko suomenkieli, mutta minä nyt yritän. Annetaan varmasti anteeksi. Muutamia kysymyksiä vaan Sorsalle, Sorsa on vissiin lähtenytkin, mutta minä olisin kysynyt. Jaa hän tulee jo, kiva! Minä olisin kysynyt minkä takia sinä et kirjoittanut nimeä siihen Palmen ja Papandreun ja ketä vielä siellä on, eikö se ollut tarpeeksi kivoja kavereita vaan mistä se johtu? Ne käski minua kunnallistoimikunnassa Espoossa missä minä toimin, ne käski minua kysymään ja nyt minä kysyn. Osittain minä sain kyllä vastauksen tästä sun alkuperäisestä puheesta, kyllä se mainittiin vissiin silloin.

No niin. Sitten toinen kysymys. Minkä takia ei kukaan puhu siitä hitasulku sen yhteydessä kun on kysymys palkankorotuksista ja niin pois päin. Ei kukaan puhu semmoista, että joskus pistäs hinnat sulkuun ja silloin ei duunari varmasti vaatisi niin paljon palkankorotuksia. Mutta miten niin olikin, Sorsa oli ensimmäinen korottaa hinnat ja palvelut ennen kuin sopimus jo hallituksessa, hän teki sen, jos minä muistan oikein.

Minä en ymmärrä, täällä on Viinanen ja monet muut pamput puhunut, että ja Sorsakin vissiin mainitsi sitä, että tää oli nyt solidaarinen palkkapolitiikka. No minä olen niin vanha ukko, että minä sitten tiedä mitä se semmoinen solidaarisuus oikein on mitä se tarkoittaa sitten, mutta minun järkeni sanoo vaan, että ei se sitä ollut.

Sitten minä kysysin vielä, minkä takia rahat kyllä riittää aina Kepulle, mutta työttömiä ja eläkeläisiä, siihen ei raha riitä. Ne Keput saa vissiin yli 7 miljardia vuodessa budjetissa ja joka saatanan lisäbudjetissa, niin satoja miljoonia lisää (Voimakkaita suosionosoituksia).

Kuinka kauan demari meinaa tämmöstä politiikkaa hyväksyä. Kyllä se minusta saisi loppua jo se syöttäminen. Minä tiedän kun mulla on kesämökki siellä, missä Veikko Hellekin on, me puhuttiin Veikon kanssa tänään, siellä on niitä maanviljelijöitä, joka pihalla on siellä puimurit, siellä on traktorit siellä on autot ja siellä on hyvät asunnot. Minä olen niissä käynyt ja niillä on töitä, mutta niillä vaan höystää rahalla niin paljon kun ei ne ..

Sitten on yksi hyvin tärkeä juttu. Minkä takia pitää puoluetoimikunnassa istua vaan ministerin ja eduskuntamiesten ja -naisia. (Voimakkaita suosionosoituksia). Minkä takia ei oteta kenttäväkeä sinne puoluetoimikuntaan? Sano minulle sitä? Minä ainakin toivoisin, ettei me tehdä sama munaus kun me tehtiin Porissa, koitettiin saada yksi nuorukainen puoluetoimikuntaan^ mutta se ei onnistunut. Minä toivoisin, että setänään onnistuisi. Samaten naisten

kanssa. Tällä kertaa naisilla on ainoa järki tässä porukassa. (Salista naurua). Lisää naisia puoluetoimikuntaan. Kiitos.

Yksi asia on vielä. Paasio sanoi aikanaan, että kaksi piirua vasemmalle. Nyt se on mennyt kaksi piirua oikealle ja se ei ole hyvä. (Voimakkaita suosionosoituksia).

Puheenjohtaja: Seuraava Reino Paasilinna eduskunta, valmistautuu Mustonen Maili Uusimaa.

Paasilinna, Reino (eduskuntaryhmä): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit. Yhdyn edelliseen puhujaan. Taistelemalla olemme voineet laajentaa demokratiaa ja taistelemalla on luotu turvallisuutta turvattomille. Miksi taistelu on lopetettu? Miksi tämä yhteiskunnallinen hiljaisuus? Eikö ole toiminnan kohteita?

Työn ja pääoman hintasuhde huononee. Ympäristömmme myrkyttyminen näkyy jo porrassäissä ja 100 000 lasta on ilman asianmukaista päivähoitopaikkaa, muttei yhtään nautaa.

Joukkotyöttömyydestä on tullut pysyvä ilmiö, kaapelit ja paikallisradio siirtyvät oikeistoporvareiden käsiin ja me nostamme lakkosakkoja vaikka me tiedämme, että ongelma on työpaikkojen pelisäännöissä eikä näissä sakoissa. On syytä muistaa, että kannatuksemme nykytaso, 25 % äänistä, saavutettiin jo vuonna 1966. Neljännes oli niissä oloissa saavutus, mutta 20 vuotta myöhemmin miltei tappio.

Kannatuksemme on jymähtänyt paikalleen, vaikka se voisi hyvin olla 10 prosenttiyksikköä suurempi. On ehkä jopa niin, että olemme säilyttäneet kannatuksemme, koska muilla on mennyt vielä huonommin. Eikö ole aika muuttaa politiikan sisältöä?

Tähänkö vastaus on 'matala profiili! kyyryssä kulkeminen.

Yhteiskunnan matala profiili ei ole tullut tyhjäksi tai edes porvareilta, vaan se on maan suurimman puolueen aikaansaannos. Miksi SDP:n tulisi olla kapitalistisen yhteiskunnan maton alla kulkijoiden liike? On syytä hypätä pöydälle ja potkaista kepulaiden kermanekkaa. Sama porvareiden kattaushan on ollut pöydässä koko sodanjälkeisen ajan, mustastapörssistä tukiaisiin saakka.

Sosialidemokraatteja on samaistettu byrokraatiaan, virkavaltaisuuteen. Onkin totta, että monia yhä lisääntyvää määrää sosialidemokraattisia virkamiehiä on vaikea erottaa porvareista. Monille matala profiili sopii hyvin, ei vaadita mitään. Teollisen murroksen vuoksi työläisten suhteellinen osuus vähenee. Virkamiesten määrä kasvaa. Tällekö ryhmälle siirrämme yhä suuremman osuuden edistyksellisestä liikkeestä?

Puolustukseksi sanotaan, että "realismi on järkevää, pitää tunnustaa tosiasiat" Sehän on konservatiivista politiikkaa, jos me hyväksymme olemassaolevan. Meidän on itse tiedettävä totuus, älkäämme antako porvareitten realismia määrätellä. Meidän on toimittava byrokratian kontrolloijina. Jos näin ei ole, olemme itse byrokraatiaa. Se merkitsee politiikan uskottavuuden loppumista.

Kuinka monta turhautuneiden ryhmää täytyy vielä syntyä SMP:n ja vihreiden lisäksi, ennen kuin huomaamme, että meidän toiminnassamme, omassa toiminnassamme on vikaa. Miten voimme vaatia päätöksentekoa työelämässä kansanvaltaiseksi ja ylhäältä alaspäin, jos oman puolueemme byrokratiassa esimerkiksi monet perusjärjestöt näivettyvät paikalleen kuin menneen vuoden horsmat. Ei ole rahaa eikä ole valtaa. Kansalaiset pitävät kui-

sieltä olen oppinut sen, että ammattiyhdistysliikkeen roolille on olennaisinta se, mitä sosialidemokraatit sille antavat. Täällä on tänään koolla niin paljon vastuullisia, vastuunalaisia sosialidemokraatteja, että esitän kysymyksen: Eikö meidän pitäisi jo nyt miettiä mitä me jatkossa teemme tälle sopimusjärjestelmälle, miten me tulemme todella parhaiten ajamaan palkansaajan, pienen eläjän asiaa, niin ettei meidän rakentamamme hyvä väline ole väärässä käytössä niillä, jotka kahmivat sillä itselleen vain entistä parempia luokkaetuja?

Hyvät toverit! Ennen kun saan huomautuksen, empä vielä saakaan, ajan käytön loppumisesta .. nyt se tuli, ja sanonkin lyhyesti että kannatan sitä keskustelua jota edustajat Jaakonsaari, Alho ja monet muut ovat tuoneet esille puoluetöiminnan aktivoimiseksi ja sen uudelleen arvostamiseksi.

Puheenjohtaja: Ilkka Taipale, Helsingin piiri. Valmistautuu Leo Söderqvist myöskin Helsingin piiristä.

Taipale, Ilkka, (Helsingin piiri): Hyvät toverit! 80-vuoden, eli kolmen sukupolven aikana kansa on noussut ja — sosialidemokraatit Forssan työväentalolta Lahteen, teatteriesteraadille. Tämän Lahden Pompidou-palatsin ulkopuolella on Lahdessa n. 500 rutiköyhää miestä. Heistä vain kolmanneksella on vuositulot, yli 5.000 markkaa ja keskimääräinen huoltoapu on 3.000 markkaa vuodessa. He eivät kelpaa työvoimaksi, mutta eivät liioin pääse kansaneläkkeelle. Heidän on pakko varastaa. Heistä on paljon haittaa myös muille, mutta eniten he kärsivät itse. Mikään miesliittolainen liike ei ole ollut vastaus heidän ongelmiinsa, mutta eipä liioin naisliittokaan.

Enemmistön vähäinen etu, on se sitten tällainen teatteri, tai jäähalli, syrjäyttää vähemmistön elintärkeän edun ja me sosialidemokraatit olemme usein syrjäyttäjän puolella, vaikka aikanaan liike on ollut asunnottomien ja työttömien liikettä. Sellaisten köyhien liikettä, jossa ei ollut tarpeettomia ihmisiä. Nyt tilanne on hiukan toinen.

Täällä Latidessa 100.000 asukkaasta 10.000 tulee kuolemaan tupakkatauteihin, mutta ammattiyhdistyspolitiikalla ja muilla toimin on sidottu ne keinot, millä voidaan tuhota tämä tärkein kansantautimme. Täällä käydään lukiota alle 50 prosenttia, silloin kun Japanissa käydään 94 prosenttia. Me olemme luopuneet 12 vuotisesta peruskoulusta, johon pyrimme 70-luvun alussa. 30.000 lahtelaista tulee kokemaan avioeron. Kukaan yhteiskunnassa ei tue niitä, jotka eroavat. Tuetaan vain niitä jotka liittoutuvat tai jotka menettävät kuoleman kautta. Ja mainittakoon, että "kaikki loput, jotka eivät eroa, menee oman mankelinsa läpi.

On paljon suuria asioita, joista me olemme tietoisesti luopuneet. Olen ollut kahdessa kongressissa peräjälkeen ja niistä se on suurempi kongressi, jossa on jollakin tavoin tavoittelemisen arvoinen päämäärä kaikkien mielessä yhtäaikaan. Se on sellainen päämäärä, joka meillä usein on ollut aikaisemmin puoluekokouksissa. Luulen, että sitä päämäärää ei pelkästään saada aikaan sillä jos sanotaan: Toverit olkaamme innostuneita! Mitä, sinä olet aika hapan naama siellä, koitapas olla innostunut hiukan. Me yritämme saada ihmisiä prosenttiliikkeeseen ja äkä vähän tulee. Ihmiset sitoutuvat kymmenen prosentin liikkeeseen ja sadan prosentin liikkeeseen. Suuret yhteiskunnalliset aatteet menevät läpi, olkoonkin sukupolvissa siten, että niillä on utopia, ihmiset sisäistävät ne, panevat elämänsä rahansa ja lapsensa ja aikansa siihen. Työväenliike on ollut yksi, kristinusko toinen, porvarillinen vallankumous, itsenäisyyden luominen ja kansallisvaltioaate. Tällaisia sukupolvien yli meneviä aat-

teitä pitää olla. Ei rauhanliike ole tuottanut utopiaa vielä, ei silläkään de aseiden riisutusta maailmasta utopiaa. Sellainen utopia oli kristinuskon alkukristityillä tai alkusosialisteilla tai liberaaleilla aikanaan joista ne voidaan löytää. Me olemme ainoastaan ydinuhkaa vastaan. Ydinuhkaa ei pidä pelätä, se on voitettavissa. Ihmiset luodaan yhteen ainoastaan yhteisen uhan alla, tai yhteisen edun alla. Etu on nyt vain kaasuputki. Uhka on suurempi yhdistävä tekijä.

Ja toverit! Sanon yhden asian. Lahdessa on 50.000 naista. Me voimme ehkä vastata heille, jos emme voi vastata miesten hätähuutoon. Tämän kokouksen tunnuksena pitää olla: "Hyvin menee, naiset nauraa". Mutta muistakaa se nauru saattaa kääntyä ironiseksi ja pilkalliseksi. Silloin ei mene hyvin. Pitäkää naisille riittävästi paikkoja, ei niitä mitä on nyt, vaan vielä enemmän.

P u h e e n j o h t a j a : Puheenvuoro Leo Söderqvistille, Helsingin piiristä. Valmistautuu Sinikka Hurskainen, eduskuntaryhmä.

S ö d e r q v i s t , Leo (Helsingin piiri): Erkki Liikanen omassa puheenvuorossaan toi julki sen, että me olemme kansanliike. Olen hetkisen epäillyt tätä tuolla puolueosastotasolla kun järjestetään ammattiyhdistysliikkeen piirissä ryhmätoimintaa ja puolueosaston piirissä osaston kokouksia. Olen saanut sinne muutamia ihmisiä tulemaan paikan päälle, he tulevat kokoukseen ja kokouksen jälkeen kysyvät: missä ne ihmiset on?

Ollaanko me enää kansanliike siinä tapauksessa, jos ne ihmiset puuttuu siellä kentällä. Tämä kentän rooli muutenkin tässä puolueessa on pikkuhiljaa jäänyt vähemmälle huomiolle, sitä mukaan kun ammattitaito on politiikan teossa kasvanut tässä puolueessa ja poliittinen kannatus on kasvanut. Meidän toiminnan arviointi tapahtuu lähinnä nimen omaan ammattimiesten ja naisten toimesta. Itse ammattimiehenä työpaikalla tiedän sen, että jokainen arvostaa omaa työtään ja haluaa sitä työtä arvostettavan, mutta se, että jätetäänkö siinä tilaa arvostelulle myös, sitä me emme yleensä tee, jotka haluamme tätä arviointia suorittaa toiminnasta. Silloin saatetaan joutua tilanteeseen josta on esimerkkejä esim. tämän kevään aikana, jossa konsensuksen nimissä runnottiin järkisyillä perusteltu ja järkisyillä katsottaessa melko tyydyttäväkin, tai ainakin kohtuullinen sopimus, mutta siinä unohtui toinen puoli, se ihmisen tunnepuoli, joka meillä pitäisi olla työväenliikkeen piirissä tärkeä tekijä ja sen tekijän huomioiminen ratkaisuja tehtäessä onnistuu ainoastaan sillä tavalla, että se kentän rooli tässä tilanteessa huomioidaan, otetaan, annetaan niiden kentän ihmisten ajatuksille tilaa ratkaisuja tehtäessä.

Sitten toisena sellaisena kysymyksenä on tämä yhteistoimintarahastokysymys, jota on tässä sisäpoliittisessa julkilausumassa tarkoitus ottaa kantaa ja henkilökohtaisesti olisin sitä mieltä, että ei ole syytä tässä puoluekokouksessa lyödä yhtä ainoata mallia lukkoon, koska kenttä ei ole asiasta keskustellut. Tavallisella työpaikalla ei tunneta hajuakaan koko yhteistoimintarahastoista, eikä tästä ajatuksesta. Siellä on sama tilanne kun on vuokralaisdemokratian osalla tapahtunut jo. Ainakin Helsingissä päin näkyy se, että vuokralaisdemokratia ei vedä. Meillä on paikkoja erilaisissa vuokralais-toimikunnissa, meillä on paikkoja erilaisissa YT-toimikunnissa työpaikoillakin, mutta se ei ole sisäistetty se ajatus vielä. Se täytyy kysytää ja sen valmistautuminen täytyisi tapahtua ja sen suunnan antaminen täytyisi tapahtua tässä. Toinen mikä liittyy tähän kysymykseen siinä sisäpoliittisessa julkilausumassa, oli se,

että minä olen ainakin sitä mieltä, sanon suoraan näin, että kyllä se on tämän puolueen tehtävä valmistella ne näkemykset, ennenkuin ne viedään lopullisesti hallituksen käsitteelyyn. Ja kun sisäpoliittinen julkilausuma pitää sisällään, että edellytetään hallituksen selvittävän tähän liittyvät kysymykset, mutta ei puututa omiin selvitystöihin ollenkaan, niin siihen tulisi kiinnittää huomiota, että miten me oma selvitystyö tehdään. SAK pitää edustajakoukousensa 1986, se voisi olla esim. huomioitu siinä sisäpoliittisessa kannanotossa, että siihen tähdätään jotain siihen kohtaan.

Sitten kolmantena kysymyksenä olisi tämän taloudellisen kasvun ajatteluun liittyvä kysymys. Tämä kaikki materiaali mitä meillä periaateohjelman uudistamiskysymysten yhteydessä on esillä, perustuu taloudellisen kasvun ajatteluun ja tämä kasvu pelkästään tällaisessa muodossa ei kerro sitä mitä tarkoitetaan sosialidemokraattisella käsityksellä taloudellisesta kasvusta... Valo palaa jo. Kiitoksia.

P u h e e n j o h t a j a : Seuraavana Sinikka Hurskainen eduskuntaryhmästä. Valmistautuu Kirsti Väyrynen Uusimaa.

H u r s k a i n e n , Sinikka (eduskuntaryhmä:) Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit. Ajan niukkuuden vuoksi puutun ainoastaan yhteen kohtaan eli työllisyyteen, joka liittyy sisäpoliittiseen julkilausumaan.

Vaikka työllisten määrä on viime vuosien kuluessa noussut, ei kuitenkaan työttömien määrä ole samassa suhteessa laskenut. Työttömyys on ollut -70 ja 80 -luvulla yksi vaikeimmin ratkaistavista ongelmistamme. Ennen kaikkea työttömyys kohdistuu nuoriin, vaikka juuri heille pitäisi suoda mahdollisuudet oman elämän alkuun ilman kohtuuttomia esteitä. Sosialidemokraattien aloitteesta saatiin vuonna 1981 alkuun nuorten yhteiskuntatutkimus. Kokeilun tavoitteena oli taata jokaiselle alle 25-vuotiaalle nuorelle koulutus-, työ- tai harjoittelupaikka. Kokeilutoiminta päättyi vuonna 1983 ja vuonna -84 laajennettiin nuorten yhteiskuntatutkimus koko maahan perehdyttämistuen, harjoittelutuen ja oppisopimustuen osalta.

Kokeilusta saadut tulokset olivat myönteisiä ja ennen kaikkea perehdyttämistuella saatiin nuoria sijoitettua työhön ensin kuudeksi kuukaudeksi ja sen jälkeen useimmiten vakinaiseen työsuhteeseen. Lisäksi kokeilutoiminnasta kokonaisuudessaan saatiin kautta maan pääasiassa hyviä tuloksia. Sen vuoksi näkisin tärkeäksi, että kun kerran kokeilu laajennettiin koko maahan, tulisi näitä tuloksia analysoida ja nuorten työllistämiseen vaikuttavia menetelmiä edelleen kehittää, koska nuorten työllisyyteen vaikuttavia tekijöitä ei mitata ainoastaan tilastoilla, vaan myös syvemmin.

Tässä tilanteessa olisi tärkeää, että työvoimahallinnon resursseja lisättäisiin ja henkilökuntaa koulutettaisiin, jotta hallinto pystyisi antamaan ja tukemaan nuoria sekä auttamaan heitä löytämään oman lokeronsa tässä yhteiskunnassa.

Nuorten yhteiskuntatutkimus laajentuessa henkilökunnan ja varojen puutteesta heikkeni nuorten työvoimapaikoiden taso. Viime vuodenvaihteessa putosi nuorten yhteiskuntatutkimuksesta pois ns. kuntien takuutyöpaikat. Henkilökohtainen käsitykseni on, että takuutyöpaikkojen filosofia on parempi kuin kunnallisten työllistämistukipaikkojen. Takuutyöpaikoissa oli tavoitteena vakinainen työsuhte, kun taas kunnallisissa työllistämistukipaikoissa pyritään ainoastaan väliaikaiseen työllistämiseen. Väliaikainen työllistäminen on hätärat-

kaisu eikä vakinainen järjestelmä. Sen vuoksi olisi tärkeää, että yhdistettäisiin kunnalliset työlistämistukipaikat ja ns. takuutyöpaikat takuun hengen mukaisesti.

Hyvät toverit

Työvoimahallinto tukehtuu pian eri järjestelmiin ja niiden soveltamiseen. Olisi tärkeää, että uusia tukitoimenpiteitä ei enää valmisteltaisi, vaan vanhoja järjestelmiä kehitettäisiin edelleen. Nuorten yhteiskuntakuujärjestelmän kautta saatiin nuoria autettua kokonaisvaltaisesti. Sen vuoksi ei meidän pitäisi hyväksyä tynkätakuujärjestelmää, vaan vaatia nuorten yhteiskuntakuuta koko maahan kokeilun mukaisena järjestelmänä. Kiitos.

Puheenjohtaja: Ennen Kirsti Väyrysen puheenvuoroa **voinemme tässä vaiheessa todeta, että nimenhuudosta poissaolleet ovat ilmoittautuneet puheenjohtajalle. Kaikki 360 kokousedustajaa on siis paikalla. Todettaneen.**

Todetaan.

Puoluekokous toteaa, että kaikki 360 valittua puoluekokousedustajaa oli paikalla.

Puheenjohtaja: Tämän jälkeen Kirsti Väyrynen Uusimaa. Valmistautuu Veli-Pekka Turpeinen, Keski-Suomi.

Väyrynen, Kirsti (Uudenmaan piiri): Toveri puheenjohtaja, hyvät puoluekokousedustajat, hyvät toverit. XXXIII puoluekokous päättää tulevaisuudesta tänään. Suomen Sosialidemokraattien Puolue on merkittävä vaikuttaja meidän yhteiskunnassamme. Kun puolueen kannatus on ollut pitkään jo 25 prosenttia kaikista annetuista äänistä, takaa se melkoisen vaikuttamisen mahdollisuuden yhteiskuntamme päätöksenteossa.

Niin eduskunnassa kuin kunnallisissakin elimissä ovat edistykselliset ja yhteiskuntaa hyödyttävät päätökset leimanneet toimintaamme. Pieniä poikkeuksia lukuunottamatta on ryhmäkuri ollut kiitettävää ja meidän poliittinen voimamme piileekin yhtenäisyydessä ja yksimielisyydessä muiden repaleisten suurten puolueitten rinnalla. Yksilöllinen linja on ollut kohtalokas niin kokoomukselle kuin keskustapuolueellekin. Kyvyttömyys neuvotella ja sopia asioista ja kiistoista on ollut tuhoisa myöskin kommunisteille. Vasemmiston poliittinen voima on huolestuttavasti heikentynyt viime vuosina. Yksilöllistä linjaa ajavat tähdet ovat vaarallisia myös ammattiyhdistysliikkeessä.

Tämän kevään ammattiyhdistysliikkeen voimannäytöt ovat taas kerran antaneet selvän todistuksen siitä, mitä yksimielisyyden voima on. Puolueemme pitää nyt ja tulevaisuudessakin pysyä tiukasti tehtyjen päätöksiensä takana yksimielisesti. Päätöksenteko ei saa kuitenkaan riistää päättäjien henkilökohtaista mielipidettä eikä oikeutta ilmaista se asioiden keskusteluvaiheessa ennen varsinaista enemmistöpäätöstä.

Kun sanotaan, että me sosialidemokraatit olemme valtionhoitajapuolue se tuntuu hiukan kohtuuttomalta. Mutta totuushan kuitenkin on aika lähellä tätä väittämää. Meidän puolueemme jäsenhän on valittu tasavallan presidentiksi. Puolueen puheenjohtaja on ollut pääministerinä ennätysajan, sarja hallitusvastuuta vieläkin pitemmän ajan, jopa aikakauden.

Mihinkäpä tässä sitten päästään, oli sitten väittämä valtionhoitajapuolueesta kohtuuton tai ei. Todettakoon nyt kuitenkin, että tässä tehtävässämme me emme ole epäonnistuneet, päinvastoin. Jopa ulkomaalaisetkin talouseksperitit ovat antaneet kiittäviä lausuntoja maan

taloudenpidosta vaikeina lamavuosina. Haluankin antaa tässä yhteydessä kiitoksen puolueen johdolle ja eduskuntaryhmälle.

Puolueen kenttävään toimintaan on vuosikymmenien kuluessa suuresti muuttunut. Osastojen toimintaa leimaa nyt näkyvästi urheilu-, virkistys- ja opintotoiminnot. Pitkät ja ikävät, enimmäkseen kuivat asiakokoukset ovat jäämässä vähemmäksi ja puolue toiminnan painopiste on siirtymässä koko perheen toiminnaksi. Kaikki perheenjäsenet mukaan -toiminta onkin oiva keino kasvattaa puolueeseen uusi sukupolvi. Meidän monen ikääntyneen aika on jo väistymässä kohti loppuaan. Toivon kuitenkin vielä vanhanajan naisjaoston puhkeavan uuteen kukkaan tekemään käsitöitä ja keskustelemaan yhteisistä asioista. Tulee muistuttaa, että käden taito tietojen karttumisen lisäksi on tarpeellinen meille jokaiselle.

Kun olen istunut tuolla puolueenuevostossa aika pitkään, olen usein huomannut puolueen taloushoidossa epäkohtia. Ensiksikin moittisin kitsautta jäsenmaksutuoton liian pienistä osuuksista kenttäväelle. Ja kun nyt kaiken huipuksi puoluetoimikunta jälleen esittää jäsenmaksun korotuksia. No, jos sitä on pakko lisätä, niin suurituloisten vapaaehtoinen jäsenmaksu muutettakoon pakolliseksi lisjäsenmaksuksi. Kyllä rahanpuute puolueen taloudessa loppuu. Onhan meillä vielä isopalkkaisia jäseniä runsaasti, vaikka suurin osa heistä on aika aatteettomia ilman vapaaehtoisuuden periaatteita.

Puolueen taloudessa tulisi kuitenkin vastaisuudessa ottaa käyttöön tarkan talouden politiikka varsinkin edustusmenoja budjetoitaessa.

Henkilövalintoihin puuttuisin tässä puheenvuorossani sen verran, että puoluetoimikuntaan tulisi nyt todella valita kentän edustajia, ei kansanedustajia.

Hyvät toverit. Lopetan tähän kiitoksia.

Puheenjohtaja: Seuraavana Veli-Pekka Turpeinen, Keski-Suomi. Valmistautuu Reijo Lehtinen, Satakunta.

Turpeinen, Veli-Pekka (Keski-Suomen piiri): Hyvät toverit. Täällä on pöntöstä jo muutenkin puhuttu tänä päivänä sosialidemokratian suvereenisuudesta suomalaisessa poliittisessa kentässä ja kieltämättä näin asia onkin. Mutta ilmeisesti kysymys on myöskin siitä, että muilla poliittisilla puolueilla on eräällä tavalla pallo hukassa, kuin siitä, että sosialidemokratialla olisi nyt täysin selvät ja määritellyt vastaukset tulevaisuuden haasteisiin, kahden ajan ja kahden maailman haasteisiin, niin kuin julkisessa keskustelussa on sanottu.

Mutta vielä tätä tärkeämpi seikka on se, että nykyaikana yleinen politiikka on arvostukseltaan varsin suuressa aallonpohjassa. Vailla syytä tämä tietystikään, tämä aallonpohja ei ole, mutta on hyvin vaikea sanoa mikä on syy ja mikä seuraus. (Välihuuto: ei saa selvää) Minä puhun yleisölle. (Välihuuto: ei kuulu mitään) Jaa, lyhennetäänkö tämä ajasta.

Politiikassa eräs suuri seuraus politiikan arvostuksen aallonpohjasta taikka syy siihen on politiikan henkilöistyminen. Se on tähän nykypäivään liittyvä ilmiö, jolla mielestäni on negatiivisia vaikutuksia politiikan sisältöön ja sen arvostukseen. Esimerkiksi puolueemme päääänenkannattajaa lukiessaan jopa Urpo Leppänen näyttää olevan merkittävämpi poliittinen voima nykyisessä Suomessa kuin Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä, 6 kuukautta merkittävämpi poliittinen tavoite kuin Sosialidemokraattisen Puolueen työllisyyspoliittisen ohjelman toteuttaminen. Jos sosialidemokratia on luonteeltaan nykyisin bernsteinilaista, voi yleistä politiikan arvostusta ja sen kulkua kutsua foinikialaiseksi, jolle merenkulku on tär-

keää. Sosialidemokratia elää tällä hetkellä yhtä hämmentävimmistä kausistaan, käytännön politiikan ja periaatteiden ristivedossa. Sosialidemokraateilla on johtava rooli porvarienemistöisen eduskunnan porvarienemistöisessä hallituksessa. Sosialidemokratiaan ehkä tästä syystä asetetaan suurempia odotuksia kuin sen parlamentaarinen asema voi mahdollistaa. Tämä seikka ja politiikan yleinen henkilöllistyminen asettaa puolueen tällä hetkellä ja tulevaisuudessa todellisen valinnan eteen toiminnan painopisteistä.

SDP tunnetaan tänään ulkopoliitiikkaan, kansainvälisyyteen ja myös mm. ympäristöpolitiikkaan keskittyneenä puolueena. Talouspoliittisia vaihtoehtoja ei liiemmälti ole keskustelussa esille viritelty. Yhteiskuntapolitiikan osalohkoista on mielestäni kuitenkin talouspolitiikka erittäin suuressa asemassa ja määräävässä asemassa. Kun vaihtoehtoista talouspoliittista keskustelua ei ole käyty, niin voidaan ilmeisesti todeta, että nykyisin harjoitettu talouspolitiikka on sosialidemokraattien tavoitteiden mukaista. Puhutaan kilpailukyvyn turvaamisesta, jolla tarkoitetaan suomalaisen vientiteollisuuden voittojen turvaamista. Toisin sanoen talouspolitiikan johtajatuksena on sisäisen kysynnän mukauttaminen passiivisesti ulkoisen tasapainon asettamiin puitteisiin. Perinteinen talouspolitiikka huolehtii suuryritysten ja erityisesti vientiteollisuuden investoinneista samalla kun se pyrkii säätelemään palkkatulojen ja kulutuksen kehitystä. Näyttää siltä, että kotimaisten markkinoiden pienuus on syynä deflaatiopolitiikan harjoittamiseen eli kotimaisen kysynnän supistamiseen. Tässä onkin onnistuttu viime vuosina verraten hyvin. Jatkuva, reilusti yli 150 000 työttömän elämäntilanne mielestäni ansaitsee vientiteollisuuden ja ulkomaankaupan kunniakirjan. Kuitenkin voidaan väittää esimerkiksi perinteiseen keynesiläiseen ajatusmalliin nojautuen, että tahallisesti työttömyyttä luovalla politiikalla, jota nykyinen talouspolitiikka mielestäni on, korotetaan tuotantokustannuksia ja vaikeutetaan vientiä. Vientisektorin tuotantorakenteen vieläkin varsin yksipuolinen koostumus aiheuttaa toki holhoavia toimenpiteitä, jotta työllisyys vientisektorilla voitaisiin turvata. Mutta samalla on kyettävä huolehtimaan työllisyyden turvaamisesta kotimaisella sektorilla. Työllisyyden hoidossa ei lähtökohtana tule olla vertailu muihin maihin, vaan täystyöllisyys omassa maassamme, kuten esimerkiksi "Kohti täystyöllisyyttä" ohjelmassamme on. Mutta ristiriitaa käytännön politiikan ja periaatteiden välillä on pyrittävä ainakin vähentämään. Täystyöllisyys tavoitteena säilyy korulauseena siihen saakka kunnes siihen tähtäävää talouspolitiikkaa ryhdytään harjoittamaan. Kahden ajan eläjällä tulee olla myöskin kahden ajan vastaukset ja tulevaisuuden utopioista toivottavasti keskustellaan huomisen periaateohjelmakeskustelun yhteydessä niin kuin tullaan käymäänkin. Kiitoksia. (Suosionosoituksia).

Puheenjohtaja: Puheenvuoro Reijo Lehtisellä Satakunnasta. Pekka Moilanen Oulun piiristä valmistautuu.

Lehtinen, Reijo (Satakunnan piiri): Toveri puheenjohtaja, arvoisat puoluekokousedustajat. Sisäpoliittisessa julkilausumassa, joka meille puoluekokousedustajille on jaettu, on mielestäni selkeästi aistittu ja esiintuotu ne kansalliset kysymykset ja asiakokonaisuudet, jotka juuri tällä hetkellä ovat ajankohtaisia ja vaikeasti ratkaistavissa. Monet asiat ovat vaikeasti ratkaistavissa siitä syystä, ettei löydy poliittista tahtoa eikä enemmistöä niiden ratkaisemiseksi. Toiset asiat jäävät ratkaisua vaille taloudellisista syistä johtuen. Monia asioita ei näet voida ratkaista yksin poliittisin mielipitein. En kuitenkaan ole aivan vakuuttunut, että

esimerkiksi poliittisen voiman käytössä olisimme aina muodostaneet päätöksenteon pohjaksi maailmankatsomuksellisia näkökohtia. Eli olemme valitettavasti joissakin asioissa unohtaneet periaattemme. Tämä on johtanut yhteiskunnallisten päälinjojen hämärtymiseen. Varsinkin kunnallispolitiikassa meitä ei erota kokoomuksesta edes poliisi. Uuskonservatiiviset ajatukset ovat hiipimässä myös sosialidemokraattisten tovereitten ajattelutapaan. Käytännössä tämä on merkinnyt tuottavuuden ja tehokkuuden korostamista ja samalla vaatimuksia julkisen alan tehtävien siirtämistä yksityisten ja kaupallisella perusteella toimivien yritysten hoidettavaksi. Samalla se on merkinnyt ihmiskesteisten arvojen lähes täydellistä sivuuttamista. On valitettavaa, että monet sosialidemokraattiset luottamushenkilöt ovat myös vaatimassa yksityistämistä huolimatta, että kaikille pitäisi olla tiedossa yksityisen yritystoiminnan pyrkimys voiton maksimointiin heti, kun riittävät edellytykset siihen ovat olemassa. Varsinkin työmäärärahoihin palkatut tuntipalkkaiset työntekijäryhmät ovat joutuneet porvariston rummutuksen kohteeksi. Samoin niin sanotut apulaisryhmät. Kuntien työnä tehtyjä perinteisiä kunnan omia töitä on siirretty yksityisille. Varsinkin rakennustoiminta kunnissa on erityisesti tappolinjalla siitäkin huolimatta, että oman työn laatu on ylivoimaista verrattuna yksityisten tekemiin kohteisiin.

Perusteena on usein ollut väite, että kunnan omina töinä työt tulevat kalliimmiksi. Omien töiden kalleus ei kuitenkaan ole todellista, kuntiin on nimittäin luotu sisäinen laskutusjärjestelmä, jonka avulla saadaan kuntien omista töistä laskennallisesti todellisia menoja huomattavasti kalliimpia. Kuntien talousarviot ovatkin sisäisestä rakenteestaan johtuen korkeampia kuin todelliset menot. Tällä hetkellä näyttää esimerkiksi jätehuoltolain toteuttaminen myös muodostuvan eräänlaiseksi tulonsiirtojärjestelmäksi, jossa kunta toimii rahanvälittäjänä keräämällä jätehuoltomaksut kiinteistöiltä ja luovuttamalla ne yksityisille jätekuljetusfirmoille. Kuntien oma pesulatoimi on myös otettu erityisen karsinnan kohteeksi ja monilla alueilla ollaan joutumassa vahvasti kartelloituneitten suursuureiden ammuille.

Käsitykseni mukaan julkiseen sektoriin kohdistuvaan hyökkäykseen, johon syyllystyy maamme oikeisto, ei puolueemme ole ryhtynyt selkeästi ottamaan kantaa julkisen hallinnon ja sen palvelutehtävien puolesta. Pikemminkin toverimme ovat kunnallishallinnossa olleet myötävaikuttamassa porvarillisen suunnan jatkumista ja tästä syystä usein julkisessa hallinnossa toimivien sosialidemokraattisten luottamusmiesten ja ammattiyhdistysliikkeessä henkilöstön parissa toimivien tovereiden kesken on jouduttu ikään kuin barrikadin eri puolille.

Lopuksi hyvät toverit toivon, että Sosialidemokraattinen Puolue ja sen kunnallishallinnossa toimivat toverit, joita tälläkin paikalla on varmasti hyvin monia, ryhtyvät toimimaan kuntien oman työn osuuden säilyttämisen puolesta ja jopa sen lisäämiseksi. Tällä tavoin parhaiten suojaamme julkisia verovarojamme yksityisiltä voiton tavoittelijoilta ja samalla lisäämme taloudellista demokratiaa. Jätän puheenvuoroni menettelytapavaliokunnan käyttöön ja toivon, että he todella kaikesta paperitulvasta huolimatta voisivat tähän tutustua ja ottaa sen huomioon sisäpoliittista julkilausumaa mahdollisesti tarkistaessaan. Kiitoksia.

Puheenjohtaja: Seuraavana Pekka Moilanen, Oulun piiri. Valmistautuu Erkki Raatikainen, Uusimaa.

Moilanen, Pekka (Oulun piiri): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit. Tämä puheenvuoro on kenttämiehen näkövinkkeli käytyyn keskusteluun.

Ensiksikin haluaisin arvioida mennyttä puoluekokouskautta ja todeta kuten täällä monet muutkin puheenvuoron käyttäjät ovat todenneet, että mennyt puoluekokouskausi on ollut menestyksenkäs. Takavuosien paljon puhutut torjuntavoitot ovat toivottavasti lopullisesti taakse jäänyttä historiaa. Vaalityössä on saatu uutta ilmettä, vaalit on voitettu ja näistä johtopäätöksenä voisi ehkä vetää sen, että vaalitulokset ovat varmimpia mittareita harjoitetun politiikan oikeellisuudesta. Ne ovat myös todisteita, että järjestökoneisto on ollut päällisin puolin ainakin toimiva. Oulun sosialidemokraattinen piiri on ollut tyytyväinen harjoitettuun hallitus- ja eduskuntatyöhön.

Kuitenkin tästä eteenpäin tarvitaan uutta ilmettä, uutta korkeampaa profiilia. Tämän puoluekokouksen avaus oli todella vakuuttava. Sosialidemokraattinen Puolue on vakuuttava kansainvälisissä suhteissaan erityisesti rauhan politiikan ajamisessa.

Järjestötyöstä toteaisi sen, että periaateohjelmakeskus on ollut järjestöelämää virkistävä, mikä näkyy siinä, että jäsenet ja kansalaiset ovat olleet kovasti kiinnostuneita puolueesta. Tähän linjaan sopivat erityisen hyvin puoluesihteerin esiin nostamat neljä kohtaa ja yhdyin lämpimästi kannattamaan näitä puoluesihteerin esittämiä ajatuskuluja. Erityisesti kannatan esityksiä puolueen arvostuksen nostamiseksi.

Sanomattakin on selvää, että meillä on järjestötyössä ongelmia ja kritikoitavaa, mutta niistä on mielestäni tarpeetonta tässä ryhtyä luetteloimaan, mutta uskon, että ne ovat ratkaistavissa ja rohkenen olla optimisti tässä suhteessa. Uusia toimintatapoja tarvitaan ja niille avautuu mahdollisuuksia monessakin mielessä. Yksi esimerkki on se, että monissa kunnissa on menossa sukupolvenvaihdos, mikä on näkynyt mm. kunnallisvaalien ehdokasasettelussa. Nyt uudet toimintaan tulevat toverit tarvitsevat todella tukea ja pönkkää ja opastusta. Paperit, kirjoitetut paperit siihen eivät riitä, tarvitaan enemmän keskustelua. Se virkistää ja toivoisin erityisesti yksipuolisen kritiikin sijasta nimenomaan positiivisia keinoja, niitä kuulee valitettavan vähän ja harvoin. Kiitos.

Puheenjohtaja: Muistutan puhujia siitä, että esityslistan kohtaan 14 päättyy ehdotusten teko aika, eli klo 19.00, eli vajaan puolen tunnin kuluttua.

Seuraavana Erkki Raatikainen, Uusimaa ja tämän jälkeen valmistautuu Arja Ilola, Varsinais-Suomi.

Raatikainen, Erkki (Uudenmaan piiri): Toveri puheenjohtaja. Sanottakoon hyväkin sana puoluejohtajalle ja se on, että meillä ei ole tässä Sosialidemokraattisessa Puolueessa hajaannusta, arvostelua ehkä ilmenee. Jokainen meistä, vaikka jäljellä täällä ei kovin monta olekaan, jotka kokivat puoluehajaannuksen, osaavat kyllä antaa arvon yhtenäisyydelle esittäen kunnioituksensa etenkin puolueen puheenjohtajalle, joka on sitä menestyksellisesti pitänyt yllä. Tietysti on todettava, että valtiomiesaseman saavuttamisessa on ehkä ollut hyvää onneakin, sikäli, että toisilla on ollut niin kovin heikko johto. Ajatelkaapa miten paha tilanne todella voisi olla jos Suomen oikeistolla olisi ollut sellaisia johtajia kuin rouva Thatcher Englannissa tai Ronald Reagan Amerikassa josta Kohl Saksan Liittotasavallassa, vaikka hän vaikuttaakin hiukan samanlaiselta vätykseltä kuin Suominen Kokoomuksessa. Mitä SKP:hen tämän jälkeen tulee, varoittaisin ylimielisyydestä, johon viime aikoina ehkä olem-

me tottuneet. Voi ilmetä vaara, että mielipidejohtajuus vasemmistossa voi siirtyä täältä pois-päin, mikäli nykyinen Aalto — isolla ja pienellä kirjaimella kirjoitettuna — jatkuisi etenkin kun se nyt on korkealla kansainvälisellä tasolla leimattu melkein sosialidemokratiaksi.

Kun Paasio 60-luvulla esitti tunnetun kehoituksensa siirtyä pari piirua vasemmalla, perusteena oli, että sosialidemokraateista vasemmalle oli silloin 27 prosenttia äänestäjistä. Tähän seikkaanhan on kiinnitetty huomiota sosialidemokraattisen nuorison julkaisun Sosialistisen Poliitiikan tunnetussa viime numerossa, joka on tuolla eteisessäkin saatavana. Viime aikana vaaraa vasemmalta ei ole ehkä pidetty yhtä vakavana ja suuntaus onkin sen vuoksi heilahtanut oikealle. Nykyinen talouspoliittinen linja alkoi oikeastaan jo Tampereen puoluekokouksen jälkeen vuonna -72, jolloin enemmistöllä hyväksyttiin sitoutuminen Euroopan talousyhteistöön ja sitä kautta kapitalistiseen kansainväliseen järjestelmään. On luonnollista, että politiikka siellä on porvarillista, koska talousyhteisön tarkoitus on pitää yllä kapitalismia ja vastustaa sosialismia. Porvarillinen hegemonia yhteiskunnassa onkin myös täällä vahvistunut ja se ilmenee muun muassa viestinnässä ja vaikka täälläkin ehkä käytetään sanontaa "informaatioyhteiskunta, tietoyhteiskunta", niin sellaisestahan ei ole kysymys, vaan kaupallisesti johdetusta propagandayhteiskunnasta nykyisin teknisin viestintävineinen ja suuntaus on työväenliikettä vastaan.

Kun on käynyt, että me sosialidemokraatit kannamme 25 prosentin kannatuksella 75 prosentin vastuuta, olemme siis leimaantuneet porvarillisessa yhteiskunnassa tuoksi tunnetuksi valtionhoitajapuolueeksi muussakin kuin siinä kuin Kalevi Sorsa tunnen — myös lievästi itseironisessa merkityksessä, jonka hän aikanaan esitti. Meillä on consensus ja suostuntapolitiikalla pidetty yllä vähän samanlaista suuntausta kuin Saksan Liittotasavallassa, missä sitä sanotaan "Zwei drittel gesellschaftiksi" kaksi kolmasosayhteiskunnaksi.

Puheenjohtaja: Viisi minuuttia kulunut Erkki Raatikainen.

Raatikainen, Erkki: Hyvä, no minä vain sen puolen minuutin kohdalla, mikä vielä on mahdollisesti jäljellä, sanon, että kaksi kolmasosa yhteiskuntaa on siltä kannalta työväenliikkeelle vaarallinen, että se yksi kolmasosa, joka putoaa ikään kuin pois, on yleensä köyhempää väkeä ja niiden edut tulevat hoidetuksi, jotka ovat keski- ja ylempää luokkaa ja sen tähden tällaisen vanhan vasemmistolaisen sopisi, jos toveri puheenjohtaja sen vielä sallii, palata siihen toivomukseensa, että tässä puolueessa heiluriliike alkaisi vähin erin palata työväenliikkeen perinteellisiä vasemmistolaisia arvoja kohti. Kiitoksia. (Suosionosoituksia).

Puheenjohtaja: Tämän jälkeen Arja Ilola, Varsinais-Suomi. Valmistautuu Vuokko Väänänen, Oulun piiri. .

Ilola, Arja (Varsinais-Suomen piiri): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit! SDP:n teettämä järjestökysely vuonna -83 on varsin mielenkiintoinen kokonaisuus, mutta valitettavan vähälle huomiolle jäänyt jäsenistön keskuudessa. Tutkimuksen tuottamaa tulosta toivoisin todella hyödynnettävän puolueessa ja otankin sen esille tässä puheenvuorossa ikäänkuin todistusaineistokseni. Se kertoo jotain tämän päivän perusdemarista. Vastanneiden ryhmässä työttömien määrä oli erittäin pieni. Kansa-, kansalais- tai ammattikoulun käyneitä

suurin osa ja vastanneista yli 60 prosenttia asuu rivi- tai omakotitalossa. Toisin sanoen: melko hyvin menee. Ehkä tältä pohjalta ovatkin ymmärrettävämpiä jäsentemme asuntopoliittisen ratkaisut tai kiinnostamattomuus työttömien ongelmiin tai yleensä solidaarisuuteen. Kuitenkin vastanneiden joukossa työttömyyden vähentäminen on ylivoimaisesti merkittävin asia, jota pitäisi puolueen hoitaa. Tutkimuksessa kysyttiin kantaa myös tuki ryhmätoimintaan. Selvä enemmistö hyväksyi tukiryhmätoiminnan ja myös selvä enemmistö oli ollut tällaisessa mukana. Mielenkiintoista on, että rästiläisten joukossa suhtauduttiin muita kielteemmin tukiryhmätoimintaan ja että tukiryhmien toimintaan osallistui huomattavasti runsaammin väkeä kuin puolueen perusyhdistysten piiriin tai kunnallisjärjestön vaalityöhön. Onko nyt kuitenkin käymässä niin, että tukiryhmätoiminta ei ole enää virallisen organisaation hallinnassa ja mistä voimat tulevaisuudessa otamme puolueen vaalityöhön. Kuitenkin ollaan nyt näyttämässä vihreää valoa ilman sääntöjä ja sidonnaisuuksia. Ollaanko myös hylkäämässä ajatukset pitkistä listoista? Epäilen, että tulevaisuudessa eduskuntavaaleihin on aina vaikeampaa löytää ehdokkaita. Henkilöityminen on jo mennyt liian pitkälle. Tukiryhmät ovat haalineet joukkoihinsa jo valtaosan jäsenistöstä ja edelleen kasvanut rahankäyttö asettaa rajansa tai aiheuttaa ikäviä seuraamuksia. Olisi saatava aikaan sopimukset rahaktoista, ei vain puolueiden välillä vaan myös puolueen ja piirien sisällä. Sopimukset tulee solmia riittävän ajoissa ennen vaalikampanjoiden suunnittelua.

Vallankäyttö ja keskittäminen puolueessa on paljon puhuttu asia — ja minä eräs hyvä esimerkki tästä puoluekokouksesta, joka olen valiokunnan puheenjohtaja ja vielä kaiken lisäksi ääntenlaskija — mutta vähän puolueessa aiheuttanut toimenpiteitä. Tutkimuksessa suurin osa vastaajista totesi olevan paljon eroja vaikutusvallan suhteen kansalaisia koskevassa päätöksenteossa. Yllättävän useat kokivat voivansa vaikuttaa jokseenkin riittävästi puolueosastoissaan, mutta mitä ylemmäs järjestelmää puoluekoneistossa mentiin, sen pienemmäksi ihmiset kokivat vaikutusmahdollisuutensa. Jopa puolueosaston vaikutusmahdollisuudet puoluejohtoon päätöksiin nähtiin melko huonoina tai erittäin huonoina. Surullista ja eniten huolta pitäisi kuitenkin tuntea siitä, että vastaajat tunsivat voivansa vaikuttaa siihen hyvin, ketä valitaan edustamaan mutta ei siihen, miten edustajat asioita ajavat. Meillä puoluekokousedustajilla lieenee viimeisen kuukauden ajalta melkoisesti esimerkkejä tästäkin. Onko niin, että kenttä on johdosta kaukana, johto kentästä kaukana? Kyllä on. Eikä kiinnostusta jäsenten keskuudessa herätä ylhäältä päin tulevat neuvot ja ohjeet, jos suunta ohjeisiin ei ole molemminpuolinen. (Epäselvä sana). Puoluetoimiston johdon ja toimitsijoiden jalkauttamisen Helsingin ulkopuolelle tulee jatkua toimintatalkoiden ohimentyäkin. Kannanotto puoluetoiminnasta ei sisällä sanaakaan puolueuuvoston työstä tai roolista. Kuitenkin sen työkenttä on täydellisen uusimisen tarpeessa, sen vaikuttamismahdollisuudet on oltava käytännön eikä vain juhlapuheiden tasoa. Päätöksiä siunaavana elimenä se on liian kallis ja hankala organisaatio, edustajia turhauttava ja jäsenistöä ajatellen täydellinen pluffi.

P u h e e n j o h t a j a : Tämän jälkeen Vuokko Väänänen, Oulun piiri. Valmistautuu Risto Parjanne, Kymi.

V ä ä n ä n e n , Vuokko (Oulun piiri): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit. Aivan aluksi ensimmäistä kertaa puoluekokouksessa mukana olleena imettelen sitä, miksi kansanedustajat ovat ottaneet tämän yleiskeskustelun vaalifoorumikseen. Eikö kansanedustajat omassa

eduskuntaryhmässään voi keskustella näistä asioista ja painottaa niitä asioita, mitä he ovat täällä tuoneet esille? Koska tämä on puoluekokous ja meidät on tänne valittu kentän edustajina, niin luulin, että asetelma pitäisi olla päinvastainen. (Suosionosoituksia). Kansanedustajien ja niitten edustajien, jotka me olemme valinneet hoitamaan meidän asioitamme, pitäisi kuunnella täällä, mitä meillä on sanottavaa siitä työstä, mitä he ovat tehneet.

Sitten menisin toiseen asiaan, työmarkkinapolitiikkaan, josta täällä on puhuttu paljon ja joka myös minua on koko kevään puhututtanut ja koko kevään raivostuttanut. Tulopoliittiset ratkaisut ovat aivan täysin tulleet SAK:n kentän harteille. Meistä on tehty pakollisia päänaavaajia ja siitä on seurannut sitten se, että työpaikoilla sosialidemokraattiset aktiivit, sosialidemokraattiset luottamushenkilöt ovat joutuneet puun ja kuoren väliin. Ja minä luulen, että kovin pitkään tällainen tilanne ei voi jatkua työpaikoilla. Olen itse Oulun piiristä, jossa työpaikat ovat hyvin voimakkaasti kommunistienemmistöisiä ja voitte, toverit kuvitella, miltä tuntuu SAK:n valtuuston kokouksen jälkeen mennä työpaikalle selittämään elektronikkatyöntekijälle 85 pennin korotusta. Ja voitte myös kuvitella sen, miltä tuntui, kun Akavan lakot loppuivat, joista toki osa oli oikeutettuja, osa ei, loppuivat ja korotukset olivat huomattavasti suuremmat.

Eräs asia, joka myös tässä tupo-ratkaisussa on mielestäni annettu jopa väärin kentälle tiedoksi, on tämä hyvityssakkokysymys. Luulen, että hyvin moni SAK:n valtuustossa käsitti niin, että tämä hyvityssakko olisi kuitenkin erillinen, sitä ei olisi sidottu Pekkas-ratkaisuun. Nyt joka tapauksessa se on sidottu niin tiukasti Pekkas-ratkaisuun, että sitä ei voida edes siirtää sen vertaa, että muuten työpaikkojen pelisäännöistä sovitaisi. Ja lakot, mitkä työpaikoilla järjestetään, ovat osittain tietenkin poliittisiäkin, mutta siellä on hyvin paljon sellaisia lakkoja, jotka käydään tosissaan työnantajaa vastaan silloin, kun työnantaja käyttäytyy röyhkeästi, työnantaja ei noudata sopimuksia ja on erittäin epäsolidaarinen. Työntekijöillä ei ole muuta mahdollisuutta kuin mennä lakkoon. Kaikki neuvottelutiet on käyty loppuun, koska työnantajalla on yksipuolinen oikeus ratkaista asiat työpaikoilla. Nämä asiat täytyy ehdottomasti kytkeä hyvityssakkokysymykseen. Jos niitä ei kytketä, me työpaikoilla ollaan sellaisessa tilanteessa, että me emme voi tehdä siellä yhtään mitään enää. Työntekijät ovat täysin alistettuja sen jälkeen. Työnantaja voi sanella kaikki ehdot. Ja ei kai me puolueena voida tällaiselle linjalle lähteä. Kyllä kai meidän on ajateltava, että työpaikalla täytyy myös työntekijöillä olla oikeuksia, koska työpaikoilla me koko ajan ohjelmissa pyrimme siihen, että työntekijät pääsevät vaikuttamaan työpaikkansa asioihin ja työntekijöille myös tulee päättävältä. Meillä on keskeneräinen yt-laki, jota ehdottomasti pitäisi myös kehittää. Se on hyvin nimellinen laki. Siellä kokoonnutaan silloin kun työnantaja haluaa ja käsitellään niitä asioita, mitä työnantajat haluaa. (Puheenjohtaja: Vuokko Väänänen, 5 minuuttia kulunut).

Oisin vielä halunnut sosiaalipoliitikasta puhua, mutta sanon sen verran, että sosiaalipoliitikkaa ei Suomessa saa jäädyttää, ei varsinkaan sosialidemokraattien. Kiitos. (Suosionosoituksia).

Puheenjohtaja: Järjestävä valiokunta esittää, että tähän yleiskeskusteluun pyydetäisiin puheenvuorot kello 19:ään mennessä. Tämä menettely hyväksyttäneen.

Hyväksytään.

Järjestävän valiokunnan esitys puheenvuorojen pyytämisestä hyväksyttiin yksimielisesti.

Puheenjohtaja: Tämän jälkeen Risto Parjanne ja sitten annan puheenvuoron puheenjohtaja Kalevi Sorsalle. Ensin Risto Parjanne.

Parjanne, Risto (Kymen piiri): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit. Kiinnitän huomioni sisäpoliittisen julkilausuman Poliittinen yhteistyö nimiseen kohtaan. Totean, että sisäpoliittisessa julkilausumassahan täytyy varsin tarkoin ottaa kantaa hallitusyhteistyöpohjaan ja tämä muotoilu on mielestäni varsin laaja. Esitän harkittavaksi, että olisiko meidän otettava yksityiskohtaisempi kannanotto tähän kysymykseen. Kiitos.

Puheenjohtaja: Tämän jälkeen puheenjohtaja Sorsa. Erkki Hatakka valmistautuu.

Sorsa, Kalevi (Puoluetoimikunta): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit. Vastaisin vain kahteen minulle tehtyyn kysymykseen, jotka molemmat koskivat allekirjoituksia. Ensimmäinen siitä, miksi en ole allekirjoittanut, toinen siitä, että olenko ehkä vaikuttanut, melkein allekirjoittanut.

Tämä neljän maanosan vetoamus oli valmisteltu erään kansainvälisen parlamentaarikkoryhmän aloitteesta, sen allekirjoittaneiden pääministereiden kesken. Se satuttiin julkistamaan hetkellä, jolloin olin Ruotsissa Ruotsin pääministerin vieraana ja pääministeri Palme piti oikeana tarjota minullekin mahdollisuutta tulla siihen vielä mukaan, kun nyt siellä satuin olemaan. Kun tilanne kuitenkin Suomessa on se, että täällä johtaa ulkopoliittikkaa tasavallan presidentti eikä pääministeri, ei ollut paikallaan pääministerin nimeä Suomesta tuohon senkään vuoksi laittaa — ja muutenkin tietysti se päätöstilanne oli kovin myöhäinen. Siinä ei ollut mahdollisuutta esimerkiksi vaikuttaa tekstisisältöön. Tällä tavoin siis emme itse tekstiin allekirjoitusta laittaneet eikä siinä näkynyt kyllä olevan kenenkään muunkaan allekirjoitusta. Siinä oli vain nimiä. Sen sijaan ilmoitin, että Suomen kannalta sen vetoomuksen tavoitteet olivat täysin kannatettavia ja että me tuemme tätä vetoomusta. Minä en usko, että allekirjoittajat ovat edes keräämässä nimiä tuohon vetoomukseen tälläkään hetkellä. Sen sijaan he luonnollisesti kaipaavat tukea hankkeelle ja sitä me annamme.

Pekkasen paperi, josta toveri Havin taas kyseli, valmistui sovittelijan toimesta eikä siihen pääministerin nimeä pyydetty eikä tarjottu. Päinvastoin minusta on hyvin tärkeätä, että sovittelija on täysin riippumaton, niin tämä sovittelija kuin jokainen seuraavakin sovittelija, esitystä tehdessään. Se on todella hänen esityksensä ja hänen harkintansa varassa tehty. Toveri Havinin ja minun roolini olivat hyvin samanlaiset; me olimme molemmat sitä sopimusta taikka sitä ehdotusta hyväksymässä, hän Metalliliitossa ja minä hallituksessa. Ja sen jälkeen olemme koettaneet kannanottoamme puolustaa, mitä ymmärsin toveri Hävininkin tarkoittaneen. Sillä kovin kummallistahan olisi, jos ensiksi hyväksyisimme ja sitten pitäisimme hyväksymäämme sopimusta huonona. Silloin olisimme tehneet virheen jommassakummassa päässä, joko hyväksyessämme tai jälkikäteen tekoamme arvostellessamme. Minusta Pekkasen sopimus puutteineenkin oli hyvä sopimus sekä kansantaloudelliselta kannalta että työntekeijäin kannalta. (Suosionosoituksia).

Puheenjohtaja: Järjestävän valiokunnan puheenjohtaja on pyytänyt ilmoitta-

maan, että ne järjestävän valiokunnan jäsenet, jotka pystyvät kokoustyöskentelystä irtautumaan, kokoontuvat kello 19 kokoushuoneeseen. Tämän jälkeen Erkki Hatakka, Uusimaa, valmistautuu Tarja Kautto, Uusimaa.

H a t a k k a , Erkki (Uudenmaan piiri): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit. Puoluetoimikunnan esityksessä kannanotoksi puoluetoiminnasta on paljon hyvää. Voisi kuitenkin käyttää sanontaa, että se on oikeasuuntainen, mutta ei mene tarpeeksi pitkälle. Haluankin vähän höystää tätä keskustelua ja puuttua hiukka myöskin toveri Liikasen alustuksen eräisiin kohtiin.

Ensinnäkin puoluetoiminta ja julkisuus. On totta, että tietyssä määrin tiedotusvälineiden piirissä vallitsee sekä "kekkoskrapula" että "koivistokohmelo". Mutta kyllä poliitikot niitä myöskin mestarillisesti ruokkivat omalla itseriittoisuudellaan ja vallantäyteydellään. Tarkoitankin tässä puoluekenttää yleensä Suomessa. Minkäänlaisia virheitä ei voida myöntää tehdyn vaikka tiedotusvälineillä olisi kuinka hyviä syitä moittia poliitikkojen tekemisiä. Ikäänkuin poliitikot olisivat ainoa ammattiryhmä maassa, jonka arvosteleminen on sopimatonta. Koko viime talven ajan on toimittaja-ammattissa työskentelevänä kaikissa yhteyksissä saattanut havaita puolueen merkkihenkilöiden ja toimitsijoiden keskuudessa ehtimiseen varsin itsetietoista ja kielteistä suhtautumista viestimiin ja niiden edustajiin. Toki esimerkiksi television ja radion toimittajakunnasta löytyy puutteellista ammattitaitoa ja virheitä tehdään, mutta väärällä tiellä ollaan pyrittäessä sysäämään kaikki puoluetoiminnan arvostelun aiheet toimittajien niskoilille. Pääosa toimittajaraportoinnista on meillä toki asiallista. Meidän ei pidä täällä niputtaa eri tiedotusvälineitten toimintaa samalla tavalla kuin suuri osa kaupallista lehdistöä niputtaa puolueet ja poliitikot. Suosittelen kansainvälistä vertailua siitä minkälaista lehdistö, radio ja televisio Suomessa ovat verrattuna siihen mitä se on muissa länsimaissa. Hyvät toverit puolueen johdossa ja puoluejärjestöjen toimistoissa. Jos SDP:llä olisi satatuhatta aktiivista tiedottajaa työpaikoilla, asuinympäristössä ja järjestöissä ei puolue olisi tiedotusvälineiden armoilla niinkuin sen tärkeät edustajat tänä päivänä ilmeisesti tuntevat olevansa. On kyllä katsottava peiliin vielä pitempään kuin tätä kannanottoa valmisteltaessa on tehty. Puolueellahan voisi olla nuo satatuhatta tiedottajaa jos sen jäsenistö voisi hyvällä omallatunnonlla olla viemässä sanaa eteenpäin puolueen aikomuksista, sen taistelusta tavoitteidensa puolesta tietäen, että puolueen edustajat kaikilla tasoilla poliittista toimintaa ovat vakavasti asiansa ottavia ihmisiä, jotka haluavat vilpittömästi kuunnella toisia ihmisiä ja heitä pyyteettömästi auttaa. Voi kysyä, onko näin vai löytyykö edustajistamme erilaisilla vallankäytön tasoilla vieläkin liikaa omahyväisyyttä ja itseriittoisuutta, omanvoitonpyyntiä ja ehkä myöskin valmiutta kyseenalaisten keinojen käyttöön. Ei kukaan vaadi edustajiltaan täydellisyyttä, yli-ihmisiä me emme edustajiksemme halua. Puoluetoiminnan huono maine yleensä johtuu toisaalta poliitikoista itsestään ja toisaalta siitä, etteivät meidän puolueemme kohdalla puolueen jäsenet ole halunneet eri syistä toimia aktiivisesti puolueen tiedottajina ympäristössään. Kaikki lähtee järjestötoiminnan arvostuksen puutteesta meidän omassa keskuudessamme. Työtä puolueosastoissa ja kunnallisjärjestöissä ei arvosteta asianmukaisella tavalla, ei ainakaan tähän asti ole arvostettu, on puoluekokouksien asiakirjoissa sanottu mitä tahansa. Toivottavasti toveri Liikasen puheenvuoro merkitsee muutosta, muutoksen alkua tässä suhteessa. Niin ammattipoliitikot kuin puoliammatillaiset kunnallispolitiikan kes-

keisinä henkilöinä ja toimitsijat ottavat usein järjestöihmiset välttämättömänä pahana, joiden puoleen käännytään lähinnä oman valinnan varmistamiseksi. Kriittikkiä ei siedetä, siitä hermostutaan, se kostetaan. Kunnallispoliittiset johtajat elävät omassa suljetussa piirissään, puolueosastojen harvat aktiivit turhautuvat. Puolueosastoissa koetaan, ettei voida vaikuttaa sen enempää omaan kunnan kuin puolueenkaan asioihin valtakunnan tasolla. Jäsenistö passivoituu ja etäytyy puolueen toiminnoista ja puolueen kannattajiin saadaan yleensäkin yhteyttä vain tiedotusvälineiden avulla, jos sitäkään tietä. Aitoa keskustelua on vähän ja koska puolueosastojen tilaisuuksissa ei viihdytä, koska toverihenkeä niistä ei aina oikein meinaa löytyä, ei toimintoihin osallistuta ja kiulu kasvaa. Näin puolueen tavallinen jäsenistö ei tiedä mihin puolue tähtää puhumattakaan siitä, että se voisi kokea mahdolliseksi vaikuttaa erilaisiin asioihin. Tässä olisi joitakin esityksiä siitä, mitä olisi tehtävä. Heitän ajanpuutteen takia vain pari seikkaa listani lopusta.

Esittäisin, että puoluetuomikunnan olisi säännöllisesti esimerkiksi kerran kuussa keskityttävä järjestöasioiden käsittelyyn ja toivon, että puolueen ylimpienkin johtohenkilöiden aika-taulusta löytyisi tietyin väliajoin säännöllinen aika tavata ketä tahansa puolueen jäseniä ja muitakin suomalaisia ihmisiä.

P u h e e n j o h t a j a : Puheenvuoro Tarja Kautolla, Uusimaa. Tämän jälkeen V. O. Veilahti, Pohjois-Häme.

K a u t t o , Tarja (Uudenmaan piiri): Toveri puheenjohtaja, Hyvät toverit. Ympäristö- ja asuntopoliittisen valiokunnan Uudenmaan jäsenet ovat käsitelleet puoluekokoukselle tehtyjä aloitteita. Sosiaalinen oikeudenmukaisuus ei mielestämme ole toteutunut etenkin asuntokysymysten kohdata. Haluamme puoluekokouksen kiinnittävän asiaan huomiota sisäpoliittisessa julkilausumassa. Asuntotilanteesta on muodostunut yhteiskuntamme pahin kansalaisten eriarvoisuutta ilmentävä tekijä. Asuntotilanne on keskimäärin kohentunut, mutta samaan aikaan erityisesti nuorten ja vähävaraisten lapsiperheiden asunnon saanti on käynyt yhä vaikeammaksi. Alueellisesti ongelma näkyy ennenkaikkea Uudellamaalla ja maamme suurissa asutuskeskuksissa. Suurin pula on vuokra-asunnoista. Vuokralla asuminen on erityisesti nuorille usein ainoa mahdollisuus. Alle 30-vuotiaista yli 50 % asuu vuokralla. Vuokra-asuntojen tuotanto on kuitenkin viime vuosina jatkuvasti laskenut. Ns. kovalla rahalla vuokra-asuntojen määrä on laskenut vuoden 76 16.000 asunnosta vuoden 83 5.000 asuntoon. Suunnitelmat antaa verohelpotuksia vuokranantajille lienevät eräs välttämätön keino houkutella asunnonomistajia antamaan asuntoja vuokralle, mutta ilman valtion rahoittamaa uustuotantoa ongelma ei tule ratkeamaan. Valtion maksama asumistuki on viime vuosina painottunut asuntolainojen korkojen verovähennyksiin. Verovähennysoikeus kohdistaa tuen nykyisellään pääosin omistusasuntoa hankkiville hyvätuloisille. Sillä on myös suoranainen vaikutus kerska-asumisen lisääntymiseen. Asuntolainojen maksuajajat ovat Suomessa lyhyempiä kuin muissa läntisen Euroopan maissa, mikä sekin osaltaan rajoittaa vähävaraisten mahdollisuuksia omaan asuntoon. Asuntopula sinällään korottaa asuntojen ja vuokrien hintoja. Lisäksi hintojen nousuun vaikuttaa yksityinen asunnonvälitystoiminta. Se mahdollistaa myös keinottelun asuntopulalla. Lähtökohdaksi asuntopoliitikassa on otettava asumisen perusturva. Jokaiselle kansalaiselle on kyettävä osoittamaan kohtuuhintainen asumistasoltaan kelvollinen asunto.

Uudenmaan puoluekokousedustajat tulevat tänään tekemään vielä menettelytapavalio-kunnalle yksilöiden ehdotuksen, jossa kiinnitetään huomiota mm. seuraaviin asioihin: 1. Valtion rahoittaman tuotannon määrä pysytetään seuraavan viiden vuoden ajan vähintään 25.000 asunnossa, joista 10.000 on vuokra-asuntoja. Vuokra-asunnoista kiintiöidään 1.000 asuntoa sellaisten kuntien käyttöön, joissa nuorten asuntotilanne on erityisen huono. 2. Valtion asuntomääräraha erotetaan vuosittaisesta budjetista ja selvitetään mahdollisuudet perustaa erityinen valtion asuntorahasto. 3. Asuntolainojen korkojen verovähennysoikeus rajataan sosiaalisin perustein koskemaan pääosin ensiasunnon hankkijoita sekä sellaisia, joilla perhetilanteessa tapahtuneet muutokset edellyttävät suuremman asunnon hankintaa. Verovähennys tulee suorittaa suoraan verosta. 5. Perustetaan kunnallinen asunnonvälitysjärjestelmä.

Puheenjohtaja: Puheenvuoro V O. Veilahdella Pohjois-Hämeestä. Valmistautuu Eila Kujala Vaasan piiri.

Veilahti, Veikko O. (Pohjois-Hämeen piiri): Toveri puheenjohtaja, hyvät puoluekoukustoverit. Tämä puoluekokous on tärkeä vaihe liikkeemme arkipäiväisessä ja monasti varsin ehkä turhauttavaltakin tuntuva toiminnassa. Se keskeyttää arjen, periodisoi varsin mukavasti tämän ajallisesti ja antaa meille tilaisuuden tarkastella politiikkamme keskeisiä kysymyksiä ja toivoisin erityisesti, että tämä kokous jäisi puolueemme historiaan eräänä sellaisena profiiliin kirkastumisen, omaleimaisuuden vahvistumisen asiallisen keskustelun kokouksena, jota on kohtuullista odottaa.

Tämä on ollut hyvin kummallinen kevät, tämä kulunut kevät. Ei yksistään niinkuin luonnon puolesta, vaan politiikan henkisen ilmaston puolesta. Meillä on mennyt poliittisesti varsin hyvin. Sosiaalidemokraattinen puolue, pitkäaikaisesta hallitusvastuustaan huolimatta on onnistunut säilyttämään ja vahvistamaan parlamentaarista asemaansa. Puolueemme on parlamentaarinen puolue ja me olemme parlamentarisessa järjestelmässä. Suomessa on myöskin hyvin kehittynyt vahva ammattiyhdistysliike, joka tosin keskusjärjestöjen osalta on vielä hajautunut, meillä on neljä keskusjärjestöä, joitten syntyamisellä on oma historiallinen selityksensä. Ja kansalaisyhteiskunta tällä sektorilla näyttää joutuneen eräänlaatuisen liikkeeseen, on tullut aika omituinen tilanne jolloin tämä puolueemme parlamentaarinen profiili toiselta puolelta ja vaikutusvaltamme ammattiyhdistysliikkeessä ja toimintamme ammattiyhdistysliikkeessä toiselta puolelta eivät ole näyttäneet aina varsin hyvin sopeutuvan, joskin erittäin mukavasti ratkaisuihin on päästy neuvottelemalla ja asioista sopimalla.

Ainakaan SAK:laista ammattiyhdistysliikettä ei mielestäni ole voitu kovin paljoa syyttää vastuuttomuudesta eikä konsensus-hengen rikkomisesta. Kyllä se hengen rikkoutuminen on nyt haettava tänä vuonna jostakin muualta.

Nyt on puhuttu hyvinvoipien ja hyväosaisten kapinasta. Tämä on tietysti ilmaisuna vähän omituinen, sillä mikä on hyväosainen, se on suhteinen asia, mutta epäilemättä maamme työmarkkinahistoriassa on ihan ainutlaatuinen tilanne se, kun yhteiskunta järkkyy sen vuoksi, että korkeasti palkatut ja koulutetut ryhmät eivät katso voivansa valvoa etujansa muulla tavoin kuin turvautumalla sellaisiin työmarkkinapoliittisiin menetelmiin, jotka aikaisemmin Suomessa ovat olleet aina vasemmiston asioita. Tämän jälkeen ei ole ainakaan

täällä porvaripuolella kanttia sanoa, että taas ne kommunistit rähisivät ja taas ne käyttivät väärää ja huonoa politiikkaa. Ainakin yksi argumentti meni porvareilta pois.

Mutta se hinta, mikä tästä kevään ratkaisusta on maksettu, se on vielä nähtävissä ja sanoisin, että kun julkisen sektorin virkamiehistö toimihenkilöistä, työntekijöistä on kysymys, niin silloin ne rahat otetaan jostakin ja ne otetaan veroina ja se mitä verottaja ottaa niin sen vie inflaatio. Ja paljonko siitä sitten lopulta jää käteen ja mihin hyvytyteen se sitten käytetään, on semmoinen ikuinen ongelma ja minä luulen, että nämä työmarkkinahenkilöt joutuvat sitä pohtimaan.

No niin, en puutu tähän enempää, sanoisin vain, että sosiaalidemokraattisen puolueen rooli suhteessa taloudellisiin etujärjestöihin ja näiden rooliin on joutunut harkittavaksi monelta kannalta ja meidän olisi syytä analysoida tarkkaan mitä on tapahtunut tänä keväänä työmarkkinakentässä ja tämän analyysin jälkeen meidän täytyis pitää jonkinlainen seminaari, missä vähän katsottaisiin näitä perusteita ja mihinkä tässä ollaan oikein menossa. Sil-lä ennalleen ei palata. Se on aivan varmaa.

Siis on selkeytettävä näitä rooleja. Puolue ei ole taloudellisen edunvalvonnan järjestö. Se on kokonaisvaltainen voima, joka mobilisoi poliittista tahtoa. Se kasvattaa kansaa, vaikuttaa lainsäädäntöön ja hallintoon, organisoii vaalit ja hankkii sillä tavalla kansan kannatuksen ja kansan valtakirjan avulla ryhtyy vallankäyttöön, mikä on politiikan ja puoluepolitiikan olemus.

Talous on Suomessa hoidettu sittenkin verrattain hyvin moneen muuhun Euroopan maa-han verrattuna. Mutta työttömyys on ja pysyy — vakava asia, en siihen puutu enempää. Toteaisin vain, että tämä aikuiskoulutus ja sivistyspalvelujen kehittäminen tulee kyllä vastai-suudessa tältäkin kannalta yhä tärkeämmäksi. Pitäisi luoda jo henkisiä valmiuksia sille jär-jestelmälle, jonka näen tuolla tietoyhteiskunnassa jossakin, eikä niin kovin kaukanaakaan, olevan jo tulossa. Silloin me tarvitsemme siihen uudenlaisen koulutusjärjestelmän. (Pu-heenjohtaja: 5 minuuttia kulunut.) Onko loppu nyt? (Puheenjohtaja: On loppu nyt!)

No, lyhyestä virsi kaunis. Jatketaan huomenna. Kiitos. (Suosionosoituksia).

P u h e e n j o h t a j a : Eila Kujalalla puheenvuoro Vaasan piiristä, valmistautuu Jorma Bergholm, Helsinki.

K u j a l a , Eila (Vaasan piiri): Hyvät toverit! Minä puhun suulla suuremmalla. Tuon nimit-täin puolueosastoni sananmukaiset terveiset kokousjärjestyksen tähän kohtaan. He käski-vät nimittäin sanoa, että ei mitään muuta vikaa ole Sosialidemokraattisessa Puolueessa kuin että lähemmäs kansaa. Voisin tietysti jättää tämän puheenvuoroni tähänkin. Se kertoisi oikeastaan sen, mitä pitää, mutta muutamalla sanalla haluan perustella heidän terveisiään.

Täällä on puhuttu näköalattomuudesta. Meillä päin ei uskota siihen, että tämä puolue oli-si näköalaton. Sitä ei se ole. Mutta viimeisten vuosien ja poliittisen tilanteen vallitessa tätä näköala-asiaa ei ole voitu pitää sillä tavalla puolueen toiminnassa kuin olisi pitänyt. Ja tä-hän meidän pitäisi täällä kokouksessa etsiä uusia vastauksia, uusia keinoja, joilla me voi-simme puolueemme näköaloja, pitkän tähtäimen päämääriä ja tavoitteita pitää enemmän esillä siellä poliittisen toiminnan juuritasolla, puolueosastoissa.

On kaksi asiaa, jotka viime aikoina ovat vaikuttaneet tämän vaikutelman syntyyn. Tupo-sopimuksen kohdalla oli joitakin sellaisia piirteitä. Väki hyväksyi Pekkas-sopimuksen muki-

sematta, piti sitä kansantaloudellisesti erittäin hyvänä, kuten täälläkin on todettu, ja piti jopa työntekijöillekin kohtalaisena. Mutta sitten pakkasi ymmärrys loppumaan, kun tuli tämä hyväosaisten liikehdintä. Kun ne metsurit tulivat sieltä metrin hangesta kannettuaan päivän sitä sahaa, jolla vihreätä kultaa tälle maalle vuoltuaan, eivät oikein tahtoneet ymmärtää sitä, että jonkun palkankorotuksissa puhutaan tuhansista markoista. Eivätkä ne tevalaiset oikein tahtoneet ymmärtää, kun ne olivat ommelleet sen ompelukoneensa äärellä urakkatahdilla koko päivän, myöskään tätä samaa asiaa. Kapinaa ei syntynyt, mutta terveiset lähtivät tästä tilanteesta.

Toinen vaikutelmaa nostanut asia on puolueemme valtionhoitajaluonne, joka nyt on pikkuisen ehkä liioitellusti tullut tässä kokouksessa esille. Mutta silloin myöskin totuus paljastuu, kun joku asia tulee voimakkaasti esille. Meidän on itsekritiikkiä harjoitettava myöskin tämän seikan kohdalla.

Näistä hallituskuvioista puolueemme voimakkaasta roolista hallituksessa, niin kuin tiedämme, johtuu myöskin tämä asia. Ja tästä me emme pääse tulevaisuudessakaan eroon. Mikäli me aiomme tässä maassa hallita, olla sen hallituksessa mukana, niin me tulemme välttämättä olemaan ristiriidassa aika ajoittain tupo-sopimusten kanssa. Näin me olemme ymmärtäneet, ja tästä lähtökohdasta tulisi myöskin tulevaisuudessa lähteä.

. Ristiriita tulee olemaan. Mutta millä tuohon ristiriitaan sitten vastaamme? Se mielestäni tuli Erkki Liikasen alustuksessa hyvin esille. Sitä on vähän täällä kritisoitu, joten minä haluaisin vähän puolustaa sitä. Kuka tähän asiaan uskoq ellei puoluesihteerille. Hän piti innostavan alustuksen, ja minä olisin halunnut sen nauhalle niille meidän kaikille miehille ja naisillemme siellä kaikissa perusosastoissa, sillä innostusta, rohkeutta ja rohkeutta meidän väeltämme puuttuu. Ei heiltä näköaloja puutu, ei tavoitteita eikä päämääriä. Eikä työväenhenkiyys oli heistä mihinkään kadonnut, mutta väsyttää joskus näitten paineitten alla, missä myöskin ilmeisesti puolueen johto kokee väsymystä.

Kun näitten päivien aikana teemme täällä omaa puoluepolitiikkaamme, tehkäämme siitä sellaista, että löydämme SDP:n linjasta sellaisia kysymyksiä, jotka auttavat meitä, rohkaisevat meitä, ja antavat meille voimaa pitää siellä perusosastoissa niitä tavoitteitamme niin esillä, että ihmiset rohkaistuvat ja jaksavat tästä eteenpäin. (Suosionosoituksia).

Kokouksen puheenjohtajaksi siirtyi Iris Hacklin.

14. ASETETAAN EHDOKKAAT PUOLUENEUVOSTON PUHEENJOHTAJAKSI, I JA II VARAPUHEENJOHTAJAKSI SEKÄ PUOLUENEUVOSTON MUIKSI JÄSENIKSI, PUOLUE-TOIMIKUNNAN PUHEENJOHTAJAKSI, I JA II VARAPUHEENJOHTAJAKSI, PUOLUESIHTEERIKSI, RUOTSINKIELISTEN PUOLUEJÄRJESTÖJEN EDUSTAJAKSI SEKÄ PUOLUE-TOIMIKUNNAN MUIKSI JÄSENIKSI JA VARAJÄSENIKSI.

Puheenjohtaja: Hyvät toverit! Ennen kuin annan seuraavan puheenvuoron tässä yleiskeskustelussa, koskien 13. kohtaa, ilmoitan kohtaan 14. liittyvän asian.

Ehdokkaiden asettamisaikahan päättyi kello 19. Ja kaikki asetetut ehdokkaat kirjoitetaan listaksi tuolla kansliassa ja toimitetaan siten tämä moniste kokousedusta-

ijen käyttöön, niin että teille kaikille tulee tiedoksi, keitä henkilöitä puolueen johtoon ehdotetaan.

Puheenjohtajan ilmoitus henkilöehdokkaiden asettamisajan päättymisestä merkittiin tiedoksi.

13. POLIITTINEN TILANNE JA SDP 1981—84

Puheenjohtaja: Seuraavana 31. puheenvuoro tässä yleiskeskustelussa. Se on Jorma Bergholmin Helsingistä. Ole hyvä! Valmistautuu Marianne Laxen, Sosialidemokraattiset Naiset.

Bergholm, Jorma (Helsingin piiri): Minäkin olen sitä mieltä, kuten Eila Kujala, että puoluesihteeri Liikanen piti erittäin hyvän puheenvuoron tämän keskustelun alustukseksi. Ja jotta tämä keskustelu ei menisi pelkästään ikään kuin etukäteen kotona kirjoitettujen puheitten tapaiseksi, yritän vähän harrastaa niin sanottua vuoropuhelua puoluesihteeri Liikasen näitten neljän viimeisen kohdan kanssa, jossa hän ikään kuin viitoitti tietä eteenpäin, asetti lähtökohtia toiminnallemme. Nehän olivat solidaarisuus, toisaalta se, että puolue ei saa valtiollistua, kolmanneksi se, että puolue työ on saatava kunniaan ja neljänneksi se, että aatekeskustelua täytyy syventää ja jatkaa. Näin minä ainakin suurin piirtein ne ymmärsin.

Nämähan ovat hyvät lähtökohdat poliittiselle työlle, erinomaisen hyvät. Mutta ehkä nyt sitten tullaan sellaiseen kysymykseen, että jos me toisaalta olemme tavattoman tyytyväisiä nykytilanteeseen, ja olemme sitä mieltä, että esimerkiksi kulunut puoluekokouskausi on ollut onnistunut, niin sitten me olemme pienessä ristiriidassa sen kanssa, että monissa näissä asioissa mielestäni on esimerkiksi viimeisen kolmen vuoden aikana kuljettu huonoon suuntaan, ehkäpä ilman muuta tuota viimeistä lukuunottamatta.

Tässä on tullut ihan viime aikoina tilastollistakin aineistoa siitä, että tuloerot on ensimmäistä kertaa pitkiin aikoihin tässä maassa kasvaneet viimeisen viiden vuoden aikana ja myös nyt päättyneellä puoluekokouskaudella. Solidaarisuus ei ole toiminut. Pääomatulojen verovapautta on lisätty jne. Nuorten ihmisten asuntokurjuus, joka on tämmöistä sosiaalista-loudellisista solidaarisuusasioista ehkä kaikkein rankin, on varmasti vaikeutunut, vaikka minulla ei siitä mitään numeroaineistoa ole tarjota. Ainakin se on vaikeuttanut isoissa kaupungeissa tavallisten nuorten ihmisten mahdollisuuksia löytää itsellensä asuntoa. Samanaikaisesti luksusasuminen on lisääntynyt. Tässäkin asiassa on kuljettu huonoon suuntaan.

Toinen ja kolmas kohta, että puolue ei saa valtiollistua ja että puolue työ on saatava kunniaan, liittyvät mielestäni tiiviisti yhteen, ja käsittelenkin niitä tässä samassa.

Ongelmaksi mielestäni muodostuvat sellaiset tekijät kuin politiikan ammatillistuminen ja kuilun kasvaminen poliittisten johtajien, edustajien ja toisaalta sitten jäsenistön ja toisaalta tavallisten kansalaisten väliin. Ja luulisin, että myöskään edellinen puoluekokouskausi ei tässä suhteessa ole merkinnyt käännettä siihen suuntaan, että johtajien ja johdettavien välisen juopa olisi vähentynyt, että politiikka olisi vähemmän ammatti ja enemmän itse kunkin kansalaisaktiivisuutta ja kansalaisoikeutta ja kansalaisvelvollisuutta.

Tähän liittyy myös se seikka, että poliittiset aktiivit alkavat olla tässä yhteiskunnassa var-

sin hyväosaista porukkaa, ja poliittisten aktiivien huippukerros tulee toimeen erinomaisen mukavasti ja heidän sosiaalinen todellisuutensa on erittäin kaukana siitä kärsimyksestä ja hädästä, jossa tämän päivän ihmiset vielä monasti elävät. Ja tämä on sellainen seikka, mikä väistämättä, ilman mitään moralisoinnin sävyä johtaa siihen, että sellaiset ihmiset, jotka eivät omakohtaisesti asioita koe, huonommin todennäköisesti jaksavat pitää niitä asioita mielessä. Tämä johtaa siihen, että puolue valtiollistuu. Tämä johtaa siihen ettei arkista puoluetyötä jakseta pitää kunnossa.

Sitten minä sanoisin lopuksi, että aatekeskustelu on erittäin hyvä. Sitä pitäisi jatkaa. Mutta pikkuisen tuntuu joskus siltä, että esimerkiksi sisäpoliittinen julkilausumaluonnos ja periaateohjelma-aineisto ole oikein samasta kynästä lähtöisin. (Suosionosoituksia).

Puheenjohtaja: Toverit! Tähän väliin jälleen ilmoitus huomisesta aikataulusta. **Kokouksen yleisaikataulusta poiketen järjestävä valiokunta esittää, että puoluekokous huomenna 7. päivänä kesäkuuta alkaisi vasta kello 9 aikaisemmin ilmoitetusta kello 8:sta poiketen.** Piiriryhmille jää tällöin kokousaikaa kello 8:sta 9:ään, eli tämä aika ei ollut tarkoitettu nukkumiseen vaan piiriryhmien kokouksiin.

Totean vielä, että huominen kokouspäivä siis kello 9 alkaa puheenjohtaja Sorsan alustuksella periaateohjelman uudistamisesta. Tulkitsen nuo taputukset sillä tavalla, että kokous mielihyvin hyväksyy tämän aikataulumuutoksen.

Muutos on hyväksytty.

Puoluekokous hyväksyy yksimielisesti järjestävän valiokunnan esityksen seuraavan kokouspäivän alkamishetken siirtämisestä.

Puheenjohtaja: Seuraavana Marianne Laxen, Sosialidemokraattiset Naiset, ja valmistautuu Pekka Salonen, Pohjois-Häme.

Laxen, Marianne (Sosialidemokraattiset Naiset): Hyvät toverit! Meidän tulisi nyt keskustella kolmesta edellisestä vuodesta ja tarkastella vähän tulevaisuudesta eteenpäin.

Ensiksi haluaisin esittää kysymyksen meille jokaiselle; miten pitkä se on se tulevaisuus, josta me keskustelemme. Joittenkin mielestä tulevaisuus loppuu kunnallisvaaleihin 1984. Toisten mielestä tulevaisuus on kolme vuotta, eli seuraava puoluekokouskausi. Minusta tulevaisuuden tulisi olla paljon pitempi. Sosialidemokraattisten Naisten keskuudessa tarkastelemme tulevaisuutta, kymmenen, kahdenkymmenen vuoden perspektiivillä. Ja se tarkoittaa myös sitä, että meidän on tarkasteltava menneisyyttä.

Esimerkkinä ehkä täälläkin kannattaa ottaa esille se, mitä meidän toverimme Forssassa tekivät. He tekivät historiaa. He uskalsivat asettaa utopioita, jotka varmasti huijasivat niitä tovereita, jotka ohjelmia kirjoittivat. Ja he eivät kirjoittaneet niitä ohjelmia ajatellen, että he saavat näitä asioitaan läpi kolmessa vuodessa, viidessä vuodessa tai kymmenessä vuodessa. He uskalsivat asettaa utopioita, jotka vaativat meiltä tänäkin päivänä työtä. Useimmat heidän vaatimuksistaan on jo ehditty toteuttaa.

Tältä pohjalta, toverit, meidänkin tulee tehdä tätä puoluetyötä, ei tyytyä syksyyn 1984 tai seuraavaan puoluekokouskauteen. Ja silloin meidän tulee myös uskaltaa keskustella siitä, mitä me sosialismilla tarkoitetaan, minkälainen on se yhteiskunta, jota me haluamme rakentaa.

Sosialidemokraattiset Naiset on sosialismia yrittänyt määritellä siten, että se on yhteiskunnallinen tila, jossa ei alisteta eikä käytetä hyväksi toista ihmistä. Ja tämä on käsitykseni mukaan hyvin kantava ja kestävä määritelmä sosialismista, joka kelpaa edelleenkin Sosialidemokraattiselle Puolueelle.

Tämä asettaa vaatimuksia toimintatavoillemme tänä päivänä. Meidän tulee toimia solidaarisesti, demokraattisesti, tasa-arvoisesti tässä puolueessa juuri nyt, eikä siirtää sitä vastuuta jollekin toiselle, koska vastuuta emme voi siirtää. Tänä päivänä puoluekokouksen edustajat päättävät tulevaisuudesta. Tänä päivänä jokainen puoluekokouksen edustaja ottaa vastuun näistä päätöksistä. Te ette voi siirtää näitä päätöksiä piiriryhmän enemmistö-päätöksiksi tai jonkun muun tekemiksi päätöksiksi. Jokainen on moraalisesti vastuussa siitä, mitä tämä puoluekokous tulee päättämään. Ja tämän haluaisin alleviivata, josta tietäsimme, millä korteilla pelaamme.

Naisliikkeessä ollaan erittäin huolestuneita siitä tilasta, missä puolue tänä päivänä on. Alle 30-vuotiaita puolueen jäseniä on olle 7 prosenttia. Naisten lukumäärä kyllä lisääntyy puolueessa. Ehkä siitä syystä, että ukot eivät jaksa olla mukana. Meitä on jo yli 36 prosenttia, ja tämä pitää myös muistaa, kun valitsemme puolueen päättäviä elimiä.

Kirkko on pitänyt kirkolliskokouksensa ja siellä ei suostuttu naispappeuden toteuttamiseen. Toivon, että tämä puoluekokous kuitenkin omissa valinnoissaan ottaa huomioon sen, että naisilla on elämänkokemusta ja asiantuntemusta, jota myös kannattaa käyttää Sosialidemokraattisessa Puolueessa.

Naisliike, niin kuin sanoin, on huolestunut puoluekokouksen tulevista päätöksistä, jotka koskevat sekä asiakirjoja että puolueen valintoja. Haluaisin nyt varoituksena — jos näin voi sanoa — laulaa erään laulun teille, joka jollain tavalla kuvastaa meidän huoltamme puolueesta. Ja todella toivon, ettei tätä laulua tarvitse laulaa enää tämän jälkeen.

"On niin sinun lempesi kylmä,

se on niin kuin talvi ja jää

ei voi sinun rintasi koskaan

tuntea tulta lämmittävää.

Vain syys sinun syömmessä viihtyy

kun ois kuolleet kukkaset maan

ei voi lemmen hehkua antaa

ken sai kylmän rakkauden vain".

Toivottavasti tämä ei ole Sos.dem. puolueen vastaus meille. (Suosionosoituksia).

P u h e e n j o h t a j a : Kiitos Mariannelle kauniista laulusta ja ehkä voidaan yhdessä todeta, että ajan ylittäminen tällä tavalla laulaen nyt tällä kertaa kävi päinsä, kunhan ei tule tavaksi!

Seuraavana Pekka Salonen Pohjois-Hämeestä ja valmistautuu Erkki Liikanen.

S a l o n e n , Pekka (Pohjois-Hämeen piiri): Toveri puheenjohtaja, hyvät puoluekokousoverit! Toveri puheenjohtaja, on tietyllä tavalla arkipäiväistä näin tietynlaisen linjavan puheenvuoron jälkeen, jonka Manne käytti, alkaen Forssan puoluekokouksesta ja päättäen laulamiseen, siirtyä viime kevään tapahtumiin.

Sain aiheen pyytää tämän puheenvuoron lähinnä siitä syystä, että Erkki Liikasen alustus

sisälsi näkemyksen viime kevään lakkotapahtumista julkisen sektorin osalta ja myöskin siitä syystä, että Maili Mustonen muutamalla sanalla ja mielestäni oikein luonnehti eräitä keskeisiä asioita, tämän sinänsä meitä sosialidemokraattejakin ravisuttaneen lakkoaallon tiimoilta.

Haluaisin todeta, kun keskustelua tuon järjestelmän arvostelemisesta on seurannut, niin arvostelua on lähinnä kahdenlaista. On ollut arvostelua, joka on sisältänyt myöskin ehdotuksia ja sitten on ollut arvostelua, joka on rajoittunut vain siihen, että järjestelmä pitää lopettaa ja purkaa ja piste.

Tähän jälkimmäiseen arvosteluun ovat syyllystyneet myöskin eräät sosialidemokraatit.

Tästä ensinmainitusta arvostelusta, joka on sisältänyt ehdotuksia on syytä tuoda esiin mm. STK:n arvostelu, joka tähtäsi siihen, että koko järjestelmä on palasteltava ja että julkinen sopimusjärjestelmä on muullakin tavoin irroitettava yleisestä työmarkkinaneuvottelujärjestelmästä.

Tähän ehdotukseen on SAK: n sosialidemokraattien taholta otettu kielteinen kantaja hyvin selvästi ja jyrkästi. Mielestäni tuo ehdotus, jos se toteutuisi, niin voisi kysyä, että miten esimerkiksi pyrittäisiin keskitettyihin ratkaisuihin, joita täällä on pidetty tärkeänä, jos kolmasosa palkansaajista esimerkiksi SAK: n alueella olisi järjestelmästä ulkopuolella. Toisin sanoen sopisi eri tavoin ja eri äkaan palvelussuhteensa ehdoista.

Eräs mielestäni aika erikoinen arvostelu, joka on esitetty on se, että pitäisi muuttaa kunnallisen sopimusjärjestelmän luottamusmieselin virkamieselimeksi. Ja kun se on tehty poliittikon suulla ja niiltä tahoilta, jotka väittävät, että poliittinen päätöksenteko on aina demokraattisempaa kuin virkamiesten päätöksenteko, niin tämän väitteen kanssa ehdotus on mielestäni ristiriidassa. En ota siihen kantaa, onko se hyvä vai huono.

Eräs mielestäni kannatettava konkreettinen ehdotus on tehty valtakunnansovittelijan taholta, joka on ollut sitä mieltä, että tämän kunnallisen sopimusjärjestelmän ja valtion vastaavan järjestelmän välistä yhteydenpitoa ja menettelytapoja on tiivistettävä.

Myöskin sanoisin näin, että kun täällä on puhuttu valtionhoitajapuolueesta, että on aika vaikeaa varmaan meille sosialidemokraateille useinkin orientoitua tietyllä tavalla siihen tehtävään, mihin on valittu. Tarkoitan tällä sitä, että joku saattaa ymmärtää, kun on mukana tällaisessa päätöksentekoeuimissa, joissa päätetään työntekijöiden palvelussuhteen ehtoja, niin siellä ikään kuin edustetaan kahta tahoa. Edustetaan kuntaa työnantajana ja edustetaan myöskin siinä jotenkin samalla omaa taustajärjestöä, sitä mistä poliittisesti ponnistaa. Ja näitten yhteensovittaminen on varmasti erittäin vaikeata.

Mikään järjestelmähän ei tietysti ole lopullinen ja minusta on oltava mukana kaikissa asioissa ja konkreettisissa ehdotuksissa tämän uusimiseksi.

Puheenjohtaja: Seuraava puheenvuoro Erkki Liikanen ja valmistautuu Pekka Morri, Helsinki.

Liikanen, Erkki (puoluetoimikunta): Toveri puheenjohtaja! Vastaisin muutamaa täällä esitettyyn kysymykseen ja kommenttiin.

Ensinnäkin mitä Jorma Bergholmin puheenvuoroon tulee, niin olen samaa mieltä politiikan ammatillistumisen vaaroista. Mutta ehkä näkisin sen vielä siten, että kun me katsomme yhä enemmän aikaa viepiä kunnallisia luottamustehtäviä, niin joudumme havaitsemaan, että yhä enemmän niitä joutuvat hoitamaan henkilöt, joilla on sellainen työpaikka jossa näi-

tä hommia voi hoitaa työaikanaan. Sellaiset ihmiset, jotka tekevät vuorotyötä teollisuudessa, avoimella sektorilla, alkavat tippua pois luottamustehtävistä. Ja alkaa tulla ei vain palkattujen toimitsijain vaan myöskin kunnallisten organisaatioiden tai vastaavien piirissä, sellainen piiri, joka pyörittää itse asiassa sosialidemokraattista kunnallista demokratiaa. Tässä on selvä vaaransa, jonka kanssa pitää olla hyvin huoleellinen.

Toinen asia liittyy yhteistoimintarahastoihin. Täällä oli tehty pari kysymystä näiltä osin. On kysytty, miksei puoluetoimikunta tehnyt täsmällisempää ehdotusta. Molemmat puheenvuorot ovat olleet mielestäni hyvin rakentavia. Ensinnäkin lähtökohta on se, että yhteistoimintarahastot ovat sen tyyppinen kysymys, jossa puolueen ja ay-liikkeen pitää kulkea, jos nyt ei ihan samaa tahtia niin kuitenkin koordinoitusti. Me olemme pyrkineet näitä asioita yhdessä selvittämään. Meillä on ollut yhteinen seminaari, jossa tultiin siihen tulokseen, että yhteen malliin ei pidä nyt lyödä kiinni kaikkea, vaan pitää viedä keskustelua eteenpäin ja hakea erillisiä vaihtoehtoja. Puoluetoimikunta esittää puoluekokoukselle, että hallitus panisi tämän homman liikkeelle, koska me emme halua ajaa Suomessa asiaa umpikujaan yhden mallin osalta. Meidän eromme Ruotsiin ajattelussa on se, että me olemme lähteneet yrityskohtaisista ratkaisuista, ruotsalaiset valtakunnallisista ja alueellisista rahastoista. Ja tällä yrityskohtaisella tiellä meillä on puolueen ja ay-liikkeen piirissä useampia eri vaihtoehtoja. Mutta koska olemme havainneet, että muissakin puolueissa on hieman ennakkoluulotonta harrastusta yhteistoimintarahastojen problematiikkaan ei kannata asiaa ajaa nyt umpikujaan. Kun pitää muistaa, että meillä kuitenkin voima eduskunnassa tämän asian toteuttamiseen ei ole järin suuri, ja kun meillä on vielä sellainen valtiosääntö, että kaikki edellyttää määräänemmistöjä.

Mitä tulee sitten tuohon lehdistöasiaan. Kun Liisa Jaakonsaari syytti minua populismista siinä, että arvostelin lehdistöä (Välihuuto/Jaakonsaari: Suolasi kaikki samaan saaviin!) En suolannut. Päinvastoin kiitin lehdistön terävää kynää. Laitan Liisalle omistuskirjoituksella tuon puheen jälkikäteen. Kiitin lehdistön terävää kynää siitä, että ne ovat kriittillä arvostelleet puoluetta usein oikeissa kohdin, joka on pakottanut puolueen monissa asioissa uudelleen arviointeihin. Olen samaa mieltä, että valtaosa meidän lehdistöstämme tekee hyvää työtä. Mutta olisi kovasti epärehellistä tänä päivänä ilmoittaa, että se kuva, mikä politiikasta ja puoluetoiminnasta välittyy kansalle tiedotusvälineiden kautta olisi oikea ja virheetön. Kuinka moni täällä uskoo siihen? Minä en ainakaan, eikä usko juuri kukaan puoluettyötä tekevä ihminen myöskään. Kyllä meillä pitää olla voimaa ja uskallusta ottaa riskejä myöskin keskustelussa julkisen sanan kanssa. Jos me juoksemme vain sen perässä, mikä julkisuudessa saa hyvän vastaanoton, niin sillä matkalla muuten läikähtyy. Siellä ei ole mitään loppua. (Suosionosoituksia).

Haluankin toistaa vain sen yhden asian, että puolueen ei pidä koskaan enää antautua siihen, että me katsomme, että asiat ovat vain miltä ne näyttävät. Tänä päivänä asiat saadaan näyttämään melkein miltä tahansa. Sitäkin tärkeämpää meidän on tietää, miten ne todella ovat.

Sitten lopuksi tästä innostuksesta. Myönnän olevani pääsyyllisiä siihen, että olen edellyttänyt järjestötyötä johtavilta ihmisiltä innostusta. Hyvät toverit! Meillä on puolueessa paljon palkattua väkeä, korkeissa luottamustehtävissä. Meillä on kansanedustajia, puoluetoimitsijoita, jotka tekevät varmasti raskasta työtä. Mutta jos nämä menettävät innostuksensa, nä-

koalansa, uskonsa tulevaisuuteen, niin kuinka nämä samat toverit voisivat mennä kentälle kertomaan ihmisille, jotka ovat tehneet pitkän vuorotyön, hoitaneet lapset kotona, maksavat asuntovelkojaan, elävät pienemmällä palkalla ja elävät köyhemmissä oloissa, kuinka he näitä voivat enää innostaa työhön puolueen puolesta? (Suosionosoituksia).

Jos puolueen johtotehtävissä oleva henkilö tai henkilö, joka työväenliikkeeltä nauttii palkkaa tai on sitä kautta saanut aseman — en sano että valtion palkkaa niin kuin toveri puheenjohtaja eräässä yhteydessä — todellakin lähtee siitä, että liikkeellä ei ole mitään näköaloja ja että pessimismi vallitsee, ja usko tulevaisuuteen on mennyt, niin silloin pitää mennä itseensä eikä syyttää siitä vain liikettä. Nimittäin, jos me haluamme tämän liikkeen nousevan, niin innostuksella ja optimismilla se nousee eikä pessimismillä ja epäuskon kylvämällä. Tämä on syytä pitää mielessä. Sanon sen suoraan, että jos minulta menee usko ja innostus tähän liikkeeseen, niin myöskin tämä paikka on käytettävissä. (Suosionosoituksia).

P u h e e n j o h t a j a : Kiitoksia puoluesihteerille innostavasta puheenvuorosta, vaikka se tulikin ilman laulua. Aikaa ei olisi enää ollutkaan. Seuraavana Pekka Morri ja valmistautuu Arto Polso Uusimaa.

M o r r i , Pekka (Helsingin piiri): Arvoisa puheenjohtaja, hyvät puoluetoverit! Porin puoluekokouksen sisäpoliittisessa julkilausumassa hyväksyimme kannanoton, jonka mukaan työttömyysturvan kokonaisuudistus on toteutettava yhteistyössä ammattiyhdistysliikkeen kanssa.

Työttömyysturvan uudistaminen, joka aloitettiin vuonna 1977 Keijo Liinamaan johtamassa periaatekomiteassa osoittautui poikkeuksellisen vaikeaksi tehtäväksi. Meitä sosialidemokraatteja on sekä oikealta että vasemmalta syytetty siitä, että olemme tämänkin kysymyksen kytkeneet tulopoliittiseen kokonaisratkaisuun. Mutta muuta vaihtoehtoa ei juuri ole ollut. Niin voimakasta on ollut jarrutus ja vastustus kaikissa valmisteluvaiheissa. Ilman SDP:n ja ammattiyhdistysliikkeen yhteistyötä ei todennäköisesti oltaisi tilanteessa, jossa lakiehdotus on vihdoinkin eduskunnan käsiteltävänä.

Kovasta poliittisesta kädenväännöstä johtuen hallituksen lakiesitys ei mielestäni ollut kailta osin viimeistely. Myös rahoitus jäi avoimeksi. Ns. pakkomuutosta nostettu häly on merkinnyt sitä, että eduskunnan perustuslakivaliokunnan lausunnolla näyttää olevan tavanomaista suurempi merkitys. En halua lähteä arvostelemaan perustuslakivaliokunnan kannanottoja. Valiokunta on ilmeisesti kuullut parhaita mahdollisia aiantuntijoita. Saanen kuitenkin kiinnittää yhteen seikkaan huomiota. Lehtitietojen mukaan perustuslakivaliokunta katsoi, että "työttömyysturva tulee työntöällä järjestettävän toimeentulon tilalle silloin, kun valtiolta ei kykene työntöön mahdollisuutta järjestämään". Valiokunnan kannanotossa ei kuitenkaan ole otettu huomioon sitä, että nykyaikainen työvoima- ja sosiaalipoliittikka käsittää useita vaihtoehtoja. Jos työtä ei ole, tarjotaan ammatillista uudelleen-, täydennys- ja jatkokoulutusta, jonka aikana työttömän toimeentulo turvataan. Vasta tämän jälkeen tulee kysymykseen työttömyysturva, joka sekään ei ole viimeinen vaihtoehto, vaan jäljellä on vielä toimeentulotuki. Perustuslakivaliokunta edellytti myös, että mikäli ns. pakkomuuttopykälää ei muuteta, laki olisi säädettävä perustuslainsäätämisjärjestyksessä. Samoin ehdotus työttömyyskassalaki olisi säädettävä verolainsäätämisjärjestyksessä, ellei valiokunnan huomautuksia oteta huomioon. Lakipykäläen tarkastelu osoittaa, että perustuslakivaliokunnan

huomautuksiin on löydettävissä sellaiset ratkaisut, että lait voidaan säätää yksinkertaisessa lainsäädäntöjärjestyksessä. Näiden ratkaisujen ei sinänsä myöskään tarvitse mielestäni olla ristiriidassa Pekkassopimuksen kanssa. Tärkeintä on, että työttömyysturvan kokonaisuudistus saadaan aikaan, mutta ei kuitenkaan minkä sisältöisenä tahansa. Myös hallituksen uskottavuus mielestäni edellyttää, että työmarkkinajärjestöt voivat katsoa eduskunnan hyväksymien lakien noudattelevan — tuttua työmarkkinatermiä lainatakseni — Pekkassopimuksessa hyväksytyjä periaatteita. Tulopolitiikan osapuoli on hallitus eikä eduskunta, mutta eduskunnan poikkeaminen täysin tuporatkaisun linjoilta merkitsisi hallituksen kasvojen menetystä.

Johtopäätöksenä viime kuukausien tapahtumista sanoisin, että palkansaajajärjestölle tärkeiden, lainsäädäntöä edellyttävien uudistusten osalta olisi jatkossa pyrittävä löytämään myös uusia menettelytapoja. Voimakkaat painostustoimet saavat aikaan myös voimakasta vastustusta.

Puheenjohtaja: Seuraava puheenvuoro Arto Polso Uusimaa, valmistautuu Eero Hakonen Keski-Suomi.

Polso, Arto (Uudenmaan piiri): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit! Arto Polso, Uusimaa. Näköjään joka kerta kun nousee tänne puoluekokouksen puhujapöytäntöön, tuntee nöyryyttä ja miksei pelkoakin siitä osaako oikein tulkita omia tuntejaan ja ennen kaikkea osaako oikein tulkita niitä eväitä, joita puolueyhdistykset, puolueosastot ja yksityiset puolue-toverit ovat meille jokaiselle antaneet. Sillä tähän on se paikka, jossa pitää ja tulee saada kertoa niistä asioista, jotka kentällä ovat pinnalla. Tämä on puolueen politiikan itsetutkiskelu ja myös itsekritiikin paikka.

Nyt kun koko tasavalta ja Sosialidemokraattinen Puoluekin ovat asiantuntevissa ja vahvoissa käsissä, ei meidän varmaankaan tarvitse enää niin tiiviisti vain ratkoa henkilökysymyksiä. Sitä enemmän ja sitä suuremmalla syyllä olisi entistä syvemmin paneuduttava asiakysymyksiin. Puoluekokousasiakirjoista paistaa nyt mielestäni aivan uudenlainen halu syventyä itsetutkiskeluun, oman politiikan arviointiin ja se on aina uuden luomisen pohja.

Ehkä meitä aikaisemmin vaivasikin nykyistä enemmän itseriittoisuus, jopa kaikkitietävyys siitä mikä on kansalle ja kansalaisille parasta. Nyt me uusien haasteiden edessä etsimme sitä oikeata tietä ja politiikan linjaa. Tämä on hyvän merkki. Nyt on aika ja hetki todella tehdä se rehellisesti ja avoimesti, sitä kieltä ymmärretään.

Socialidemokraattien ja Keskustapuolueen suhteesta. Maassamme on nyt kai sitten todella virallistestikin ainakin kaksi ns. valtionhoitajapuoluetta; Sosialidemokraatit ja Keskustapuolue. Kepulla tässä valtionhoitajuudessa on vuosikymmenien perinteet ja luodut valtasemat ja niistä se pitää kouristuksenomaisesti kiinni, vaikka poliittinen kannatus ei ehkä niihin enää oikeuttaisikaan. Ja onhan se tietysti heidän kannaltaan ehkä ymmärrettäväkin, muistaen vain Kepun entiset suuruuden ajat ja mahtiasemat. Mutta kyllä Keskustapuolueenkin pitäisi ottaa huomioon poliittiset realiteetit, sen tulisi esiintyä vain sillä parlamentaarisella voimallaan, joka sillä on, ei enemmällä. Mutta ennen kaikkea meidän socialidemokraattien tulisi ottaa huomioon myös päivänpolitiikassa se, että Kepua ei enää päästettäisi hillumaan ja käyttämään sillä muinoin olleita mahtiasemia. Ajat ovat todella muuttuneet ja onhan toki ymmärrettävää, että esim. hallituspolitiikassa suuret peruslinjat ovat tärkeitä,

mutta yllättävän usein on keskustapuolue mielestäni päässyt nokittamaan hallituskumppaneita pienissä ehkä, mutta ei vähäpätöisissä asioissa, ainakaan yksityisen kansalaisen kannalta.

Ja on tietysti myös ymmärrettävää toveri ministerien huolet ja kiireet, mutta olisi jo korkea aika panna sulku sille piilovalalle, jota Keskustapuolue usein kullissien takana valtakunnan politiikassa käyttää. Se on piilovaltaa nimenomaan siksi, että Keskustapuolueella ei ole enää kansalaisten suomaa mandaattia siihen.

Yksi esimerkki suuresta asiasta on asuntopolitiikka. Puoluekokousasiakirjoissa minusta rehellisesti todetaan, että asuntopolitiikka on maassamme viime aikoina 10 viime vuoden aikana taantunut ja sen voi kyllä jokainen todeta. (Suosionosoituksia).

Puheenjohtaja: Seuraavaksi puhuu Eero Hakonen Keski-Suomesta ja valmistautuu Anneli Silvennoinen Uusimaa.

Hakonen, Eero: (Keski-Suomen piiri): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit! Haluan paneutua hyvin pieneen, mutta mielestäni tärkeään kysymykseen. Puheenvuoroni pitämiseen innoitti toveri Liikasen esille ottama solidaarisuus ja yhteisvastuu puolueosastojen toiminnassa.

Olemme eläneet edustuksellisen demokratian aikaa, joka on tarkoittanut valitettavasti monta kertaa, että kun jäsen on saanut kunnollisen luottamustehtävän, hänen yhteydenpito puolueosastoon katkeaa seuraavaksi nelivuosisikaudeksi. Kysyn, onko tämä sitä edustuksellista demokratiaa? Ei varmasti. Mitä meidän pitää tehdä? Siinäpä todella kysymyksiä.

Että tämä liike olisi kansanliikettä, kansanpuolesta, todella tarvitaan toimintaa puolueosastojen toiminnan arvoon saattamiseksi. Meidän pitää katsoa ensin peiliin ja sitten toverit toisiimme ja ryhtyä todella toimintaan puolueosastojen toiminnan elvyttämiseksi ja saada uusia kanavia kansaan. Kiitos. (Suosionosoituksia).

Puheenjohtaja: Anneli Silvennoinen Uusimaa, valmistautuu Pentti Holappa Helsinki.

Silvennoinen, Anneli: (Uudenmaan piiri): Toveri puheenjohtaja, hyvät harventuneet toverit! Kun tuota puoluetoimikunnan esitystä kannanotoksi puoluetoimikunnasta lukee, niin siitä kuten näistä puheenvuoroistakin on tullut ilmi, että meidän jäsenmäärä ei ole pahemmin kasvanut, päinvastoin mennyt alaspäin ja toisaalta myöskin se, että aktiivisesti mukana toiminnassa olevien jäsenten osuus on aika pieni.

Kuitenkaan ihmisten yleinen aktiivisuus ei ole vähentynyt. Ihmiset osallistuvat paljon erilaiseen harrastustoimintaan, urheilujärjestötoimintaan, kulttuuritoimintaan jne. Tämä kertoo meille sen, että ihmisten toimintahalukkuus ei ole vähentynyt, mutta se ei suuntaudu meidän puoleemme, meidän toimintaamme.

Meidän pitäisi, tuon vanhan lastenlorun mukaisesti kysyä itseltämme, kerro kerro kuvastin mikä vika meissä on. Ehkä joitakin syitä, tai ehkä seuraavat ovat joitakin syitä.

Meitä vaivaa eräänlainen ukkoutuminen, virkamiesmäinen ajattelu ja kieli, joka on aika vierasta suurimmalle osalle suomalaisia. Me aika paljon korvaamme henkilökohtaisen vuorovaikutuksen ja yhteydenpidon erilaisilla kirjeillä ja tiedotteilla.

Meillä on aikamoinen järjestöbyrokratia vaivana. Meidän valtamme ja luottamustehtä-

vämme ovat keskittyneet ja niitä on keskitetty yksille ja samoille ihmisille. Hyvin usein yksittäinen ihminen nähdään osana byrokratian koneistoa, yhtenä pienenä mutterina siinä koneessa, joka valtavasti kulkee eteenpäin ja tätä mutteria tarvitaan vaaleissa kun tarvitaan vaalityöntekijöitä, esitteiden jakajia, kannattajia, seuraajia.

Ne esitykset mitä puoluetoimikunta tuossa kannanotossaan on tehnyt, ovat periaatteessa vallan hyviä. Ongelmaksi lienee muotoutunut se, että millä tavalla ne saadaan käytännön toimiksi.

Puoluetoiminnan arvostusta tulisi lisätä, siitä uskoisin meidän kaikkien olevan yksimielisiä. Mutta jotenkin tuntuu siltä, että meille puolue, liikkeenä, järjestönä on tullut eräänlaiseksi koulutusväyläksi, joka nähdään välineenä ammattipoliitikon uralle. Tätä välinettä käytetään henkilökohtaisen vallan saamiseksi ja tuon vallan käyttämiseksi.

Ja sen jälkeen kun asema on saavutettu, on saatu sitä valtaa, unohdetaan. Unohdetaan kokonaan tuo perusjärjestö, tuo järjestökenttä ja siellä tapahtuva puoluetö. Monia luottamustehtäviä hoidettaessa ei sitten olekaan enää aikaa pysähtyä miettimään sitä, miksi minä hoidan näitä tehtäviä, kenen asioita minä hoidan ja kenelle minä olen vastuussa omista tekemisistäni.

Meillä ei valmenneta meidän jäsenistöä arvostamaan puoluetöitä. Liian helposti jaetaan luottamustehtäviä ja valtaa. Tämän vuoksi, kun kaivattiin näitä positiivisia ehdotuksia muutoksen aikaansaamiseksi, esittäisin, että meidän tulisi täällä hyväksyä osana tuota kannanottoa puoluetoiminnasta seuraavaa:

Jokaisen jäsenen tulee ennen yhteenkään luottamustehtävään valitsemista olla vuosi puolueen jäsenenä ja tuona aikana aktiivisesti osallistua käytännön puoluetöön omassa puolueosastossaan.

Ja edelleen jokaisen jäsenen tulee osallistua ennen yhteenkään luottamustehtävään valitsemista puolueen toimintaan, ideologiaa ja historiaa käsittelevään koulutukseen joko opintokerhoissa tai puoluekoulussa. Kiitos. (Suosionsoituksia).

P u h e e n j o h t a j a : Seuraavaksi Pentti Holappa Helsinki ja valmistautuu Antti Viinikka Helsingin piiri.

H o l a p p a , Pentti: (Helsingin piiri): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit! Pentti Holappa Helsingin piiri.

Me elämme katalassa maailmassa. Puoluesihteri kehotti meitä optimismiin, mutta saanen lausua tämän toteamuksen. Minusta puheenjohtaja menetteli oikein, kun hän kokousta avatessaan muistutti, miten hirvittävä uhka meidän kaikkien yllä riippuu ja näissä olosuhteissa meidän on myös poliittista työtä tehtävä.

Kiitän myös Liisa Jaakonsaarta siitä, että hän muistutti, minkälaisen henkisen ahdingon alaisena kansan suuri enemmistö elää, ainakin tietoiset ihmiset. Hän muistutti siitä voimatomuudesta, joka leimaa heidän todellisuuskokemustaan. Ja näillekin ihmisille nimenomaan näille ihmisille meidän olisi pystyttävä puhumaan.

Ihmiset eivät hakeudu sosialidemokraattiseen puolueeseen ja sen kannattajiksi sen takia, että tällä puolueella menee hyvin, että tämä on valtapuolue, vaan siksi, että he haluavat muuttaa maailmaa. He haluavat kokea miten työ tässä puolueessa on tärkeitä niiden ihmisten kannalta, jotka eivät tässä maailmassa viihdy. Mutta tämä työ, puoluetö, ei tunnu

mielekkäältä jos meillä vallitsee suuri rauha. Henkilökysymykset eivät ehkä ole tärkeitä, mutta joka tapauksessa on ratkaistu etukäteen ei vain tätä puoluekokousta ajatellen, vaan seuraavaakin puoluekokousta ajatellen. Pientä rauhattomuutta toivoisin meidän keskuuteemme. Se olisi terveellistä meidän liikkeellemme.

Tulin kuitenkin käyttämään tätä puheenvuoroa sisäpoliittisen julkilausuman tähden. Siinä puhutaan lisäytyvästä vapaa-ajasta ja sanotaan "Kun vapaa-aika lisääntyy, on yhteiskunnan omalta osaltaan huolehdittava, että ihmisten mahdollisuudet vapaa-ajan käyttämiseen, itsensä kehittämiseen ja kouluttamiseen paranevat, erityisesti aikuiskoulutusta tulee kehittää sekä julkisen vallan, että yritysten toimesta."

Tämä on kaikki mitä sisäpoliittisessa julkilausumassa sanotaan kulttuuritoiminnasta, sivistyksellisestä vapaa-aikatoiminnasta. Olemmeko me mukana puolueessa, joka alkuajoihin lähtien on keskeisenä tavoitteena pitänyt ei vain aineellisten olosuhteiden parantamista, vaan mahdollisuutta tarjota ihmisille tien rikkaaseen sisäiseen elämään. En katso, että tämä unohdus on vain sattuma. Minun mielestäni on näyttänyt siltä, että puolueen edustajat päätöksinä tekevissä valtion elimissä eivät ole huolehtineet riittävästi kulttuuritoiminnasta, kulttuuri-investoinneista. Meillä on varaa tukea teollisuutta, meillä on varaa rakentaa moottoriteitä. Mutta hyvin taitavien valtion teknokraattien ansiosta meillä on esim. Pasila-projekti syrjäytetty rahojen puutteessa, koska ooppera vie niin paljon rahaa. Nyt oopperaa ollaan syrjäyttämässä. Tästä kaikesta on naurettavan pelin sävy. Minusta on häpeäksi puolueelle, jos puolueen edustajat hyväksyvät tämän tapahtuneena tosiasiana.

Myös kunnallisella tasolla sosialidemokraatit usein ovat valmiita hyväksymään suuria kerskainvestointeja, kuten Lahdessa erilaisiin hyppyrimäkiin, mutta esim. täällä, tiedän sen, on turhaan odotettu uutta kirjastotaloa, eikä tiedetä milloin se tullaan rakentamaan.

Kävin tässä taannoin Tanskassa ja minua ihastutti se, miten siellä on kunnioitettu vanhaa kaupunkimiljöötä ja samalla mieltäni raasti kun tiesin, että Suomessa monet sosialidemokraattiset kunnallispoliitikot osoittavat erittäin vähäistä kunnioitusta sitä rajoitettua kulttuuriperintöä kohtaan mikä meillä kaupungeissa on vielä säilynyt. Olen tästä joskus puhunut puolueen puheenjohtajalle. Hän on sanonut, että puoluetoimikunta ei voi tähän kunnallispoliitikkojen päättäväisyyteen puuttua, koska meidän demokratiamme rakentuu suurelta osaltaan kunnalliseen itsehallintoon. Minä pidän tätä vastausta osittain tyydyttävänä, mutta myöskin osittain tekopyhänä. Puolueen täytyy pystyä panemaan kunnallispolitiikkonsa jollakin tavalla kuriin näissä asioissa. Haluaisin huomauttaa myöskin siitä, että puolue ei ole tämän kolmen viime vuoden aikana tehnyt mitään älymystön aktivoimiseksi puolueen piirissä. Jos me haluamme älymystöä mukaan, se luo rauhattomuutta puolueeseen, mutta se mahdollisesti tuo meille myöskin nuorisoa, josta meillä on huutava puute. Nuoriso ei halua voimapuoluetta se ei halua samaistua voimapuolueeseen, se haluaa itselleen opettajia, tiennäyttäjiä, filosofiä. Sen takia älymystön hankkiminen tähän puolueeseen on tärkeää, ja toivoisin että puoluesihteerin seuraavalla puoluekokouksella, oletan että hänet valitaan uudelleen, tekee tässä oleellisessa asiassa enemmän kuin on nyt tehnyt.

P u h e e n j o h t a j a : Seuraavaksi puhuu Antti Viinikka, Helsingin piiristä ja valmistautuu Esa Hyvönen Lapista.

V i i n i k k a , Antti (Helsingin piiri): Toveri puheenjohtaja, kokoustoverit! Kansainvälisesti

maamme taloudellinen kehitys viime vuosina on ollut varsin myönteistä. Onhan viimeisen kahden puoluekokouskauden aikana syntynyt Suomeen 200.000 uutta työpaikkaa. Tässä kehityksessä valtion finanssipolitiikalla on ollut tärkeä osuus. Vastuuta kantaneita tovereita onkin syytä tältä osin kiittää. Valitettavasti kuitenkin työttömyyttä ei vielä ole kyetty poistamaan. Talouden suotuisa kehitys on turvannut myös tärkeiden terveyden, sosiaali-, koulutus- ja kulttuuripalvelujen kehittämisen. Thatcherismi ja Reaganismi on onneksi vielä voitu torjua. Näiden mainitsemieni hyvinvointipalvelujen tuottamisesta vastaavat Suomessa käytännössä kunnat. Valmistaudumme kunnallisvaaleihin. Pidän huolestuttavana, että julkisessa keskustelussa viime aikoina valtio ja kuntien toiminta on joutunut ikävällä tavalla vastakkain. Valtion rahoitusmahdollisuudet ja niihin liittyen kuntien valtionosuusasiat ovat erottaneet valtion ja kuntien tehtävissä toimivia, myös puoluetovereita. Sosialidemokraatteja pidetään hallituspuolueena, vastuunkantajina. Tässä tilanteessa kunnissa ja kunnallisvaaleissa poliittiset vastustajat hyökkäävät kiivaasti sosialidemokraatteja vastaan ja syyttävät meitä kuntien palveluiden kehittämisen vaarantamisesta. Asetelma on kunnallisvaaleihin kiusallinen. Kuntien vastuulla olevien palveluiden rahoituksen suunnitelmallinen turvaaminen ja palveluiden määrätietoinen kehittäminen on oikeutemme, sosialidemokraatteina velvollisuutemme. Ovathan juuri nämä palvelut solidaarisuuden, sosiaalisen tasa-arvon ja hyvinvointimme selkäranka. Toivon ja esitän, että sosialidemokraattien tulisi hallinnon kaikilla tasoilla toimia rakentavasti valtion ja kuntien vuorovaikutuksen parantamiseksi. Tähän päästään jos kuntien ongelmien ymmärrys valtion taholla toimivien toverien keskuudessa entisestään lisääntyy ja kuntapuolella tovereiden taju julkisen vallan ja julkistalouden kokonaisuudesta edelleen kirkastuu. Yhtenäisyydessä on SDP:n voima, totesi toveri Liikanen. Julkisten palveluiden turvaaminen porvarien puristuksessa onnistuu van sosialidemokraattien voimin. Tästä syystä juuri meidän, hyvät toverit on kannettava vastuu kuntien toiminnan rakentavasta kehittämisestä. Panoksemme punnitaan syksyn vaaleissa. Esitänkin, että sisäpoliittisessa julkilausumassa tuotaisiin selvästi julki valtion ja kuntien toimintaa tukevan työn välttämättömyys, palveluita ja yhteiskuntaa rakennettaessa. Samalla tulee mielestäni edellyttää hyvää yhteistyötä erityisesti taloudellisessa kysymyksessä valtion ja kunnallistahon tovereiden kesken.

SDP on kansanliikettä, kansan puolesta. Kunnissa työ tapahtuu lähinnä ihmistä. Siksi juuri kuntien työn vahvistaminen on viisasta kansanvaltaa. Se on meidän yhteinen asiamme, sen vuoksi toimikaa myös valtion ja kuntien taholla yhteistyössä. Kiitos.

Puheenjohtaja: Esa Hyvönen, Lapin piiristä ja valmistautuu Satu Siitonen, joka on SNK:n edustaja.

Hyvönen, Esa (Lapin piiri): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit ja toveri mikrofoni! Täällä monta tuntia sitten eräs Uudenmaan piirin edustaja kertoi kuinka heidän alueeltaan puuttuu noin 10.000:lla ihmiseltä asunto, puuttuu kouluja, terveydenhoitopalveluja ja ties-tössäkin on puutteita. Nämä hän mainitsi. Uskon kuitenkin, että puutteita on paljon enemmän kuin mitä hän tässä kertoi. Voidaan kuitenkin kysyä, että missä päin Suomea nämä asiat ovat riittävän hyvässä kunnossa, en ole ainakaan kuullut kenenkään kehuvan. Ratkaisuna hän esitti, että voimavaroja tulisi uudelleen suunnata sinne missä on ihmisiä enemmän. Haluan kuitenkin muistuttaa, että yksilön kannalta, silloin kun joku näitä mainittuja tai

muita palveluja tarvitsee, on aivan sama kuuluuko hän ihmisryhmään jossa on miljoona ihmistä, vai ihmisryhmään jossa on kymmenen ihmistä. Puolueemme puoluesihteerin totesi alustuksessaan, että SDP on heikomman puolella silloinkin, kun heitä on vähemmän. En halua olla mikään neuvonantaja tänne ruuhkasuomen alueelle, mutta olisi minulla esityskin sellaisista voimavaroista verrattuna tuonne pohjoiseen, jotka täältä mahdollisesti löytyisivät.

Uudella maalla veroäyrin hinta on keskimäärin 2 penniä alhaisempi kuin esimerkiksi Lapin-läänissä. Jos nostaisitte äyrinne hinnan muutamaksi vuodeksi samalle keskimääräiselle tasolle, se tietäisi sitä, että näillä miljardeilla, ehkä vuodessa kertyisi noin miljardi, näin olen arvioinut, ja tulonsaajaa — veronmaksajaa kohti se olisi vain noin 1.000 markan meno. Te voisitte panna nämä asiat kuntoon ja paljon muitakin asioita. Tässä se, että on miljoona ihmistä ympärillä ja mahdollisesti solidaarisuutta näillä ihmisillä, niin tällöin siitä on apua (Suosionosoituksia).

Ja sitten tuosta solidaarisuudesta vielä. Taloutemme kulmakiveksi sanotaan kansainvälistä kilpailukykyä. Toisaalta työllisyys ym. muut paineet vaativat työajan lyhentämistä ja tämän puolestaan väitetään ja tietysti se vaikuttaakin kilpailukykyyn ja näin vastustetaan työajan lyhentämistä. Mutta nyt samaan aikaan nämä paineet ovat kaikkialla teollistuneissa maissa, siis paine työajan lyhentämiseen.

Ja myöskin tämä työttömyys. Eikö nyt kun meidän puolueellamme on näitä suhteita, kansainvälisiä suhteita useilla foorumeilla, olisi syytä käyttää tätä kansainvälistä solidaarisuutta ja ryhtyä yhtä aikaa neuvotellen, keskustellen vähitellen lyhentämään työaikaa useissa maissa yhtä aikaa, silloinhan tämä kilpailukyky suhteellisesti heikkenisi useissa maissa samaan aikaan ja näin se ei vaikuttaisi minkään maan kilpailukykyyn erityisesti. Kiitos.

Puheenjohtaja: Satu Siitonen, SNK:n edustaja ja valmistautuu Tarja Paasi SONK:n edustaja.

Siitonen, Satu (Sosialidemokraattisen Nuorison Keskusliitto): Hyvät toverit! Tämän päivän suomalaisessa yhteiskunnassa meidän tässä monipuoluejärjestelmässä tuntuu siltä, että puolueiden energia kuluu sen asian miettimiseen kuka parhaiten täällä voisi ajaa koko kansan tahtoa. Kun kaikki pyrkivät ajamaan kaikkien asiaa, syntyy tilanne jossa kenties jonkun asia jää ajamatta. Eikö lähtökohtana meidän järjestelmässä pikemminkin pitäisi olla se, että kukin puolue omista lähtökohdistaan ja etunäkökohdistaan käsin tuo yhteiskuntapolitiiseen keskusteluun mielipiteitä ja kannanottoja, tarjoavat ihmisille vaihtoehtoja ja myös vaikuttavat mielipiteeseen tätä kautta. Ei kansan tahto ole mikään ennalta määrätty asia, johon ei voisi vaikuttaa vaan kansan tahto on mitä olennaisimmin muuttuva ja kehittyvä ideologisen taistelun kohde Sosialidemokratian ei kannata kätkeytyä tässä mitäänsanomattomaan ja kantaaottamattomaan tilanteeseen ja ideologiseen linjattomuuteen. Tässä puolueessa kuitenkin tunnutaan todella aidosti pelättävän sitä, että todellisia yhteiskunnallisia kysymyksiä tuotaisiin esiin. Näin tuntuu esimerkiksi olevan mm. palkansaajarahasto tai yhteistoimintarahastokysymyksen osalta. Pidetään salaisia seminaareja aiheesta ja visusti varotaan, ettei kukaan, erityisesti tiedotusvälineet pääse toteamaan, että SDP:ssä suunnitellaan vallankumousta. Ja kuitenkin jos tässä yhteiskunnassa voi muutosta sosialistisempaan tai edes edistyksekköisempään suuntaan odottaa jostakin. On vaikea nähdä muuta voi-

maa sen moottoriksi kuin työväenliike. Toivoisi, että sosialidemokratia tukeutuu vielä tämänkin kokouksen jälkeen vankasti muutoksen voimaksi.

Talouspolitiikka on merkittävä yhteiskuntapolitiikan alue. Siitä on tullut alue, jota ohjataan vaihtoehdottoman terveen järjen lähtökohdista ja se on vain tiettyjen asiantuntijoiden yksityisaluetta, johon muut asiantuntemattomuuttaan eivät voi ottaa osaa. Ei ole enää talouspoliittisia linjoja, on vain enemmän tai vähemmän vastuullisia politiikkoja, jotka toteuttavat talouden kehityksen sanelemia välttämättömyyksiä. Ei ole varsinaista talouspolitiikkaa, on vain järkevää ja tervettä taloudenpitoa. Ja kuitenkin talouspolitiikka, jos mikä on politiikan aluetta, jossa yhteiskunnalliset ristiriidat kohtaavat. Sosialidemokratia ei ole puuttunut riittävän kovalla kädellä tilanteeseen, johon on tultu tehtäessä tietoinen valinta erityisesti työttömyyden hyväksi. Myös sosialidemokratia on yhtynyt selittelyihin, joita on kuultu erityisesti valtiovarainministerin suunnalta, että harjoitettu politiikka on ollut ainoa mahdollinen valinta ja muuhun ei olisi ollut varaa. Kuitenkin meillä on varaa siihen, että suuri osa työvoimasta pidetään käyttämättömänä. Tänäpä, jos koskaan sosialidemokratialta vaaditaan omaperäistä talouspoliittista strategiaa sen sijaan, että se toimii talouselämän omilla ehdoilla vain siitä jonkinlaista reformimarginaalia tavoitellen.

Nuorten ihmisten kannalta viime vuosien tilanne ei ole ollut lohdullinen. Nuorisotyöttömyyden osalla ei ratkaisevaa käännettä ole tapahtunut parempaan ja asuntokysymyksen osalla tilanne on entisestäänkin vaikeutunut. Ilman asuntopolitiikassamme ratkaisevaa suunnanmuutosta muodostuu nuorista asunnontarvitsijoista — ellei jo ole muodostunut — yhteiskuntaamme uusi yhtenäinen marginaaliryhmä. Valtiovallan rooli asuntopolitiikkaa ohjaavana tahona on merkittävä. Viime vuosien tilanne on kuitenkin muuttanut suunnan. Vuokra-asuntojen määrä on romahdusmaisesti pudonnut ja nuorten kannalta nimenomaan vuokra-asunto on ainoa mahdollinen vaihtoehto. Erityisesti nuorten konkreettisiin elinolosuhteisiin olisi nyt puututtava. Tätä tulee vaatia myös siksi että ensi vuonna vietetään kansainvälistä nuorisovuotta ja jotta sosialidemokratia voisi edes hieman parantaa kuvaansa nuorten silmissä sen tulisi nyt olla aidosti ja rehellisesti nuorten asialla. Näistä kysymyksistä voisi myös löytyä konkreettisesti sitä kirkastusta ja linjakkuutta, jota täällä on tivattu. Ja vielä lopuksi nuorisoliikkeen puolesta haluan antaa täyden tuen niille vaatimuksille, joita Marianne Laxen peräänkuulutti tässä sukupuolten tasa-arvoa koskevissa asioissa. Sitä yhteiskunta huomenna, mitä tämä puolue täällä tänään.

Puheenjohtaja: Tarja Paasi SONKista ja valmistautuu Risto Järvinen Etelä-Hämeen piiri.

Paasi, Tarja (Sosialidemokraattisen Opiskelijanuorison Keskusliitto): Toveri puheenjohtaja, arvoisa puoluekokousväki. Puheenvuorossani puutun muutamalla sanalla sisäpoliittiseen julkilausumaluonnokseen ja siinä erityisesti sosialidemokraattien viime vuosina harjoittamaan talouspolitiikkaan.

Talouspolitiikka politiikan erityislohkoista saa Sosialidemokraattisen Puolueen kohdalla huonoimman arvosanan. Se on huonoiten keskusteltu alue, vähiten ymmärretty alue ja sen alueella puolueen linja on ehkä juuri edellä mainituista syistä ollut erittäin heikosti poliittisen oikeiston linjasta erottuva. Siksi talouspolitiikan nostaminen sisäpoliittisen julkilausuman pääteemaksi ja samalla kokouksen keskustelun tärkeäksi teemaksi on myönteinen yllätys.

Talouspolitiikan konsensus, laaja poliittinen yksimielisyys on yltänyt voimalla myös Sosialidemokraattiseen Puolueeseen. Edellä mainittu asiakirja on tästä myös osoitus, vaikkakaan ei selkein. Sosialidemokraatit yhdessä muiden poliittisten ryhmien kanssa ovat alistuneet vientiteollisuuden vaatimusten edessä. Vaatimukset maamme kilpailukyvyyn turvaamisesta ovat konkretisoituneet tunnetulla tavalla pyrkimyksiksi palkkojen laskemiseksi. Samoin kustannuskehitystä on haluttu hillitä leikkaamalla valtiontalouden menoja tai niiden kasvua. Kilpailukykyajattelusta on muodostunut maamme porvariston henkinen selkäranka. Tämän linjan edessä työväenliike, eritoten sosialidemokraattinen on ollut voimaton. Sisäpoliittinen julkilausumaluonnos ja tälle kokoukselle esiteltävä periaateohjelman keskusteluaineisto yhtyvät yhdessä keskeisessä kohdassa. Molemmissa asiakirjoissa talous ymmärretään sampona, joka tuottaa jaettavaa. Kakku voidaan jyvittää tulopoliittisten neuvotteluiden yhteydessä. Samoin valtion budjetti on tähän väline. Kuitenkin tärkeä ajatus puuttuu. Me voimme myös vaikuttaa jaettavan kakun kokoon, sammon tuotokseen.

Sosialidemokratialle käytännön politiikassa on ollut vierasta aktiivinen suhdannepolitiikka, honojen vuosien välttäminen. Sama alistumishenki on myös suhtautumisessa palkansaajarahastoihin. Ilmeisesti on ylivoimaista ymmärtää niiden mahdollisuudet kakun kasvattamisessa.

Samalla kun me tarvitsemme uskoa talouspolitiikan mahdollisuuteen, tulee meidän myös harkiten miettiä vastuamme rajat. Minkään mahdin ei pitäisi saada meitä ylvästelemään talouspolitiikan saavutuksilla tai luottamaan ajan tuomaan parannukseen työttömyystilanteessa. Me emme voi rakentaa itseyytyväistä puolustusta harjoitetulle talouspolitiikalle vetoamalla Keski-Euroopan rapistuvien vanhojen teollisuusmahtien vielä huonompiin saavutuksiin.

Sosialidemokraattinen työväenliike voi olla ylpeä toteuttamistaan sosiaalipoliittisista uudistuksista. Vanhempamme nuoruudessaan eivät olisi voineet uskoa montakaan niistä mahdolliseksi. Työ on kuitenkin vielä kesken. Täydellisesti maksuton terveydenhuolto, riittävä vuokra-asuntotarjonta ja useat muut uudistukset edellyttävät meiltä vielä vuosien työn. Sosialidemokraattiset opiskelijat nostavat esille sisäpoliittiseen julkilausumaan sosialidemokraattien pyrkimyksen koulutukselliseen tasa-arvoon. Huolestuneena olemme voineet huomata monen 1960 ja 1970 -luvuilla ajetun uudistuksen valuneen hiekkaan. Työväestön jälkeläisten osuus erityisesti korkeammanasteisessa koulutuksessa on vähenemässä. Emme voi tarjota tilanteeseen mitään patenttilääkkeitä, mutta opintotuen kasvattaminen tarveharkintaisena voisi korjata vähempiosaiten mahdollisuuksia. Samoin palkallisten opintovapaiden lisääminen ynnä muut toimet ovat tarpeen.

Koulutus on myös työväen oikeus. Kiitos.

P u h e e n j o h t a j a : Risto Järvinen, Etelä-Hämeen piiri. Valmistautuu Sakari Knuuttila, eduskuntaryhmä.

J ä r v i n e n , Risto (Etelä-Hämeen piiri): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit. Ei siitä ole kovin pitkä aika kun eräästä etelähämäläisestä kunnasta lähti kouluhallitukseen anomus, että haluttaisiin ostaa, hankkia 50 kappaletta 12 millin poranteriä. Ja kouluhallituksesta tuli kysely kuntaan, mihin tarvitaan näitä poranteriä. Kunnasta lähti lyhyt vastaus: 12 millin reikien poraamiseen.

Tämä asia meni silloin läpi ja näin ollen välttyttiin suuremmalta byrokratialta, nimittäin kirjeenvaihto olisi tietysti voinut jatkua ja kouluhallituksesta olisi voinut tulla sellainen kirje, että teille toki riittää 10 millin poranterät.

Kysyn tässä ja nyt, missä viipyy suomalaisessa yhteiskunnassa byrokratiatalkoiden jatko? Ja toisaalta miten voidaan voimistaa päätösvallan siirtotoimenpiteitä Helsingin keskusvirastoista ja ministeriöistä läänitasolle, maakuntatasolle ja myös kuntatasolle? Minä väitän tässä salissa, että kunnissa on paljon suurempi valmius tänä päivänä rakentamiseen ja suunnitteluun ja asioiden hoitamiseen kunnan sisällä kuin aikaisemmin. Siinä ei tarvita niin paljon valtiovallan valvovaa kättä eri vaiheissa. Kenties siellä kunnassa osataan rakentaa paremmin koulut ja terveyskeskukset, kun tiedetään ne paikalliset olosuhteet, ne tilanteet, joihin tämä laitos tulee ja tullaan rakentamaan. Jokaista yksityiskohtaa ei pidä käydä kyselemässä Helsingissä.

Ja minä puhun vielä tuosta koulutoiminnasta, koska minun nähdäkseni sosiaalitoimessa on jo varsin paljon esimerkkejä siitä, että siirto läänitasolle ja kuntatasolle on tuottanut hyvää hedelmää ja se on vienyt asioita eteenpäin. Koulutoiminnassa sensijaan on hyvin monitasoista papereiden siirtoa kouluneuvostosta koululautakunnan kautta läänin kouluosastolle ja edelleen sieltä sitten kouluhallitukseen ja opetusministeriöön. On aika antaa päätösvallan valua alaspäin ja on aika tutkia keskusvirastojen asemaa, niinkuin nyt tutkitaankin. Komiteahan on istumassa sitä varten. Mutta toivon, että tämä puolue, sen jälkeen kun komitea on istunut ja tuloksia saanut, ryhtyy töihin sen hyväksi, että tätä keskusvirastobyrokratiata puretaan. Puolueemme oli innolla niissä byrokratiatalkoissa mukana ja tuloksena saatiin sadoittain hyviä esityksiä siitä, miten byrokratiata puretaan. Minä kysyn, kuinka näitä satoja ideoita on toteutettu, missä määrin ne on pantu täytäntöön? Kun tiedän, että tuo toveri Pirkko oli mukana byrokratiatalkoissa, niin minä entistä suuremmalla syyllä olen Pirkkoa kannattamassa puolueen ylimpään johtoon, jotta hän panisi hyrskyn myrskyn juuri tämän byrokratian purkamisessa.

Kun me tänä päivänä olemme tehokkuuden maailmassa ja elinkeinoelämässä pannaan ihmisiä kävelemään tehokkuuden nimissä, rationalisoinnin nimissä, niin meidän pitää suurimpana puolueena tuntea vastuuta myöskin tehokkuuden lisäämiseksi hallinnossa eri tasoilla ja tämä tehokkuuden lisääminen merkitsee myöskin yksityisen kansalaisen etujen ajamista.

P u h e e n j o h t a j a : Hyvät toverit. Ennen kuin annan seuraavan puheenvuoron ker-
ron järjestävän valiokunnan ilmoituksen.

Järjestävä valiokunta ilmoittaa, että kokousedustajille jaettava materiaali jaetaan ainoastaan tuolirivien päähän, josta edustajia pyydetään ne ystävällisesti toimittamaan eteenpäin ja varmasti ymmärrätte, että tämä johtuu ahtaudesta varsinkin silloin, kun kaikki edustajat ovat paikalla.

Puheenvuoro on Sakari Knuutilalla eduskuntaryhmästä ja valmistautuu Olavi Turkka Kuopioista.

K n u u t t i l a , Sakari (eduskuntaryhmä): Toveri puheenjohtaja! Sain aiheen tähän puheenvuoropyyntöön sisäpoliitisesta julkilausumaluonnoksesta, jossa viidennellä sivulla todetaan, että työnsaantimahdollisuudet helpottuvat lähivuosina. Kun tulin mukaan 60-luvul-

la valtakunnalliseen politiikkaan, niin silloin sanottiin, että 70-luvun puolivälissä saavutetaan täystyöllisyys. Jotkut optimistit sanoivat 70-luvun puolivälissä, että täystyöllisyys saavutaankin 80-luvun puolivälissä. Me elämme nyt tätä kautta ja tiedämme, että täystyöllisyys on kaukana tällä hetkellä. Sen vuoksi olen pessimisti tällaisten sanontojen suhteen myös jos ne sisällytetään sisäpoliittiseen julkilausumaan. Työllistäminen ei saa olla sosialidemokraateille minkään tason liturgia, vaan nyt tarvitaan käytännön toimia.

Näen, että kysymys työllisyydestä, nimenomaan täystyöllisyydestä, on tulonjakokysymys. Sen osoittaa myöskin tämä tulopoliittinen kierros. Parhaillaan eduskunnassa käsitellään työttömyysturvalakiesitystä. Sen mukaan perusturva tulee olemaan noin 1 550 markkaa kuukaudessa. Erään lakossa olleen ammattiryhmän alimmat palkat Jyväskylän kaupungissa olivat 9 000 markkaa kuukaudessa. Tämä osoittaa kuinka epäsolidaarista tulonjako on ja mitä muutoksia pitäisi työttömien eduksi tulonjaossa saada aikaan. Kysymys on poliittisesta tahdosta, taistelusta itsekkyyttä, ekoismia vastaan, joka on sosialidemokraattien keskeinen asia. Sen pitää olla sen aatteellinen sisältö.

Rinteen mallissa, joka on hyvin kiistanalainen erikoisesti työnantajien kannanottojen vuoksi on juuri järjestelmä, jolla osoitetaan myöskin työttömälle suoraan osa kansantulosta palkkana. Sen vuoksi Rinteen malli ei voikaan epäonnistua, siinä on kysymys tulonjaosta, kuitenkin siten, että myös yhteiskunta hyötyy työttömän työpanoksen.

Täystyöllisyyteen voidaan päästä tai työllisyyttä edistää myös työtä jakamalla.

Täällä Pekka Morri puuttui eduskunnan perustuslakivaliokunnan kannanottoihin ja eduskunnan rooliin tämantapaisessa ristiriitatilanteessa kuin nyt on syntynyt työttömyysturvalakiehdotuksen kohdalla. Kuitenkin pitkään perustuslakivaliokunnassa toimineena haluan todeta ja hiukan eri lailla tulkita kuin Morri, että ei tupolla voida lähteä tässä maassa tulkitsemaan perustuslakeja ja ainakaan työväenliike ei voi olla hyväksymässä sitä, että työväenliikkeen taisteleva perusoikeus, oikeus työhön, vesitettäisiin miltään osin tulkinnoilla päätöksillä vaikka ne olisivatkin tupon osia. En näe, että tässä on hallituksen jäsenten kasvojen menettämisestä kysymys. Ei perustuslakikysymyksiä voida — kukaan ei voi — niitä varmuudella tulkita etukäteen. Myös tämän asian käsittely on sen osoittanut.

Ja lopuksi lause presidentin vaalitavasta. En kannata julkilausumassa esiin tullutta vaihtoehtoa, että on ensin kansanvaali ja rinnalla valitaan valitsijamiehet, vaan kannatan kaksivaiheista kansanvaalia. Valitsijamiesten asema olisi sangen keho tuon tapaisessa järjestelmässä. Ajatelkaapa ehdokkaaksi asettumista, joka on ehdollinen tehtävä. Itse asiassa nykyisellään on jo tuo järjestelmä. Enemmistön saanuthan tulee valituksi nytkin ja valitsijamiehet vain toteuttavat tämän tahdon.

Tässä tuli kantani esille ja toivon, että valiokunta ottaa huomioon tai harkitsee vakavasti ennen kuin tästä kirjoitetaan puoluekokouksen arvovallalla kannanotto. Kiitos.

P u h e e n j o h t a j a : Seuraava puheenvuoro Olavi Turkka Kuopiosta ja valmistautuu Arja Ilola, Varsinais-Suomesta.

T u r k k a , Olavi (Kuopion piiri): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit. Toveri Liikanen toteisi alustuksessaan, jotta sosialidemokraattinen liike on kansan liike. Mielestäni se on myöskin taisteluliike. Se on taistelua vähäväkisen kansanosan elinehtojen parantamiseksi. Kun maassa on liki 150 000 työtöntä, mielestäni tämä termi korostuu aivan erityisesti. Niin kau-

an kuin meillä työllisyystilanne on se mikä on, esitän, että tämä kokous edellyttäisi, jotta tulevien vuosien valtion budjetissa työllisyysmäärärahoja entisestään tuntuvasti korotettaisiin.

Puheenjohtaja: Ja Arja Ilola Varsinais-Suomi.

Ilola, Arja (Varsinais-Suomen piiri): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit. Sisäpoliittisesta julkilausumasta vielä muutama varsinais-suomalainen huomio. Sitä saatiin todella odottaa ja kiireessä luettiin mutta tutkittiin kuitenkin jopa ryhmänäkin ja todettiin, että sen voisi kirjoittaa vaikka uusiksi. Sen sisältö on melko pakkotahtinen ja osittain sekavakin. Se on tasapainoilua, jonka toivoisi olevan selkeämmin kantaa ottava. Ryhmässä me toki käytettiin paljon kärkevämpiä nimityksiä tästä kirjasesta.

Energiakysymys tässä kirjasessa on sivuutettu tai tässä julkilausumassa on sivuutettu miltei kokonaan ja täysin vaiettu ydinvoima-maakaasu tai muista vastaavista energiavaihtoehtoista. Kuitenkin päätökset näistä tehdään lähitulevaisuudessa ja useat vallankahvassa olijat jo ilmaisevat varmoja kantojaan. Toinen suuri kysymys; suhtautuminen hallituksensaoloon tai sieltä poisjääntiin, hallitusyhteistyö ja sen mukanaan tuomat vaikeudet, niistäkään ei ole mainintaa. Ainakin näillä näkymin olemme ja pysymme hallituksessa, eikä tällöin pitäisi luoda linjaa senkin suhteen miten ja millä ehdoin me siellä jatkamme. Ja lopuksi vielä loppuosa tuosta aiemmin illalla pitämästäni puheenvuorosta.

Puolueen sisäiseen koulutukseen tulee todella kiinnittää huomiota, kuten tässä ohjelmassa sanotaankin. Mutta ei yksin uusien jäsenten vaan myös vallassa ja vallan tavoittelussa mukana olevien kohdalla. Meillä on omat hyvät opistomme, joista osa jatkuvasti potee opiskelijapulaa. On perusteellisesti tutkittava miksi näin on ja miksi esimerkiksi kunnallispoliittisella kurssilla ikäjakautuma muistuttaa useinkin ukkokotien koostumusta. Missä näiltä kursseilta ovat todelliset vaikuttajat, miksi vain ammattiyhdistysliikkeen aktivistit ja puolue-toiminnasta melko kaukanakin olevat miehittävät nämä eri koulujemme kurssit. Olemmeko me täysin oppineita ja valmiita me vallankäyttäjät ja kun katsomme peiliin, tapahtuuko meillä jakomielitautinen jakautuminen ja näin meistä on niin moneksi ja moneen luottamustoi-meen. Valtaa voidaan ja pitää jakaa, tiedon tulee kulkea molempiin suuntiin ja taso-arvoa ihmisten kesken tulee noudattaa myös puolueen sisällä. (Suosionosoituksia).

Puheenjohtaja: Hyvät toverit totean, että tähän kohtaan 13 pyydyet puheenvuorot on käytetty. Niitä pidettiin yhteensä 48 kappaletta noin 5 minuutin puheenvuoroja. Koska pyydyettyjä puheenvuoroja ei ole niin päätän keskustelun. Keskustelu päättyy.

Totean, että kävimme yleiskeskustelun poliittisesta tilannekatsauksesta sekä esityslistan kohdista 15,16,17 ja 18, jotka koskivat puoluetoimikunnan kertomuksia, tilikertomuksia ja eduskuntaryhmän kertomuksia sekä tili- ja vastuuvapautta. Tämän lisäksi käyty keskustelu oli evästyksenä sisäpoliittiseen julkilausumaan, jonka kokoukselle valmistelee menettelytapavaliokunta. Todetaan, että näistä mainitsemis-tani asioista yleiskeskustelu ja evästyskeskustelu on käyty. Todettu. Lopuksi totean, että olemme saaneet kohdan 13 loppuun käsitellyksi.

Puoluekokous merkitsee yleiskeskustelun esityslistan kohdista 13, 15, 16, 17 ja 18 käydyksi.

Poliittisesta tilanteesta käyty keskustelu päätetään antaa evästyks-

seksi menettelytapavaliokunnalle sisäpoliittisen julkilausuman laatimista varten.

Puoluekokouksen puheenjohtajaksi siirtyi Teuvo Kinnunen.

14. ASETETAAN EHDOKKAAT PUOLUENEUVOSTON PUHEENJOHTAJAKSI, I JA II VARAPUHEENJOHTAJAKSI SEKÄ PUOLUENEUVOSTON MUIKSI JÄSENIKSI PUOLUE- TOIMIKUNNAN PUHEENJOHTAJAKSI, I JA II VARAPUHEEN- JOHTAJAKSI, PUOLUESIHTERIKSI, RUOTSINKIELISTEN PUOLUEJÄRJESTÖJEN EDUSTAJAKSI SEKÄ PUOLUE- TOIMIKUNNAN MUIKSI JÄSENIKSI JA VARAJÄSENIKSI

Puheenjohtaja: Siirrytään esityslistan kohtaan 14. Asetetaan ehdokkaat puolue-neuvoston puheenjohtajaksi, I ja II varapuheenjohtajaksi sekä puolue-neuvoston muiksi jäseniksi, puoluetoimikunnan puheenjohtajaksi, I ja II varapuheenjohtajaksi, puoluesihteriksi, ruotsinkielisten puoluejärjestöjen edustajaksi sekä puoluetoimikunnan muiksi jäseniksi sekä varajäseniksi.

Tänne puheenjohtajiston pöydälle on jätetty määräaikaan mennessä seuraavat henkilöehdokkaat:

Puolueenjohtajisto: Puolueen puheenjohtajaksi Kalevi Sorsa. Puolueen I varapuheenjohtajaksi: Pirkko Työläjärvi ja Matti Ahde. Puolueen II varapuheenjohtajaksi: Matti Ahde. Puoluesihteriksi: Erkki Liikanen. Puoluetoimikuntaan varsinaiset jäsenet: Maija-Liisa Nieminen, Jarmo Rantanen, Uolevi Kaukovaara, Markus Aalto-nen, Pertti Paasio, Kaj Bärlund, Pentti Sahi, Kari Kortelainen, Matti Puhakka, Jussi Ranta, Risto Tuominen, Per-Erik Lundh, Sinikka Hurskainen, Tuulikki Hämäläinen, Liisa Jaakonsaari, Riitta Prusti, Kaija Ruukki, Kaarina Suonio, Vappu Taipale, Mirja Winter, Erkki Tuomioja, Eero Tuomainen, Matti Tukiainen, Kalevi Alen ja Jorma Myllyniemi.

Puoluetoiminnan varajäseniksi: Arpo Heinonen, Maija-Liisa Järvi, Esko J. Ojala, Heikki Luukkanen, Vappu Taipale, Kaija Ruukki, Sinikka Hurskainen, Tuulikki Hä-mäläinen, Liisa Jaakonsaari, Maija-Liisa Nieminen, Riitta Prusti, Kaarina Suonio.

Puolueeneuvosto: Puheenjohtajaksi Ulf Sundqvist, Matti Luttinen, Risto Tuomi-nen, Riitta Prusti, Eero Rantala, Vappu Taipale ja Vilho Halme. Ensimmäiseksi va-rapuheenjohtajaksi Armas Lahoniitty, Kerttu Piispa, Maija-Liisa Järvi ja Vilho Hal-me. Toiseksi varapuheenjohtajaksi Kerttu Piispa, Maija-Liisa Järvi ja Vilho Halme.

Puolueeneuvoston varsinaiset ja puolueeneuvoston varajäsenet ovat liitteessä, jotka on jaettu kokousedustajien kokoussalkkuihin. Sen lisäksi tänne on jätetty lii-säesityksiä puolueeneuvoston varajäseneksi Keski-Suomesta, lisäesitys Raimo Piilo. Ruotsalaisen Työväenliiton osalta ryhmän esittämä muutos varsinaiset jäse-net: Granfors Tor, varajäsenet: Rosqvist Jan. Näiden kolmen viimeksi mainitun kohdalla menettelytapavaliokunta tutkinee, onko sääntöjen mukaan mahdollista enää tällaisia muutoksia tässä kokouksessa tehdä.

Yleiskeskustelu kohdasta 14 alkaa. Ensimmäisen puheenvuoron on pyytänyt Pirkko Valtonen Satakunnan piiristä. **Ennen kuin annan kuitenkaan tämän puheenvuoron niin esittäisin kokoukselle, että voisimmeko rajoittaa puheenvuoron pituudet henkilökysymyksistä kahteen minuuttiin.**

Keskustelu asiasta alkaa. Keskustelu päättyy.

Puheenjohtajan ehdotus on tullut hyväksyttyä ja puheenvuorojen pituus näistä kysymyksistä on kaksi minuuttia.

Puheenvuorot ehdokasasettelussa päätettiin rajoittaa puheenjohtajan esityksen mukaisesti kahteen minuuttiin.

P u h e e n j o h t a j a : Keskustelu alkaa. Ensimmäisenä Pirkko Valtonen, Satakunta ja valmistautuu Iris Hacklin Keski-Suomen piiristä.

V a l t o n e n , Pirkko (Satakunnan piiri): Hyvät toverit. Tämän puheenvuoron käytän Sosialidemokraattisten Naisten varapuheenjohtajana. Puolueemme puheenjohtaja Kalevi Sorsa mainitsi puheenvuorossaan tuskallisista ristiriidoista ja väärinkäsityksistä, joita on käyty läpi edettäessä kohti naisten ja miesten tasa-arvoista elämän kumppanuutta. Rehelli-
sesti sanottuna samanlaisia pelonhäiveitä on esiintynyt myös meidän Sosialidemokraattisten Naisten mielessä. Katsomme kuitenkin, että tällä hetkellä elämme ajankohdassa, jolloin härkää tulee tarttua sarvista lainataksemme Kalevi Sorsan Espoon puoluekokouksen sanontaa ja lähdemme tasa-arvoisina rakentamaan tulevaisuutta. Sosialidemokraattiset Naiset pitivät liittokokouksensa huhtikuun lopulla Oulussa. Tässä erittäin lämminhenkisessä kokouksessa emme voineet sivuuttaa tulevaa puoluekokousta, emmekä tulevan puoluejohtoon valintaa. Meikin haluamme kantaa osamme vastuusta puolueemme tulevaisuudesta. Liittokokous piti välttämättömänä, että naisten asiantuntemus hyödynnetään puolueen johtopaikoilla. Puolueellamme on yhä kasvava naisten kannatus. Sosialidemokratista Puoluetta katsotaan kuin suurennuslasin läpi niitten naisten keskuudessa, jotka ovat koulutettuja ja itsetietoisia. Nämä naiset tulevat päättämään tuleeko SDP koskaan pääsemään yli 30 prosentin kannatuksen. Heihin emme vaikuta poliittisilla hattutempuilla, vaan rehellisellä ja tasa-arvoisella politiikalla. On tärkeää ajaa sellaista politiikkaa ja toimintaa, josta jäsenemme ja kannattajamme ovat ylpeitä.

Vetoan teihin, että valittaessa puolueen johtoa, annatte tukenne seuraaville naistovereille: Sinikka Hurskainen, Tuulikki Hämäläinen, Liisa Jaakonsaari, Maija-Liisa Järvi, Maija-Liisa Nieminen, Kerttu Piispa, Riitta Prusti, Kaija Ruukki, Kaarina Suonio, Vappu Taipale, Pirkko Työläjä, Mirja Winter.

P u h e e n j o h t a j a : Pyytäisin seuraavia puheenvuoron käyttäjiä pysymään tässä yhdessä päättämässämme 2 minuutin ajassa. Me ehdimme kyllä ilmeisesti tällaiset pienet kehumiset hoitaa lyhyemmässäkin ajassa. Toivotaan, että näin voitaisiin menetellä.

Seuraavana Iris Hacklin Keski-Suomesta ja valmistautuu Kari Piskonen Mikkelin piiristä.

H a c k l i n , Iris (Keski-Suomen piiri): Hyvät toverit. Tämä puheenvuoroni tukee varapuheenjohtaja Pirkko Valtosen äskeistä puheenvuoroa ja on tarkoitettu evästykseksi jokaisen puoluekokousedustajan mieleen.

Olemme voineet yhdessä todeta, että kolme vuotta sitten Porissa puolueessamme tapahtui eräänlainen naisten läpimurto. Saimmehan viisi naista puoluetoimikuntaan aikaisemman yhden sijaan. Myöskin päätettiin perustaa tasa-arvotyöryhmä, jonka tuloksia tässä kokouksessa tutkiskelimme. Tästä tasa-arvokehityksestä ei mielestäni ole varaa taantua. Jokainen täällä oleva puoluekokousedustaja on vastuussa puolueen tulevaisuudesta ja siitä kuvasta, joka puolueesta ulospäin syntyy. Tältä vastuulta, toverit, ei kukaan meistä kokousedustajista voi piiloutua. (Suosionosoituksia).

Puheenjohtaja: Kari Piskonen seuraava ja valmistautuu Markku Pohjola Uudenmaan piiristä.

Piskonen, Kari (Mikkelin piiri): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit. Esitän Mikkelin piiriin kokousedustajien yksimielisen päätöksen mukaisesti, että puoluesihteeriksi valitaan toveri Erkki Liikanen. Koska hyvää ei tarvitse paljon kehua, totean perusteluna esitykseeni toveri Liikasen kuluneella puoluekokouskaudella antaman näytön kyvyistään ja taidoistaan. Toveri Liikanen on menestyksellisesti pystynyt vastaamaan niin päivänpolitiikan antamiin haasteisiin kuin huolehtimaan vaalityön organisoinnista ja tänään olemme saaneet kuulla hänen näkemyksiänsä järjestöpolitiikan ja järjestötoiminnan merkityksestä Sosialidemokraattiselle Puolueelle (Suosionosoituksia)

Puheenjohtaja: Markku Pohjola seuraavana ja valmistautuu Jorma Lammi Lapin piiristä.

Pohjola: Markku (Uudenmaan piiri): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit. Uudenmaan puoluekokousedustajaryhmä ehdottaa ja kannattaa puolueuuvoston puheenjohtajaksi Risto Tuomista. Tässä vaiheessa toiseksi varapuheenjohtajaksi Esko J. Ojalaa Lapista, puoluetoimikunnan puheenjohtajaksi toveri Kalevi Sorsaa, ensimmäiseksi varapuheenjohtajaksi Pirkko Työläjärveä, toiseksi varapuheenjohtajaksi Matti Ahdetta ja puoluesihteeriksi Eskki Liikasta. Puoluetoimikuntaan ryhmä esittää Uudeltamaalta valittaviksi Kalevi Alenia ja Jorma Myllyniemeä. Olemme myös sillä kannalla, että puoluetoimikunnassa tulee olla aikaisempaa tapaa noudattaen voimakas ay-edustus. Perusteluina Kalevi Alenin ja Jorma Myllyniemen valitsemiseksi me toteamme, että he kumpikin ovat pitkäaikaisia järjestötyöntekijöitä, jotka ovat myös kouliintuneet mitä moninaisimmissa luottamustoimissa. Painotamme, ettei puoluetoimikunnasta saisi muodostua toista eduskuntaryhmää. Kiitos. (Suosionosoituksia).

Puheenjohtaja: Jorma Lammi Lapista, valmistautuu Tuuliikki Väliniemi Keski-Suomen piiristä.

Lammi, Jorma (Lapin piiri): Toveri puheenjohtaja, hyvät puoluekokoustopoverit. Kannatan tuota Uudenmaan piiriin ehdotusta puoluejohdon valintaan ja myöskin kannatan Uudenmaan piiriin muita ehdotuksia. Ja lisäksi esitän perusteluina Lapin piiriin ehdokkaan. Suomen Sosialidemokraattinen Puolue on valtakunnallinen puolue ja edustaa maata etelästä pohjoiseen. Periaateohjelmassa on mainittu perusarvoina solidaarisuus, vapaus ja tasa-arvo. Lappi käsittää yksi kolmasosa koko maasta. Lapin sosialidemokratia on viime vuosina mennyt eteenpäin Keskustapuolueen ja kommunistien valta-äueella ja katsomme, että puolueen tulisi antaa edelleenkin tukensa sille, missä sillä on parhaat mahdollisuudet

mennä eteenpäin. On puolueen edun mukaista, että Lapista on edustus puoluetoimikunnassa. Lapin sosialidemokraatit esittävät puoluetoimikunnan varajäsenen paikalle Esko J. Ojalaa. Esko on osoittanut aktiivisuutensa sosialidemokratian tekemisessä käymällä kiitettävästi puoluetoimikunnan kokouksissa pitkistä matkoista huolimatta. Kuten puolueen puheenjohtaja Sorsa mainitsi puheessaan, Sosialidemokraattinen Puolue on inhimillinen ja solidaarisuuden ja suurempaan tasa-arvoon pyrkivä.

Puheenjohtaja: Kiitoksia. Tuulikki Väliniemi Keski-Suomi, valmistautuu Raimo Väyrynen Helsingin piiristä.

Väliniemi, Tuulikki (Keski-Suomen piiri): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit. Toimihenkilöt ovat yhä kasvava ryhmä yhteiskunnassa ja se puolue, joka tulevaisuudessa saa sen poliittisen kannatuksen, tulee myös näyttelemään merkittävää osaa Suomen poliittisessa elämässä. Ja jos SDP aikoo tällä vuosisadalla ylittää 30 prosentin kannatuksen, tulee sen antaa erityistä huomiota toimihenkilöliikkeelle. Meidän puolueessamme pidetään liian selkeästi kiinni piirimandaateista ja unohdetaan tyystin muut intressipiirit, joilla voisi olla ratkaiseva merkitys tämän puolueen kannatuksen kasvuille.

Hyvät toverit. Samalla kun korostan Keski-Suomen piirin esitystä Pentti Sahin uudelleen valintaan puoluetoimikuntaan, totean, että TVK:n hallituksen sosialidemokraattinen ryhmä päätti maanantaina kokouksessaan tukea Riitta Prustia puolueen johtoon joko puoluetoimikuntaan tai puolueuuvoston puheenjohtajaksi. Esitän, että me puoluekokousedustajina annamme tukemme tälle päätökselle ja toivon, että myönteinen suhtautuminen toimihenkilöliikkeeseen jatkuu. Kiitoksia. (Suosionosoituksia)

Puheenjohtaja: Seuraavana Raimo Väyrynen Helsingin piiristä ja valmistautuu Martti Havin Varsinäs-Suomesta. Pyytäisin vain huomauttaa, että välttämättä ei tarvitse kannattaa jo tehtyjä henkilöesityksiä. Ne menevät sellaisenaan kyllä menettelytapavalio-kuntaan.

Väyrynen, Raimo (Helsingin piiri): Toverit, puheenjohtaja. Helsingin puoluekokousedustajaryhmä on päättänyt ehdottaa puolueen puheenjohtajaksi Kalevi Sorsaa, puolue-sihteeriksi Erkki Liikasta ja lisäksi puoluetoimikunnan jäseneksi Erkki Tuomiojaa. Tähän liit-tyen haluaisin suorittaa pienen teknisen korjauksen meille jaettuun asiakirjaan. Tuossa Hel-singin ryhmän puolesta jättämässäni esityksessä todetaan puoluetoimikuntaan ehdotetta-vaksi Erkki Tuomiojaa ja jaetussa asiakirjassa hänet on merkitty pelkästään puoluetoimi-kunnan varsinaisten jäsenten paikalle. Ymmärtääkseni tuo käyttämäni termi "puoluetoimi-kunta" kattaa sekä varsinaiset että varajäsenet. Saanen tässä todeta sen, että Helsingin pii-rillä on ollut varajäsenen paikka puoluetoimikunnassa ja tuo paikka on se, jonka me pyrim-me tässäkin ratkaisussa piirille takaamaan. Näin ollen toivon, että puoluekokousedustaja-ryhmän ehdokkaan Tuomiojan nimi lisättäisiin myös varajäsenten luetteloon. Yleisesti voin yhtyä niihin Uudenmaan piirin taholta esiin tuotuihin ajatuksiin, joiden mukaan puoluetoimi-kunnan tulisi edustaa laajasti puolueen erilaisia jäsenryhmiä, alueellisia näkökohtia ja erilai-sia ajattelutapoja. Esimerkiksi kansanedustajien liian korkea lukumäärä ei olisi nähdäkseni tämän näkökulman sen enempää kuin puoluedemokratian toteutumisen kannaltakaan pa-ras mahdollinen ratkaisu. Kiitos. (Suosionosoituksia).

Puheenjohtaja: Seuraavana Martti Havin Varsinais-Suomesta ja valmistautuu Reino Ojala Pohjois-Hämeestä.

Havin, Martti (Varsinais-Suomen piiri): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit. Tekisin myöskin erään teknisluontoisen korjausesityksen. Varsinaissuomalaiset ovat ehdottaneet Armas Lahoniittyä puolueuuvoston puheenjohtajistoon ja hänet on merkitty tänne ainoastaan ensimmäisen varapuheenjohtajan paikalle, joka tietenkin on meidän ensimmäisenä ja päällimmäisenä tavoitteena tässä kysymyksessä, mutta tämä puheenjohtajiston ehdottaminen tarkoittaa tietenkin sitä, että myöskin toinen varapuheenjohtajan paikka voi olla mahdollinen. Edelleen ehdokkaamme puoluetoimikuntaan on Pertti Paasio. Sen lisäksi olemme luonnollisesti sitä mieltä, että Pohjois-Suomen edustus on turvattava, kuten se on tähänkin saakka ollut. Ja ehkä voisin myöskin todeta sen, että ammattiyhdistysliikkeen ehdokkaita täällä, kun ne käsitetään korkeimmalta taholta, on Per-Erik Lundh ja Riitta Prusti ja käsitteäkseni heille pitää turvata paikat puoluetoimikunnassa ja puolueuuvoston puheenjohtajistossa. Kiitos.

Puheenjohtaja: Kiitoksia. Reino Ojala Pohjois-Hämeestä ja valmistautuu Jukka Gustafsson Pohjois-Hämeestä.

Ojala, Reino (Pohjois-Hämeen piiri): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit. Tässä kokouksessa on jo monesti korostettu sitä, että naiset pitää meidän puolueemme toiminnassa ja valinnoissa päättäviin elimiin ottaa huomioon. Pohjois-Hämeessä olemme asiasta aivan samaa mieltä ja omassa ehdotuksessamme olemme sen jo huomioineet. Olisimme toivoneet, että kaikki muutkin piirit, jotka tekevät ehdotuksia useammista henkilöistä, olisivat asian huomanneet. Olemme myöskin sitä mieltä, että myöskin alueellinen tasapaino jollain tapaa tulee säilyttää. Meillä varmasti on Helsingissä hyviä sekä miehiä että naisia, mutta hyviä sosialidemokraatteja löytyy kyllä varmasti koko maasta. Ehdokkaamme puolueuuvoston puheenjohtajistoon on kaupunkineuvos Vilho Halme, puoluetoimikuntaan toimitusjohtaja Jarmo Rantanen ja puoluetoimikunnan varajäseneksi vanhainkodin johtaja Maija-Liisa Järvi.

Puheenjohtaja: Kiitoksia. Seuraavana Jukka Gustafsson Pohjois-Hämeestä ja valmistautuu Erkki Moilanen Kuopiosta.

Gustafsson, Jukka (Pohjois-Hämeen piiri): Vaikka puheenjohtaja kielsi kannattamasta, niin kannatan kuitenkin toveri Ojalan esityksiä Pohjois-Hämeen osalta. Toinen varsinainen asiani liittyy siihen, että pidän myöskin tärkeänä, että maan suurimman teollisuusliiton puheenjohtaja on puoluetoimikunnan jäsenenä. Täällä käyty keskustelu on osoittanut sen, että työelämän muutosten ajaminen, kehittäminen ja jopa nopeammalla aikataululla kuin nyt on tapahtunut, on aivan välttämätöntä ja koen aivan vilpittömästi, että toveri Per-Erik Lundh esimerkiksi hänen hyvien pohjoismaisten yhteyksiensä takia on erinomainen henkilö vauhdittamaan tätä tärkeää työtä. Kiitos.

Puheenjohtaja: Seuraavana on Erkki Moilanen Kuopiosta ja valmistautuu Tauno Suominen Varsinais-Suomen piiristä.

Moilanen, Erkki (Kuopion piiri): Toveri Puheenjohtaja, hyvät toverit. Pöytäkirjajaksollan ohjeita ja puheenjohtajan äskeistä toivomusta noudattaen esitän lyhyesti Kuopion piirin ehdokkaan Kari Kortelaisen puolesta vetoomuksen teille kaikille puoluekokoustoverit. Lyhyesti perustelisin esitystäni sillä, että useammat ainakin teistä toivon mukaan tietävät sen, että Kuopion piiri on tällä hetkellä ainut Sosialidemokraattisen Puolueen piireistä, jolla ei ole edustusta puoluetoimikunnassa ei varsinaisena eikä varajäsenenä. Minä kysyisin teiltä vakavasti, että onko tämä sitä demokratiaa, johon täällä on vedottu tänä päivänä. Minusta tuntuu, että jos hyvää tahtoa sekä menettelytapavaliokunnassa että tässä kokouksessa on, niin varmasti näitten erinomaisten ehdokkaitten joukkoon on sovitettavissa myöskin Kuopion piirin edustus. Ajatelkaapa hyvät toverit, miltä tuntuu vuodesta toiseen ja puoluekokouksesta toiseen yhden ainoan piirin edustajien mennä kotia ja sanoa, että ei meitä hyväksytty vieläkkään. Minusta tuntuu tosiaan siltä, että tämä on pelkkä järjestelykysymys ja saataisiin turvattua tasapuolisesti kaikkien piirien edustus siinä päättäväntaistelussa, joka joka tapauksessa on ulospäin näyttävin.

Puheenjohtaja: Kiitoksia. Tauno Suominen Varsinais-Suomesta ja valmistautuu Esko Rantamäki Keski-Suomen piiristä.

Suominen, Tauno (Varsinais-Suomen piiri): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit! Minä pyrin kiinnittämään menettelytapavaliokunnan ja kokousedustajien huomion Varsinais-Suomen yksimieliseen ehdotukseen: Pertti Paasio puoluetoimikuntaan ja Armas Lahoniitty puoluepuheenjohtajistoon.

Me olemme pyrkineet katselemaan näitä valintoja hieman laajemmalti, emme nurkkakuntaisesti, vaan kokonaisvaltaisesti ja siinä mielessä minä puhun myös Lappilaisen sosialidemokratian puolesta. Esko J. Ojalan säimme kolme vuotta sitten puoluetoimikuntaan varajäsenen ominaisuudessa ja hän on tehnyt hyvää työtä. Hän on täyttänyt tämän paikan ja edistänyt sosialidemokratian etenemistä tuolla kaukana pohjoisessa.

Kolme vuotta on aktiivisestikin hoidettuna aivan liian lyhyt aika, jotta tilanne pysyväisesti paranisi ja sen vuoksi me todella hyvin vakavasti pyydämme kiinnittämään huomiota siihen, että Esko J. Ojala voisi jatkaa edelleen puoluetoimikunnan varajäsenenä. Minä perustelin hänen tekojaan Porissa laajalti. Kolme vuotta on kulunut ja käsitykseni on edelleen sama. Kiitoksia.

Puheenjohtaja: Kiitoksia! Seuraavana Esko Rantamäki Keski-Suomen piiristä ja valmistautuu Sven Sahlberg Ruotsalaisesta Työväenliitosta.

Rantamäki ei ole kokouksessa, joten seuraavana Sven Sahlberg Ruotsalainen Työväenliitto ja valmistautuu Erkki Raatikainen Uusimaa.

Sahlberg, Sven (Suomen Ruotsalainen Työväenliitto): Toveri puheenjohtaja, hyvät toverit! Saan Ruotsalaisen Työväenliiton puolesta ilmoittaa, että me tuemme Kalevi Sorsan valintaa puheenjohtajaksi ja Pirkko Työläjärven ja Matti Ahteen valintoja varapuheenjohtajiksi ja me tuemme myös Kaj Bärlundin valintaa puoluetoimikuntaan. Kiitos.

Puheenjohtaja: Kiitoksia seuraavana Erkki Raatikainen Uudenmaan piiri.

Raatikainen, Erkki (Uudenmaan piiri): Toveri puheenjohtaja! Haluan mahdollisimman ponnekaasti nyt puhua SNK:n puolesta puoluetoimikunnan vaalia silmällä pitäen.

On luotettava nuorisoliittoon. Paljon riippuu nimenomaan puoluejohtajien elävästä ja välittömästä kanssakäymisestä nuorison kanssa. On otettava säännöksi käydä useammin siellä missä nuoriso työskentelee, opiskelee ja viettää vapaa-aikaansa sekä keskustella vilpittömästi sen kanssa päivänpolttavista asioista. Tämä on tärkeää ei ainoastaan poliittiselta vaan myös psykologiselta kannalta, siten saa itsekin nuorisolta tarmoa ja alkaa nähdä uudella tavalla arkisiksi tulleita asioita ja käsittää paremmin nykynuorison erikoisuuksia ja piirteitä.

Kysymyksessä ei tietenkään ole nuorison liehittely ja imartelu. Kaikki ovat luultavasti kuulleet väitteitä, että ihminen on vain nuorena romantikko ja haaveilija ja että iän karttuessa nuo ominaisuudet vähentyvät. Joillekin ihmisille tosiaan käy näin. Mutta se ei suinkaan ole luonnon laki. On aina haaveiltava. Meidän aatteelliset oppi-isämme jakoivat aina sekä nuorina että iäkkäämpinä haaveilla tartuttavasti paremmasta tulevaisuudesta.

Nuorisoa voidaan kasvattaa puoluetyöhön vain liittämällä se vanhan kaartin ympärille, vain siten taataan nuorison aktiivisuuden oikea suunta.

Kun olen päässyt näin pitkälle, on tunnustettava, että en ole itse kirjoittanut näitä lauseita, vaan ne on otettu korkeaan valtiolliseen asemaan kohoneen työväenliikkeen veteraanin puheesta, jonka hän piti vain vähän yli viikko sitten. Veteraani on Konstantin Ustinovitsh Tshemenko, Neuvostoliiton valtionpäämies (suosionosoituksia) ja NKP:n keskuskomitean ensimmäinen sihteeri ja esitän nyt kysymyksen tälle puoluekokoukselle: Olemmeko me tässä edistyksellisessä SDP:ssä niin paljon vanhoillisempia että emme valitse SNK:n puheenjohtajaa puoluetoimikunnan jäseneksi? (Suosionosoituksia)

Puheenjohtaja: Kiitoksia yleiskeskustelun aikana on käytetty 14 puheenvuoroa.

Yleiskeskustelu asiakohtaan 14 voitaneen todeta päättyneeksi.

Näin todetaan.

Todetaan.

Keskustelun esityslistan kohdasta 14 todetaan päättyneen.

Puheenjohtaja: Yleiskeskustelun aikana on tehty tarkennettuja ehdotuksia seuraavasti:

Puoluetoimikunnan varajäseneksi Erkki Tuomioja ja Kari Kortelainen.

Puolueeneuvoston puheenjohtajistoon myöskin I puheenjohtajan paikalle Armas Lahoniitty.

Samoin II varapuheenjohtajan paikalle Armas Lahoniitty ja Esko J. Ojala.

On kuultu tehdyt esitykset puolueeneuvoston puheenjohtajaksi sekä I ja II varapuheenjohtajaksi sekä edelleen puoluetoimikunnan puheenjohtajaksi I ja II varapuheenjohtajaksi, puoluesihteeriksi, ruotsinkielisten puoluejärjestöjen edustajaksi sekä esitykset puoluetoimikunnan varsinaisiksi ja varajäseniksi.

Tiedustelen nyt kokoukselta, tulivatko kaikki henkilöesitykset lueteltua?

Voitaneen todeta, että kaikki esitykset on tullut lueteltua.

Näin todetaan.

Todettiin.

Puoluekokous toteaa, että kaikki henkilöesitykset ovat tulleet kirjaetuiksi.

Puheenjohtaja: Äsken luetellut henkilöesitykset lähetetään menettelytapavaliokunnalle esityksen tekoa varten. Samoin lähetämme menettelytapavaliokuntaan piirilärjestöien kevätpiirikokousten esitykset piirien edustajista ja varaedustajista puolueuuevostossa. Tämä luettelo esitetyistä henkilöistä löytyy puoluekokousedustajien kokoussalkuista.

Näin voitaneen menetellä?

Näin päätetään.

Puoluekokous päättää lähettää tehdyt henkilöesitykset menettelytapavaliokunnan käsiteltäväksi ja esityksen tekoa varten.

Edelleen päätetään lähettää menettelytapavaliokuntaan piirijärjestöjen kokousten esitykset puolueuuevoston varsinaisiksi ja varajäseniksi.

Puheenjohtaja: Tässä vaiheessa asialistan kohta 14 on tullut loppuun käsitellyksi.

22. VALITAAN KOLME TILINTARKASTAJAA SEKÄ KAKSI VARATILINTARKASTAJAA

Puheenjohtaja: Tiedustelen kokoukselta voimmeko ottaa käsiteltäväksi esityslistasta poiketen listan kohdan 22, jolloinka voisimme tehdä muutkin henkilöehdotukset tässä vaiheessa.

Voidaanko esityslistan työskentelyjärjestystä muuttaa niin, että kokous ottaa käsiteltäväkseen esityslistan kohdan 22?

Yleiskeskustelua?

Keskustelu päättyy.

Keskustelu päättyi.

Kokous voinee hyväksyä puheenjohtajan ehdotuksen? Hyväksytään.

Hyväksytään.

Puoluekokous päättää ottaa käsiteltäväksi esityslistan kohdan 22.

Puheenjohtaja: Tässä kohtaa esitetään, että valitaan kolme tilintarkastajaa ja kaksi varatilintarkastajaa.

Esitetään, että tämä asia lähetettäisiin talousvaliokuntaan henkilöesitysten tekemistä varten.

Yleiskeskustelua!

Keskustelu päättyy!

Keskustelu päättyi

Asia lähetetään talousvaliokuntaan tällä hetkellä. Näin menetellään.

Menetellään.

Puoluekokous päättää lähettää tilintarkastajain valintakysymyksen talousvaliokunnan käsiteltäväksi ja esityksen tekemistä varten.

Puheenjohtaja: Esityslistan kohta 22 on tullut loppuun käsitellyksi.

Puoluekokouksen puheenjohtajaksi siirtyi Leena Koikkalainen

Ilmoitusasioita

Puheenjohtaja: Vielä ilmoitusasia. Menettelytapavaliokunta kokoontuu tänään kello 22.00 ensimmäisen kerroksen oikeanpuoleisen sisäänkäynnin vieressä olevassa koushuoneessa. Kaikki menettelytapavaliokunnan jäsenet huomioivat tämän ajankohdan kello 22.00.

15. KÄSITELLÄN PUOLUETOIMIKUNNAN KERTOMUKSET LIITTEINEEN VUOSILTA 1981, 1982 ja 1983

Puheenjohtaja: Siirrymme esityslistan kohtaan 15, käsitellään puoluetöimikunnan kertomukset liitteineen.

(Suomen Sosialidemokraattisen puolueen toimintakertomukset vuosilta 1981—1983 on painettu erillisenä kirjana)

Puheenjohtaja: Kohdasta 15 on jo käyty yleiskeskustelu, joten siirrytään yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Kysyn, voidaanko jokainen toimintakertomus käsitellä kerrallaan, siis ensin vuosi 1981 jne.?

Näin voitaneen tehdä!

Hyväksytään.

Puheenjohtajan esitys toimintakertomuksen käsittelytavasta hyväksytään.

Puheenjohtaja: Käsitellään Suomen Sosialidemokraattisen Puolueen toimintakertomus vuodelta 1981.

Keskustelu alkaa!

Keskustelu päättyi!

Sosialidemokraattisen Puolueen toimintakertomus vuodelta 1981 hyväksytään.

Hyväksytään.

Puoluekokous hyväksyy Suomen Sosialidemokraattisen Puolueen toimintakertomuksen vuodelta 1981.

Puheenjohtaja: Suomen Sosialidemokraattisen Puolueen toimintakertomus vuodelta 1982.

Keskustelu alkaa!

Keskustelu päättyi!

Suomen Sosialidemokraattisen Puolueen toimintakertomus vuodelta 1982 hyväksytään.

Hyväksytään.

Puoluekokous hyväksyy Suomen Sosialidemokraattisen Puolueen toimintakertomuksen vuodelta 1982.

Puheenjohtaja: Suomen Sosialidemokraattisen Puolueen toimintakertomus vuodelta 1983.

Keskustelu alkaa!

Keskustelu päättyy!

Vuoden 1983 kertomus Suomen Sosialidemokraattisen Puolueen toiminnasta hyväksyttäneen.

Hyväksytään.

Puoluekokous hyväksyy Suomen Sosialidemokraattisen Puolueen toimintakertomuksen vuodelta 1983.

Puheenjohtaja: Ehdotan seuraavaa päätösehdotusta:

Puoluekokous toteaa, että puoluetoimikunta on puolueen sääntöjen 39 §:n 11 kohdan mukaisesti vastannut siitä, että varsinainen puoluekokous on saanut käsiteltäväkseen puolueen toimintakertomukset vuosilta 1981, 1982 ja 1983. Edelleen puoluekokous toteaa, että puolueen puolesta on sääntöjen 36 §:n 6 kohdan mukaisesti tarkastanut ja omasta puolestaan hyväksynyt puolueen toimintakertomukset samoilta vuosilta.

Puoluekokous päättää vahvistaa puolueen toimintakertomukset vuosilta 1981, 1982, 1983.

Näin päätettäneen?

Päätetään.

Puoluekokous toteaa, että puoluetoimikunta on puolueen sääntöjen 39 §:n 11 kohdan mukaisesti vastannut siitä, että varsinainen puoluekokous on saanut käsiteltäväkseen toimintakertomukset vuosilta 1981, 1982 ja 1983.

Edelleen puoluekokous toteaa, että puolueen puolesta on sääntöjen 36 § 6 kohdan mukaisesti tarkastanut ja omasta puolestaan hyväksynyt puolueen toimintakertomukset samoilta vuosilta.

Puoluekokous päättää vahvistaa puolueen toimintakertomukset vuosilta 1981, 1982 ja 1983.

Puheenjohtaja: Kohta 15 on loppuun käsitelty.

**16. KÄSITELLÄN PUOLUETOIMIKUNNAN
TILIKERTOMUKSET VUOSILTA 1981, 1982 ja 1983
SEKÄ TILINTARKASTAJIEN LAUSUNNOT**

Puheenjohtaja: Kohta 16. Käsitellään puoluetoimikunnan tilikertomukset vuosilta 1981, 1982 ja 1983 sekä tilintarkastajien lausunnot.

(Suomen Sosialidemokraattisen Puolueen tilikertomukset on painettuna erillisessä kirjassa yhdessä kertomuksen kanssa).

**Esitän, että käsitellään nämä tilikertomukset myös vuosi kerrallaan.
Näin voitaneen tehdä.
Näin tehdään.**

Puheenjohtajan esitys tilikertomusten käsittelytavasta hyväksytään.

Puheenjohtaja: Tilikertomus vuodelta 1981.

Keskustelu alkaa.

Keskustelu päättyy.

Tilikertomus vuodelta 1981 hyväksyttäneen.

Hyväksytään.

Puoluekokous hyväksyy Suomen Sosialidemokraattisen Puolueen tilikertomuksen vuodelta 1981.

Puheenjohtaja: Käsitellään puoluetöimikunnan tilikertomus vuodelta 1982.

Keskustelu alkaa.

Keskustelu päättyy.

Hyväksyttäneen.

Hyväksytään.

Puoluekokous hyväksyy Suomen Sosialidemokraattisen Puolueen tilikertomuksen vuodelta 1982.

Puheenjohtaja: Käsitellään puoluetöimikunnan tilikertomus vuodelta 1983.

Keskustelu alkaa.

Keskustelu päättyy.

Tilikertomus vuodelta 1983 hyväksyttäneen.

Hyväksytään.

Puoluekokous hyväksyy Suomen Sosialidemokraattisen Puolueen tilikertomuksen vuodelta 1983.

Puheenjohtaja: Tilintarkastajien lausunnot näkyvät tässä kirjasessa, joka meille on jaettu. Sihteerillä on täällä alkuperäiset. **Ne voitaneen merkitä puoluekokouksen tietoon saatetuiksi.**

Puoluekokous merkitsee tilintarkastajain lausunnot puolueen tileistä vuosilta 1981, 1982 ja 1983 tiedoksi.

Puheenjohtaja: Esitän kohdasta 16 seuraavanlaista päätösehdotusta: Puoluekokous toteaa, että puoluetöimikunta on puolueen sääntöjen 39 pykälän 10. kohdan mukaisesti esittänyt puolueen tilit, pöytäkirjat ja muut varainhoitoa tai hallintoa koskevat asiakirjat kahden kuukauden kuluessa kunkin kalenterivuoden päättymisestä puoluekokouksen valitsemille tilintarkastajille ja tarkastuksien tapahduttua tilintarkastajien lausunnolla varustettuna puolueuuevostolle. Puoluekokous toteaa edelleen, että puolueuuevosto on sääntöjen 36 pykälän 6. kohdan mukaisesti tarkastanut ja puoluekokousta varten omasta puolestaan tilintarkasta-

jlen antamien lausuntojen perusteella hyväksynyt puolueen tilit vuosilta 1981, 1982 ja 1983.

Puoluekokous päättää tilintarkastajien lausuntojen perusteella vahvistaa puolueen tilinpäätökset ja edellisen varsinaisen puoluekokouksen jälkeen kuluneilta kalenterivuosilta."

Esitys hyväksyttäneen.

Hyväksytään.

Puoluekokous toteaa, että puoluetoimikunta on puolueen sääntöjen 39 pykälän 10, kohdan mukaisesti esittänyt puolueen tilit, pöytäkirjat ja muut varainhoitoa tai hallintoa koskevat asiakirjat kahden kuukauden kuluessa kunkin kalenterivuoden päättymisestä puoluekokouksen valitsemille tilintarkastajille ja tarkastuksien tapahduttua tilintarkastajien lausunnolla varustettua puolueeneuvostolle. Puoluekokous toteaa edelleen, että puolueeneuvosto on sääntöjen 36 pykälän 6. kohdan mukaisesti tarkastanut ja puoluekokousta varten omasta puolestaan tilintarkastajien antamien lausuntojen perusteella hyväksynyt puolueen tilit vuosilta 1981, 1982 ja 1983.

Puoluekokous päättää tilintarkastajien lausuntojen perusteella vahvistaa puolueen tilinpäätökset ja edellisen varsinaisen puoluekokouksen jälkeen kuluneilta kalenterivuosilta 1981, 1982 ja 1983.

17. PÄÄTETÄÄN TILI- JA VASTUUVAPAUDEN MYÖNTÄMISESTÄ PUOLUETOIMIKUNNALLE JA PUOLUENEUVOSTOLLE

Puheenjohtaja: Kohta 17. Päätetään tili- ja vastuuvapauden myöntämisestä puoluetoimikunnalle ja puolueeneuvostolle.

Esitän seuraavaa päätösehdotusta:

"Puoluekokous päättää myöntää tili- ja vastuuvapauden puoluetoimikunnalle, puolueeneuvostolle sekä muille vastuuvetäjille tileistä ja hallinnosta vuosilta 1981, 1982 ja 1983.

Keskustelua.

Keskustelu päättyy.

Voitaneen hyväksyä äsken lukemani päätösehdotus ja samalla myöntää tili- ja vastuuvapaus puoluetoimikunnalle.

Myönnetään.

Puoluekokous päättää myöntää tili- ja vastuuvapauden puoluetoimikunnalle puolueeneuvostolle sekä muille vastuuvetäjille tileistä ja hallinnasta vuosilta 1981, 1982 ja 1983.

18. KÄSITELLÄÄN SOS.-DEM. EDUSKUNTARYHMÄN KERTOMUKSET VUOSILTA 1981, 1982 ja 1983

Puheenjohtaja: Kohta 18. Käsitellään Sos.-dem. Eduskuntaryhmän kertomukset vuosilta 1981, 1982 ja 1983.

Yleiskeskustelu näistä on jo käyty.

(Eduskuntaryhmän kertomukset on painettuna erillisenä kirjana yhdessä puolueen kertomusten kanssa).

Voitaneen käsitellä myös nämä vuosittain kerrallaan. Menetellään näin.

Menetellään näin.

Puheenjohtajan esitys kertomusten käsittelytavasta hyväksytty yksimielisesti.

Puheenjohtaja: Käsitellään Sos.-dem. Eduskuntaryhmän kertomus vuodelta 1981.

Keskustelu alkaa.

Keskustelu päättyy.

Vuoden 1981 eduskuntaryhmän kertomus hyväksyttäneen.

Hyväksytään.

Puoluekokous hyväksyi Sos.-dem. Eduskuntaryhmän toimintakertomuksen vuodelta 1981.

Puheenjohtaja: Käsitellään sos.-dem. eduskuntaryhmän kertomus vuodelta 1982.

Keskustelu alkaa.

Keskustelu päättyy.

Eduskuntaryhmän kertomus vuodelta 1982. Hyväksyttäneen.

Hyväksytään.

Puoluekokous hyväksyy Sos.-dem. Eduskuntaryhmän toimintakertomuksen vuodelta 1982.

Puheenjohtaja: Käsitellään eduskuntaryhmän kertomus vuodelta 1983.

Keskustelu alkaa.

Keskustelu päättyy.

Hyväksyttäneen.

Hyväksytään.

Puoluekokous hyväksyi Sos.-dem. Eduskuntaryhmän toimintakertomuksen vuodelta 1983.

Puheenjohtaja: Esitän seuraavanlaista päätösehdotusta kohtaan 18:

"Puoluekokous toteaa, että Sosialidemokraattinen Eduskuntaryhmä on puolueen sääntöjen 45 pykälän 3. momentin mukaisesti esittänyt toimintakertomukset kultakin toimintavuodelta puolueuueuvoston kevätkokoukselle.

Edelleen puoluekokous toteaa, että puolueenvaltuusto on puolueen sääntöjen 36. pykälän 7. kohdan mukaisesti omasta puolestaan käsitellyt Sosialidemokraattisen Eduskuntaryhmän kertomukset vuosilta 1981, 1982 ja 1983. Puoluekokous päättää hyväksyä Sosialidemokraattisen Eduskuntaryhmän toimintakertomukset vuosilta 1981, 1982 ja 1983."

Päätösehdotus hyväksyttäneen.

Hyväksytään.

Puoluekokous toteaa, että Sosialidemokraattinen Eduskuntaryhmä on puolueen sääntöjen 45 pykälän 3. momentin mukaisesti esittänyt toimintakertomukset kultakin toimintavuodelta puolueenvaltuuston kevätkokoukselle.

Edelleen puoluekokous toteaa, että puolueenvaltuusto on puolueen sääntöjen 36. pykälän 7. kohdan mukaisesti omasta puolestaan käsitellyt Sosialidemokraattisen Eduskuntaryhmän kertomukset vuosilta 1981, 1982 ja 1983.

Puoluekokous päättää hyväksyä Sosialidemokraattisen Eduskuntaryhmän toimintakertomukset vuosilta 1981, 1982 ja 1983.

Puheenjohtaja: Kohta 18 loppuunkäsitlety.

19. MÄÄRÄTÄÄN TILINTARKASTAJAIN PALKKIOT SEKÄ PUOLUEKOKOUSEDUSTAJAN JA PUOLUEENVUOSTON JÄSENTEN PÄIVÄRAHAT

Puheenjohtaja: Jokaiselle on salkkuun jaettu ehdotus tilintarkastajain palkkioiden ja puoluekokousedustajaa ja puolueenvaltuuston jäsenten päivärahojen määritymisestä. Luen tämän ehdotuksen ja samalla esitän, että tämä voitaisiin hyväksyä tällaisenaan.

Ehdotus kuuluu näin:

"Puoluetoimikunta esittää, että tilintarkastajille maksettaisiin esitetyn laskun mukaan.

Edelleen puoluetoimikunta esittää, että varsinaisille puoluekokousedustajille maksettaisiin päivärahaa 110 markkaa vuorokaudelta. Lahden kaupungista sekä Hollolan, Nastolan ja Orimattilan kunnista oleville päiväraha olisi tästä puolet, eli 55 markkaa.

Kokousedustajan tulee itse huolehtia majoituskuluistaan.

Edelleen, että niille varsinaisille kokousedustajille, joilta työnantaja suorittaa ansiovähennyksen kokouspäiviltä maksettaisiin ansionmenetyskorvausta 110 markkaa vuorokaudelta, kuitenkin enintään kolmelta työpäivältä.

Tämän lisäksi puoluekokousedustajat saavat ruokailuput, jotka oikeuttavat ruokailuun kokouspäivinä.

Edelleen, että varsinaisten puoluekokousedustajien matkakulut puoluekokouk-

seen ja takaisin maksettaisiin käyvän linja-autotaksan tai valtionrautateiden II luokan mukaisesti.

Vielä puoluetoimikunta esittää, että edellä esitettyjä korvauksia sovellettaisiin myös puolueuueuvoston jäseniin puolueuueuvoston kokouksissa 1984—1987."

Päätösehdotuksesta keskustelua.

Keskustelu alkaa.

Keskustelu päättyy.

Puoluetoimikunnan esitys voitaneen hyväksyä.

Hyväksytään.

Puoluekokous päättää, että tilintarkastajille maksetaan esitetyn laskun mukaan.

Edelleen puoluekokous päättää, että varsinaisille puoluekokousedustajille maksetaan päivärahaa 110 markkaa vuorokaudelta. Lahden kaupungista sekä Hollolan, Nastolan ja Orimattilan kunnista oleville päiväraha on tästä puolet, eli 55 markkaa.

Kokousedustaja huolehtii itse majoituskuluistaan.

Edelleen, että niille varsinaisille kokousedustajille, joilta työnantaja suorittaa ansiovähennyksen kokouspäiviltä, maksetaan ansionmenetyskorvausta 110 markka vuorokaudelta, kuitenkin enintään kolmelta työpäivältä.

Tämän lisäksi puoluekokousedustajat saavat ruokaliput, jotka oikeuttavat ruokailuun kokouspäivinä.

Edelleen, että varsinaisten puoluekokousedustajien matkakulut puoluekokoukseen ja takaisi maksetaan käyvän linja-autotaksan tai valtionrautateiden II luokan mukaisesti.

Vielä puoluekokous päättää, että edellä esitettyjä korvauksia sovelletaan myös puolueuueuvoston jäseniin puolueuueuvoston kokouksissa 1984—1987.

Puheenjohtaja: Esityslistan kohta 19 on loppuun käsitelty.

25. PÄÄTETÄÄN PÖYTÄKIRJAN PAINATTAMIS- JA JAKELUTAVASTA

Puheenjohtaja: Voitaneen vielä muuttaa sen verran työjärjestystä, että käsitellään esityslistalla oleva kohta 25., joka koskee pöytäkirjan painattamista ja jakelutapaa.

Voitaneen muuttaa esityslistaa ja ottaa asia 25. käsiteltäväksi tässä?

Päätetään, että otetaan.

Puheenjohtajan esitys esityslistan käsittelyjärjestyksen muutoksesta hyväksytään.

Puheenjohtaja: Puoluetoimikunta esittää, että XXXIII puoluekokouksesta laadittava pöytäkirja painatettaisiin ja lähetettäisiin veloituksetta kaikille puoluejärjestöille.

Puoluetoimikunnan esitys hyväksyttäneen.

Keskustelua. Keskustelu alkaa.

Keskustelu päättyy.

Puoluetoimikunnan esitys on hyväksytty.

Puoluekokous päättää että XXXIII puoluekokouksesta laadittava pöytäkirja painatetaan ja lähetetään veloituksetta puoluejärjestöille.

Puheenjohtaja: Kohta 25 on loppuun käsitelty.

ENSIMMÄISEN KOKOUPÄIVÄN PÄÄTTÄMINEN

Puheenjohtaja: Hyvät toverit. Tämän puoluekokouksen ensimmäinen päivä on loppu kokouksen osalta, joten puoluekokous keskeytetään, ja sitä jatketaan huomenna 7. 6. kello 9.00 samassa tilassa.

Kokous keskeytettiin kello 21.15.